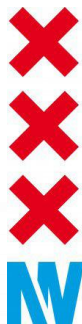

De prijs van jeugdwerkloosheid

Analyse van doelgroep en rendement
van een publiek-private aanpak
in Amsterdam Nieuw-West

In opdracht van

Gemeente Amsterdam
Stadsdeel Nieuw-West

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	3
INLEIDING	7
HOOFDSTUK 1 DOELGROEPANALYSE	11
§ 1. OMVANG VAN JEUGDWERKLOOSHEID IN NIEUW-WEST	11
§ 2. ANDERE JEUGDPROBLEMATIEK IN NIEUW-WEST	12
§ 3. INDELING VAN WERKLOZE JONGEREN	14
HOOFDSTUK 2 EFFECTEN	17
§ 1. DIRECTE EFFECTEN	17
§ 2. INDIRECTE EFFECTEN	18
§ 3. OVERIGE EFFECTEN	20
§ 4. OVERZICHT VAN EFFECTEN	21
HOOFDSTUK 3 KOSTEN EN BATEN IN EURO'S	23
§ 1. KOSTEN EN BATEN DIRECTE EFFECTEN	23
§ 2. KOSTEN EN BATEN INDIRECTE EFFECTEN	25
§ 3. KOSTEN EN BATEN OVERIGE EFFECTEN	32
§ 4. CONCLUSIES	32
HOOFDSTUK 4 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	37
§ 1. CONCLUSIES	37
§ 2. AANBEVELINGEN	38
§ 3. BUSINESSCASE SOCIAL IMPACT BONDS	39
BIJLAGEN	41
1. VERANTWOORDING MKBA-METHODE	43
2. ACHTERGRONDINFORMATIE DOELGROEPANALYSE	45
3. JEUGD IN CIJFERS	51
4. INDELING VAN WERKLOZE JONGEREN	59
5. FINANCIËLE UITWERKING VAN KOSTEN EN BATEN	65
6. GERAADPLEEGDE LITERATUUR EN DOCUMENTATIE	81

SAMENVATTING

In opdracht van stadsdeel Nieuw-West is een onderzoek uitgevoerd naar de omvang van de hoog opgelopen werkloosheid onder jongeren in het Amsterdamse stadsdeel Nieuw-West en de maatschappelijke prijs die daarvoor wordt betaald. Deze informatie is nodig voor de onderbouwing van een rendabele gezamenlijke aanpak door overheden en private partners van dit sociaal ontwrichtende vraagstuk. De belangrijkste conclusies en aanbevelingen van deze gecombineerde doelgroepanalyse en maatschappelijke kosten-batenanalyse van jeugdwerkloosheid in Nieuw-West, luiden als volgt.

Conclusies

1. Doelgroep

Het percentage werkloze jongeren in de leeftijdscategorie 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West bedraagt begin 2013 26.7 procent. Op de totale jongerenpopulatie van 25.401 jongeren gaat het om 6.782 werkloze jongeren. Dit is 46.1 procent van de beroepsbevolking in die leeftijdscategorie.

2. Arbeidstoeleiding loont

Geslaagde arbeidstoeleiding van een werkloze jongere in stadsdeel Nieuw-West levert de maatschappij in 2014 een voordeel op van € 38.411 per persoon. Dit bedrag is de optelsom van besparingen op uitkeringen en andere publieke en private voorzieningen, de toename van de arbeidsproductiviteit en de kosten van arbeidstoeleiding.

Uitgaande van een afbreukrisico van 90 procent bij grootschalige, onpersoonlijke arbeidstoeleiding, betekent dit nog steeds een positief saldo van naar schatting € 3.841.

Bij een afbreukrisico van 50 procent, wat het geval kan zijn bij kleinschalige, gerichte arbeidstoeleiding, gaat het om een voordelig saldo van € 19.205.

De conclusie luidt dus dat arbeidstoeleiding van werkloze jongeren qua maatschappelijke kosten en baten altijd de moeite waard is.

3. Additionele banen of loonkostensubsidie

Voor werkloze jongeren met beperkingen van allerlei aard, waarvoor geen plaats is op de reguliere arbeidsmarkt, is een additionele baan of loonkostensubsidie een goed maatschappelijk alternatief. Een maatschappelijke kosten- batenanalyse wijst uit dat het maatschappelijk profijt van deze oplossing groter is dan van werkloos zijn.

4. Ongelijke verdeling van kosten en baten

De kosten en de baten van arbeidstoeleiding blijken ongelijk verdeeld te zijn over de verschillende typen overheidsinstanties en de particuliere sector.

De kosten komen vooral rekening van de lokale overheid. De grootste winnaar van arbeidstoeleiding is de rijksoverheid die een groot bedrag aan baten kan incasseren en geen onkosten heeft. Ook de private sector heeft hier veel voordeel bij.

Aanbevelingen

1. Rekening houden met verschillende categorieën van werkloze jongeren

Bij het ontwikkelen van een actief beleid voor arbeidstoeleiding voor werkloze jongeren, is het verstandig rekening te houden met de verschillende categorieën van werkloze jongeren die zijn te onderscheiden.

De categorie werkloze jongeren met licht verstandelijke, medische en psychiatrische beperkingen moet worden toegeleid naar additionele banen of beschermde banen op de reguliere arbeidsmarkt.

De categorie van schoolgaande werkloze jongeren die op zoek is naar werk is voor een groot deel te helpen met een bijbaan en voor een kleiner deel met een reguliere baan door arbeidstoeleiding of arbeidsbemiddeling via uitzendbureaus en andere instanties.

De categorie van werkloze jongeren met oplosbare enkelvoudige of meervoudige problematiek heeft vooral baat bij re-integratie volgens de gerichte, kleinschalige formule.

2. Gerichte, kleinschalige arbeidstoeleiding

Arbeidstoeleiding van werkloze jongeren heeft het hoogste rendement wanneer het wordt uitgevoerd volgens de formule van gerichte en kleinschalige begeleiding. Het gaat om een combinatie van individuele en groepsgerichte ondersteuning, waarbij aandacht is voor zowel de sociaal maatschappelijke vorming van betrokken jongeren als de ontwikkeling van kwaliteiten en vaardigheden waar werkgevers om vragen.

3. Landelijke steun voor lokale initiatieven

Omdat de rijksoverheid veel baat heeft bij arbeidstoeleiding van werkloze jongeren, terwijl de lokale overheid hiervoor veel kosten moet maken, verdient stimulering van lokale initiatieven door de rijksoverheid warme aanbeveling.

4. Betrekken van de private sector

De private sector zou meer ruimte moeten krijgen om te investeren in de aanpak van jeugdwerkloosheid. Uit berekeningen blijkt namelijk dat arbeidstoeleiding voor de maatschappelijk als geheel een rendabele zaak is.

5. Businesscase Social Impact Bonds

Aanbevolen wordt de lokale aanpak van jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West volgens het nieuwe financieringsprincipe van social impact bonds. Hierbij investeert een particuliere investeerder in arbeidstoeleiding op basis van de onderbouwde verwachting dat bij behaald succes de gemaakte kosten door de overheid worden terugbetaald uit de maatschappelijke baten met daar bovenop een commercieel rendement.

Concreet gaat het om € 4.750, zijnde de voorgefinancierde kosten voor een enkel arbeidstoeleidingstraject, plus een bedrag aan rendement dat kan worden betaald uit de maatschappelijke besparingen die het realiseren van een baan oplevert voor de overheid. Uit een analyse van de maatschappelijke kosten en baten blijkt dat de lokale en landelijke overheid gezamenlijk bij arbeidstoeleiding van één werkloze jongere een winst kunnen maken van € 22.046 op jaarbasis (zie tabel 10). De kosten en baten van de private sector zijn dus buiten beschouwing gelaten. Uitgaande van een maximaal afbreukrisico van 90%, is de maatschappelijke besparing € 2.205 per persoon inclusief verrekening van de kosten van arbeidstoeleiding. De totale ruimte voor een rendement is dan ruim 46 procent. Daaruit kan een aantrekkelijk commercieel rendement worden aangeboden van bijvoorbeeld 12 tot 15 procent, zoals recentelijk is afgesproken bij een social impact bonds project in Rotterdam.

Bij een afbreukrisico van 50 procent is de ruimte voor rendement zelfs 232 procent. Als deze rendementsberekening wordt toegepast op aantallen van 500 of zelfs 3.500 werkloze jongeren, dan wordt duidelijk dat hier commercieel interessante en tegelijkertijd maatschappelijk verantwoorde investeringsmogelijkheden liggen voor de particuliere sector.

INLEIDING

Dit rapport geeft informatie over omvang van de hoog opgelopen werkloosheid onder jongeren in het Amsterdamse stadsdeel Nieuw-West en de maatschappelijke prijs die we daar met zijn allen voor betalen.

Het is gemaakt in opdracht van stadsdeel Nieuw-West als onderbouwing voor een krachtige gezamenlijke aanpak van overheden en private partners van dit sociaal ontwrichtende vraagstuk.

Aanleiding

Het aanhoudend rinkelen van de alarmbel over de toename van werkloosheid onder bewoners in het algemeen en jongeren van 15-26 jaar in het bijzonder is voor het stadsdeelbestuur Nieuw-West aanleiding voor het nemen van maatregelen om jongeren beter voor te bereiden op en toe te leiden naar de arbeidsmarkt. Dit gebeurt in aanvulling op het beleid van het rijksoverheid en de gemeente Amsterdam.

De kleinschalige lokale ervaringen die daarmee in stadsdeel Nieuw-West tot nu toe zijn opgedaan stemmen positief. Via gerichte maatregelen, lokale wervingskanalen en aanspreken van regionale werkgevers lukt het een groeiend aantal werkloze jongeren te bereiken en toe te rusten voor werk, werkervaring en de scholing die daarvoor is vereist. De inzet van het stadsdeel is daarbij vooral gericht op werkloze jeugd die niet als zodanig is aangemerkt, terwijl de gemeentelijke Dienst Werk en Inkomen (DWI) de officieel als werkloos geregistreerde jeugd voor zijn rekening neemt.

Uit contacten met jongeren zonder werk die aankloppen bij het stadsdeel en lokale voorzieningen, maar ook uit statistische berekeningen blijkt dat er een omvangrijke categorie jongeren bestaat die geen werk heeft, maar om allerlei redenen zich niet als werkloos inschrijft bij de officiële instanties. Bij een reeks door het stadsdeel geïnitieerde projecten voor arbeidstoeleiding hebben zich in de loop van 2013 op vrijwillige basis vele honderden van deze jongeren aangemeld.

Doel

Met kennis van nieuwe feiten over de hoogte van de jeugdwerkloosheid en de maatschappelijke kosten die dat met zich meebrengt, is stadsdeel Nieuw-West van plan zich nog meer in te spannen voor de aanpak van jeugdwerkloosheid. Omdat het stadsdeel zelf over beperkte middelen beschikt is het streven vooral samen met externe maatschappelijke partners deze nieuwe initiatieven te realiseren en te financieren. Daarbij wordt ook gedacht aan mogelijkheden voor private financiering in de vorm van social impact bonds. Deze nieuwe financieringsconstructie houdt in dat private financiers een initiatief voorfinancieren op basis van een overheidsgarantie voor terugbetaling van de gepleegde investering plus een commercieel rendement in geval van behaald succes.¹

Werkwijze

Een sleutel voor een meer gezamenlijke publiek-private aanpak van jeugdwerkloosheid is een analyse die uitwijst dat investeren in de aanpak van jeugdwerkloosheid ruimschoots opweegt tegen de onkosten die dit verschijnsel met zich meebrengt. Deze analysemethode is

¹ Lunes e.a., 2013.

bekend als de maatschappelijke kosten-baten analyse (MKBA). In bijlage 1 wordt hier nader op ingegaan. In wezen gaat het om met enige precisie in kaart brengen van de maatschappelijke kosten die jeugdwerkloosheid met zich meebrengt en deze vergelijken met de kosten en baten van effectieve arbeidstoeleiding.

Er is sprake van maatschappelijk rendement wanneer de maatschappelijke besparingen die de genomen maatregelen opleveren groter zijn dan de kosten ervan.

De veronderstelling is dat een meer actieve aanpak van jeugdwerkloosheid een zodanig gunstig maatschappelijk rendement oplevert dat het voor overheid en private financiers om sociale en financiële redenen aantrekkelijk is om op dit gebied nieuwe initiatieven te ontplooien. Bij de financieringsconstructie van social impact bonds wordt aan private investeerders de ondernemersruimte geboden voor financiering van initiatieven voor arbeidstoeleiding met een overheidsgarantie voor de terugbetaling van gemaakte kosten met een aantrekkelijk commercieel rendement bij behaald succes.

Omdat het bij een maatschappelijke kosten- en batenanalyse van jeugdwerkloosheid en het ontwikkelen van een rendabele aanpak nodig is om te weten om hoeveel werkloze jongeren het gaat, is ook een analyse gemaakt van de omvang van de doelgroep op basis van de beschikbare gegevens.² In dat verband is eveneens een indeling gemaakt van verschillende categorieën van werkloze jongeren die zijn te onderscheiden.

Verder is wetenschappelijke en andere informatie verzameld over allerlei maatschappelijke problemen die samenhangen met jeugdwerkloosheid en de mate waarin deze problemen afnemen als een werkloze jongeren wordt toegeleid naar werk en beroepsscholing.³

De analyses van doelgroep en rendement zijn zoveel mogelijk toegespitst op de situatie en aanpak van jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West.

Inhoud van het rapport

Het rapport opent met een hoofdstuk over de werkelijke omvang van de jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West. Daarna wordt een indeling gemaakt van verschillende categorieën van werkloze jongeren (hoofdstuk 1).

Dan volgt een hoofdstuk over de effecten van maatregelen tegen jeugdwerkloosheid. Het gaat vooral om directe effecten zoals meer banen voor jongeren en indirecte effecten op problemen die samenhangen met jeugdwerkloosheid (hoofdstuk 2).

Vervolgens zijn de financiële kosten en baten van jeugdwerkloosheid en een actieve aanpak ervan in beeld gebracht (hoofdstuk 3).

Het rapport eindigt met de belangrijkste conclusies over het maatschappelijk rendement van een actieve aanpak van jeugdwerkloosheid en enkele aanbevelingen voor de organisatie en uitvoering hiervan (hoofdstuk 4).

Bedankt

Bij het opstellen van dit rapport is dankbaar gebruik gemaakt van zowel documentatie uit allerlei bronnen en als adviezen van deskundigen.

² Statistieken zijn gemiddelden die uitgaan van een gelijkmatige spreiding van jeugdwerkloosheid over een gebied. In de werkelijkheid is er echter sprake van concentratie van dit probleem in bepaalde buurten en straten van Nieuw-West. Uit gesprekken met jongeren uit de doelgroep en medewerkers van jeugdvoorzieningen kan worden opgemaakt dat de jeugdwerkloosheid in sommige delen van buurten en straten de 80 procent nadert.

³ Het Wereldecconomisch Forum waarschuwt voor de sociale samenhang in sommige delen van Europa als niets gedaan wordt tegen de hoge jeugdwerkloosheid: WEF, *Outlook on the global agenda 2014*, Keulen/Genève, 2013.

Wij hopen dat de hierop gebaseerde analyses van de doelgroep en de maatschappelijke kosten en baten van jeugdwerkloosheid bijdraagt aan de totstandkoming van een actief werkgelegenheidsbeleid voor werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West.

Amsterdam, januari 2014

Jaap Noorda
Annelieke van Dijk
m.m.v. Laura Meurs

Noorda en Co

HOOFDSTUK 1. DOELGROEP ANALYSE

Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een cijfermatig beeld van de omvang van jeugdwerkloosheid (§ 1) en andere vormen van jeugdproblematiek in stadsdeel Nieuw-West (§ 2). Daarna wordt nader ingegaan op de verschillende categorieën en typen van werkloze jongeren die zijn te onderscheiden en hoe daarmee rekening gehouden kan worden in de aanpak van jeugdwerkloosheid (§ 3).

§ 1. Omvang van jeugdwerkloosheid in Nieuw-West

Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam heeft op basis van registratiecijfers en enquêteonderzoek een indeling gemaakt van de jongeren van 15-26 jaar in Amsterdam naar de voornaamste activiteit. Voor de gemeente Amsterdam zijn deze gegevens bekend voor 2010 en 2013. Voor stadsdeel Nieuw-West zijn deze gegevens slechts bekend over 2010.⁴

Rechtevenredige schatting

Uitgaande van de ontwikkeling van de jeugdwerkloosheid binnen de gemeente Amsterdam in de periode 2010-2013, kan een schatting worden gemaakt van de omvang van de jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West in 2013. Op basis van deze bewerking kan het totaal aantal werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West in 2013 worden geschat op 4.750 jongeren van 15-26 jaar. Dit betreft 32.4 procent van de beroepsbevolking.⁵

Verhouding niet-westerse allochtonen

Gezien de samenstelling van de bevolking is het waarschijnlijk dat de toename in jeugdwerkloosheid in de gemeente Amsterdam en stadsdeel Nieuw-West niet rechtevenredig verloopt. Dit heeft onder andere te maken met het verschil in de verhouding niet-westerse allochtonen ten opzichte van Westerse allochtonen en autochtonen. De werkloosheid is in de gemeente onder niet-westerse allochtone jongeren van 15-26 jaar in de periode 2009-2013 flink gestegen, terwijl deze voor een gecombineerde categorie van westerse allochtone jongeren en autochtone jeugd in procentpunten gelijk is gebleven.⁶ Dat niet alleen in Amsterdam veel jongeren van niet-westers allochtone afkomst werkloos zijn en dat hun werkloosheidscijfers ook sneller stijgen, blijkt uit landelijke cijfers van het CBS. In 2012 was 28.4% van de niet-westers allochtone beroepsbevolking van 15-24 jaar werkloos, tegen 9.8% onder autochtone leeftijdsgenoten. Dat is een factor 3 meer. In het eerste kwartaal van 2013 klimmen de percentages verder op naar 33.9% onder niet-westers allochtone jongeren en 12.7% autochtone jongeren.⁷

⁴ Jong, de, 2013; Bureau Onderzoek en Statistiek, 2012.

⁵ Zie Tabel B1, Bijlage 2.

⁶ Jong, de, en van Oosteren, 2013.

⁷ CBS, Persbericht 8 februari 2013.

Dit betekent dat stadsdeel Nieuw West, vanwege het hogere aandeel niet-westerse allochtonen in de jeugdpopulatie, ook in hogere mate te maken heeft met een stijging van de jeugdwerkloosheid in verhouding met de gemeente Amsterdam als geheel. Het gaat om een factor 1.43.⁸

Rekening houdend met dit gegeven, zou in 2013 het aantal werkloze jongeren in de leeftijdscategorie 15-26 jaar geen 4.750 bedragen, maar gaat het om 6.782 werkloze jongeren in deze leeftijdsgroep in stadsdeel Nieuw-West. Dit is 46.1 procent van de beroepsbevolking in die leeftijdscategorie (zie tabel 1).

Tabel 1. Populatie, beroepsbevolking en aandeel werkloze beroepsbevolking van jeugd 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West per 2013 naar factor 1.00 en factor 1.43. Bron: bewerking data O+S 2010 en 2013

Categorie	Factor 1.00	Factor 1.43
Totale jeugdpopulatie 15-26 jaar	25.401	25.401
Beroepsbevolking 15-26 jaar	14.682	14.682
Werkloze beroepsbevolking 15-26 jaar	4.750	6.782
Percentage werkloze beroepsbevolking op totale jeugdpopulatie	18.7%	26.7%
Percentage werkloze beroepsbevolking	32.6%	46.1%

Van de werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West zijn er 4.646 schoolgaand (68.5%) en 2.136 niet in opleiding (31.5%), zie tabel 2. Het aandeel schoolgaande jongeren binnen de werkloze beroepsbevolking is relatief groot in vergelijking met de gemeente Amsterdam (resp. 54.3 % schoolgaand en 45.7% niet in opleiding).⁹ Bekend is dat op zijn minst een deel van deze categorie zich inschrijft bij een onderwijsinstelling met als hoofdmotief de inkomsten die studiefinanciering opleveren.¹⁰ Het relatief hoge percentage schoolgaande jongeren dat op zoek is naar werk, heeft ook te maken met armoede die onder niet-westerse allochtone gezinnen relatief veel voorkomt.¹¹

Tabel 2. Werkloze jongeren in Amsterdam Nieuw-West naar schoolgaand en niet in opleiding in 2013 (abs. en %)

Categorie	Aantal	%
Schoolgaand	4.646	68.5%
Niet in opleiding	2.136	31.5%
Totaal	6.782	100%

§ 2. Andere jeugdproblematiek in Nieuw-West

Stadsdeel Nieuw-West is rijk aan jeugd van 0-26 jaar. Met 36.5 procent ligt het jeugdaandeel op de totale bevolking zowel boven het Amsterdamse als Nederlandse gemiddelde (32.6% en 31.9%).¹² Opvallend is verder dat de helft van alle inwoners in Nieuw-West behoort tot een

⁸ Zie Bijlage 2 voor een berekening.

⁹ Bureau Onderzoek en Statistiek, 2012. Zie ook Tabel B7, Bijlage 2.

¹⁰ Nji, dd. 04-12-2013; Noorda en Pehlivan, 2009.

¹¹ CBS/SCP, 2013.

¹² Zie Tabel B8, Bijlage 3.

niet-westerse allochtone bevolkingsgroep.¹³ Vooral Marokkaanse bewoners zijn sterk vertegenwoordigd (20%). Dat is meer dan in Amsterdam (35%) en dan in Nederland (12%).

Als de jeugd in stadsdeel Nieuw-West op maatschappelijke problemen wordt vergeleken met de jeugd in Amsterdam als geheel, dan valt het volgende op:

- Relatief meer achterstandsleerlingen (Nieuw-West 32%, Amsterdam 23%, Nederland 12.8%).¹⁴
- Relatief meer leerlingen VMBO en minder leerlingen havo/vwo.¹⁵
- Relatief meer voortijdig schoolverlaters (Nieuw-West 12.9%, Amsterdam 10.6% en Nederland 9.1%).¹⁶
- Relatief meer jongeren die kampen met overgewicht.¹⁷
- Relatief veel jongeren die in armoede opgroeien.¹⁸

Jeugdwerkloosheid vertoont een grote mate van overlap met andere maatschappelijke problemen van jongeren, zoals voortijdig schoolverlaten en jeugdcriminaliteit.¹⁹ Als de jeugd van 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West wordt ingedeeld naar risicograad, dan levert dat in vergelijking met Amsterdam en Nederland het volgende beeld op (zie tabel 3).

Tabel 3. Aandeel jeugdpopulatie 15-26 jaar naar categorie in stadsdeel Nieuw-West, Amsterdam en Nederland in 2010. Bron: Bewerking data Kinderen in Tel en Nji

Categorie	Nieuw-West	Amsterdam	Nederland
Geslaagde jeugd	68.0%	77.0%	87.2%
Buurtjeugd	27.5%	18.2%	9.9%
Criminele jeugd	4.5%	4.8%	2.9%

In Nieuw-West behoort 68 procent tot de geslaagde jeugd, terwijl dat in Amsterdam en Nederland respectievelijk 77 en 87.2 procent is. Het percentage risicojeugd in Nieuw-West is daarentegen hoger, namelijk 27.5 procent ten opzichte van 18.2 procent in Amsterdam en 9.9 procent in Nederland. Het percentage criminele jeugd in Nieuw-West (4.5%) ligt iets lager dan het percentage in Amsterdam (4.8%), maar wel hoger dan het landelijk percentage (2.9%).²⁰

¹³ Zie tabel B10, bijlage 3.

¹⁴ Zie tabel B12, bijlage 3.

¹⁵ Zie figuur 1, bijlage 3.

¹⁶ Zie tabel B13, bijlage 3.

¹⁷ GGD Amsterdam, 2012; zie ook bijlage 3.

¹⁸ Heijen, e.a., 2013; zie ook bijlage 3.

¹⁹ Wittebrood, 2000; Veldheer, 1998; Hoff en Soede, 2013; Keesom, Bakker en Warmer, 1999.

²⁰ Verschillende landelijke en lokale studies bevestigen het bestaan van een categorie van jongeren waar sprake is van jeugdwerkloosheid, of een grote kans daarop en andere maatschappelijke problemen. Over de omvang van deze risicocategorie bestaan verschillende schattingen en indicaties (o.a. Hoogtanders, Van Braak-Timmermans en Peters, 2010; ; Biesma en Bieleman, 2007; Baan e.a., 2007; Verveen en Van der Aalst, 2005; Hendriksen, 2004; RWI, 2004.

§ 3. Indeling van werkloze jongeren

Werkloze jongeren kunnen verschillen in achtergronden qua problemen en perspectieven. Het is verstandig hiermee rekening te houden bij de werkloosheidsaanpak. Een gemotiveerde werkloze jongere zonder diploma maar met steun van het thuisfront is gemakkelijker aan een baan te helpen dan een jongere met zorgproblemen die niet weet wat hij of zij wil.

Er zijn meerdere typologieën van werkloze jongeren in omloop. Met behulp van deze indelingen proberen we een verfijnder beeld te krijgen van de populatie van werkloze jongeren.

3.1 De indeling van O&S

Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam heeft op basis van registratiecijfers en enquêteonderzoek een indeling gemaakt van de jongeren van 15-26 jaar in Amsterdam naar voornaamste activiteit in 2013.²¹ De werkloze jongeren kunnen onderverdeeld worden in een aantal subcategorieën. Allereerst zijn er jongeren die aangeven voor 12 uur of meer per week beschikbaar te zijn voor een baan en daarmee tot de beroepsbevolking horen. Een deel van hen is in opleiding en een deel niet. Verder is er een categorie jongeren die niet in opleiding is, maar ook niet beschikbaar is voor een baan. Dit zijn jongeren die: bij DWI of UWV geregistreerd zijn maar aangeven niet (direct) beschikbaar te zijn voor een baan; geregistreerde voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar; jongeren met een Wajong-uitkering; en een categorie jongeren die nergens geregistreerd is.

Voor stadsdeel Nieuw-West zijn deze gegevens bekend over 2010. Aangezien de verhoudingen voor de gemeente Amsterdam in 2010 en 2013 nagenoeg gelijk zijn gebleven, is aangenomen dat dit voor stadsdeel Nieuw-West ook geldt. In tabel 4 is een overzicht opgenomen.

Tabel 4. Werkloze jongeren van 15-26 jaar naar categorie in stadsdeel Nieuw-West in 2010 en 2013 (abs. en %). Bron: bewerking data O&S Amsterdam

Categorie	Aantal werkloze jongeren 2010	Aandeel totale jeugdpopulatie 2010	Aandeel werkloze jongeren 2010	Aandeel werkloze jongeren 2013	Schatting werkloze jongeren 2013
Werkloze jongeren beroepsbevolking	3.319	14.0%	56.9%	56.9%	3.859
• Werkloos en in opleiding	2.257	10.0%	38.7%	38.7%	2.625
• Werkloos	1.062	4.4%	18.2%	18.2%	1.234
▪ Geregistreerd	244	1.0%	4.2%	4.2%	285
▪ Niet-geregistreerd	818	3.4%	14.0%	14.0%	949
Werkloze jongeren niet-beroepsbevolking	2.515	10.6%	43.1%	43.1%	2.923
• VSV tot 23 jaar en overig DWI/UWV	1.013	4.3%	17.4%	17.4%	1.180
• Wajong	460	1.9%	7.9%	7.9%	536
• Niet-geregistreerd	1.042	4.4%	17.9%	17.9%	1.214
TOTAAL	5.834	24.6%	100%	100%	6.782

De categorie van werkloze jongeren die in opleiding zijn, is in stadsdeel Nieuw-West omvangrijk. In 2013 gaat het om 2.610 jongeren. Dit betekent ruim 38 procent van het totaal

²¹ Jong, de, en van Oosteren, 2013.

aantal werkloze jongeren. Het gaat waarschijnlijk voor een deel om jongeren die met een (bij)baan proberen in de kosten van studie, levensonderhoud en vrije tijd te voorzien omdat hun ouders dat niet kunnen financieren. Een passende benadering voor deze categorie van werkloze jongeren is daarom hen stimuleren hun opleiding af te maken met een passende kleine baan of bijbaan. Voor een deel gaat het ook om jongeren die een duale opleiding volgen waarbij school wordt gecombineerd met een baan en om jongeren die een diploma hebben behaald, maar bij gebrek aan mogelijkheden voor een baan verder gaan met studeren.

De tweede categorie van werkloze jongeren betreft jongeren uit de beroepsbevolking die geen opleiding volgen en die wel of niet als werkloos zijn geregistreerd. Het gaat om 1.228 jongeren (18.2%).

Daarnaast zijn er nog drie categorieën werkloze jongeren die niet tot de beroepsbevolking horen. Zij zijn om allerlei redenen niet actief op zoek naar een baan. De subcategorie VSV tot 23 jaar en overig DWI/UWV, bestaat uit voortijdig schoolverlaters, en jongeren in de bijstand die geen werkverplichting hebben. Het gaat om 17.4 procent van alle werkloze jongeren (1.174 personen). Het gaat allereerst om jongeren waarvan al dan niet met een zorgtraject geprobeerd wordt hen weer terug te leiden naar school. Daarnaast gaat het om jongeren die vanwege problemen of hun bijzondere situatie niet in staat zijn tot arbeid. Behalve opleiding valt in deze categorie van jongeren ook te denken aan vormen van aangepast en additioneel werk.

Verder is er een categorie werkloze jongeren die een Wajong-uitkering heeft (7.9% en 533 personen). De laatste categorie van werkloze jongeren zijn niet bij instanties geregistreerd. Van belang is op deze categorie meer zicht en grip te krijgen.

In bijlage 4 zijn een viertal andere indelingen opgenomen die inzicht geven in de verschillende categorieën van werkloze jongeren en hun achtergronden.

3.2 Conclusies

1.

Het geheel overziende kan de totale populatie van werkloze jongeren worden onderscheiden in drie hoofdcategorieën:

1) Schoolgaande jongeren die op zoek zijn naar een baan.

Gezien het belang van scholing voor het realiseren van een goede positie op de arbeidsmarkt, zou een deel van deze hoofdcategorie het beste kunnen worden ondersteund met het aanbod van een bijbaan die is te combineren met de opleiding. Een ander deel van deze hoofdcategorie is vooral ingeschreven bij een opleiding vanwege het argument van studiefinanciering terwijl zij in de praktijk niet studeren. Voor hen zou het aanbod van een baan als ze daarvoor gemotiveerd zijn uitkomst kunnen bieden. Voor weer een ander deel gaat het om jongeren die bij gebrek aan mogelijkheden op de arbeidsmarkt als alternatief weloverwogen doorstuderen. Dat is op zich een goede zaak.

2) Jongeren met een licht verstandelijke, medische of psychiatrische beperking.

Voor jongeren met een lichtverstandelijke, medische of psychiatrische beperking zijn in het algemeen gesproken geen reële kansen op de reguliere arbeidsmarkt. Waar mogelijk zouden zij een additionele baan of een beschermde baan op de reguliere arbeidsmarkt moeten krijgen. Eigen hieraan is permanente ondersteuning in meerdere of mindere mate.

3) Jongeren met oplosbare enkelvoudige of meervoudige problemen

Bij jongeren die werkloos zijn kunnen allerlei problemen voorkomen anders dan van lichtverstandelijke, medische of psychiatrische aard. Het kan gaan om een gebrek aan sociaal netwerk, problematische schulden, ontbreken van werkvaardigheden, geen

arbeidsmarktrelevant diploma of psychosociale problematiek maar ook om jongeren die afwisselend werkloos en werkend zijn. Het gaat om jongeren die behoorlijk kunnen verschillen in opleidingsniveau (laag-, middelbaar en hogeschoold).

Deze gevarieerde hoofdcategorie is bij uitstek geschikt om met behulp van arbeidstoeleiding van korte of langere duur, gekwalificeerd te worden voor de arbeidsmarkt. Afhankelijk van de enkelvoudige of meervoudige problemen die spelen, wordt het programma en de duur van de arbeidstoeleiding op hen afgestemd.

2.

Bij beperkte middelen voor een aanpak zou je kunnen kiezen voor de jongeren die de meeste kans maken om succesvol een plaats op de arbeidsmarkt te verkrijgen, of juist voor typen van werkloze jongeren voor wie de arbeidsmarktperspectieven minder gunstig zijn.

3.

De kosten van arbeidstoeleiding voor de categorie van jongeren die meer perspectief heeft op de arbeidsmarkt zullen per traject lager zijn dan voor categorieën van jongeren met minder arbeidsmarktperspectieven.

4.

De gemiddelde kosten voor een traject arbeidstoeleiding bedraagt € 6.500. Werkloze jongeren met een startkwalificatie, werknemersvaardigheden, een redelijk netwerk en hooguit enkelvoudige problematiek zijn gemakkelijker aan werk te helpen tegen minder kosten. Het gaat dan om 50 procent van de gemiddelde kosten voor een arbeidstoeleidingstraject.

Werkloze jongeren zonder startkwalificatie, zonder werknemersvaardigheden, zonder netwerk en meervoudige problemen als schulden, LVG achtergrond en een instabiele thuissituatie hebben niet alleen een meer tijdsintensieve en langdurige arbeidstoeleiding nodig, maar ook een meer integrale aanpak. Dergelijke trajecten kosten al gauw meer dan het gemiddelde tot zelfs het dubbele.

Uit de praktijk blijkt dat het succes van de arbeidstoeleiding niet altijd is gegarandeerd. Hier komen we later op terug.

Inleiding

In dit hoofdstuk geven we een beeld van de effecten die een actieve aanpak van de jeugdwerkloosheid kunnen opleveren ten opzichte van de huidige situatie waarin de jeugdwerkloosheid met beperkte maatregelen tegemoet wordt getreden.

Er wordt onderscheid gemaakt tussen directe effecten (§ 1), indirecte effecten (§ 2) en overige effecten (§ 3).

Bij deze drie soorten effect is ook nagegaan voor welke actoren zij relevant zijn. Dit wordt wel aangeduid met de term verdelingseffecten. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen kosten naar beleidsterrein en welk deel van deze kosten voor rekening komen van respectievelijk de lokale overheid (stadsdeel Nieuw-West en gemeente Amsterdam), de landelijke overheid en andere partijen.

De onderbouwing van de positieve effecten van de overgang van werkloosheid naar een baan en de berekening van de financiële winst, is gedocumenteerd in bijlage 5.

§ 1. Directe effecten

Directe effecten zijn een rechtstreeks gevolg van de aanpak van jeugdwerkloosheid. Ze zijn zichtbaar bij de jongeren waar het om gaat en bij actoren die actief zijn op het domein van werk en inkomen.

Directe effecten van een jeugdwerkloosheidsaanpak zijn:

- Het aantal jongeren dat naar de arbeidsmarkt wordt toegeleid (het bereik)
- Uitkeringen die niet meer nodig zijn
- Productiviteit: inkomsten uit arbeid van jongeren die een uitkering hebben ingeruild voor een baan

De kosten van deze directe effecten worden gefinancierd door verschillende actoren. De kosten van arbeidstoeleiding zijn grotendeels voor rekening van de gemeente Amsterdam (Dienst Werk en Inkomen). Daarnaast draagt stadsdeel Nieuw-West in beperkte mate bij aan kleinschalige projecten op dit gebied.

De kosten van uitkeringen worden gedragen door verschillende partijen. Uitkeringen voor werkloosheid en Wajong vallen onder landelijke regelingen waarvoor de rijksoverheid verantwoordelijk is. De kosten van bijstand voor werkloze jongeren worden betaald door de gemeente Amsterdam.

De productiviteit die het gevolg is van het feit dat iemand voortaan inkomen verwerft uit een baan in plaats van een uitkering, levert behalve financieel voordeel voor de persoon in kwestie ook winst op voor de rijksoverheid in de vorm van belastingen en bijdragen aan het bruto nationaal product van Nederland.

Deze productiviteitswinst wordt ten onrechte vaak niet meegenomen in MKBA analyses.²²

²² Krol, 2012; Romijn en Renes, 2013.

§ 2. Indirecte effecten

Indirecte effecten zijn gevolgen van directe effecten die doorwerken op andere terreinen dan werk en inkomen.

De indirecte kosten van een jeugdwerkloosheidsaanpak hebben betrekking op de volgende beleidsterreinen:

- **Onderwijs**

De kosten van met name regulier VMBO en MBO onderwijs, waar veel werkeloze jongeren gebruik van hebben gemaakt, dragen pas rendement als dat voor de leerlingen leidt tot een baan. Deze kosten worden gedragen door de rijksoverheid.

Verder zijn er minder onderwijsinvesteringen nodig voor projecten voor werkloze jongeren zonder startkwalificatie. Deze kosten worden vaak gefinancierd door zowel de gemeentelijke als de landelijke overheid.

- **Gezondheidssector**

De veronderstelling is dat het deel van de gezondheidsklachten dat verband houdt met werkloosheid, als gevolg van een werkloosheidsaanpak zal afnemen. Het betreft een derde van de gemiddelde medische kosten op jaarbasis. De kosten van medische voorzieningen worden voor een groot deel gefinancierd via het rijk.

- **Veiligheid**

De algemene veronderstelling is dat er een sterk verband bestaat tussen werkloosheid en de kans op criminaliteit. Zo zou regulier werk leiden tot een afname in delinquentie. Ook zijn werkloosheidscijfers de meest bepalende indicatoren voor criminaliteitscijfers.²³ Sociologen en criminologen interpreteren criminaliteit van jongeren als teken van stil protest tegen een samenleving die weinig perspectief biedt op een zinvol eigen leven.²⁴

Als de jeugdwerkgelegenheid toeneemt zal de jeugdcriminaliteit dus gaan dalen en daarmee ook de kosten van politie, justitie en andere voorzieningen op het gebied van veiligheid. Een succesvol werkgelegenheidsbeleid heeft een positief effect op de helft van de criminele jongeren. Deze redenering gaat alleen op als er sprake is van grote jeugdwerkloosheid omdat onder die omstandigheden relatief veel jongeren eerder geneigd zijn tot crimineel handelen. Het merendeel van de veiligheidskosten komt voor rekening van het rijk, maar ook de gemeente Amsterdam en stadsdeel Nieuw-West dragen hier een steentje aan bij.

- **Jeugdzorg**

Bekend is dat er enige samenhang bestaat tussen werkloosheid en andere maatschappelijke problemen, zoals psychosociale vragen.²⁵ We spreken dan van risicoproblematiek of meervoudige problematiek. In dit cluster van problemen is werkloosheid ook een factor die medebepalend is voor het ontstaan en aanhouden van andere problemen. Een actief werkgelegenheidsbeleid voor werkloze risicojongeren zou dan een helend effect kunnen hebben op andere maatschappelijke problemen en daarmee ook het beroep op de jeugdzorg kunnen beperken. Bij een effectief werkgelegenheidsbeleid zal bij de helft van de werkloze jongeren met zorgvragen de vraag naar jeugdzorg doen afnemen. Dit betreft 15 procent van de jeugdige werklozen in Nieuw-West.

²³ Hooghe e.a., 2011; Geest, van der, 2011.

²⁴ Schuyt, 2009.; Jongman, 1985.

²⁵ Wittebrood, 2000; Veldheer, 1998; Hoff en Soede, 2013.

Tot 2015 staat een groot deel van de kosten van jeugdzorg op de begroting van de landelijke en provinciale overheid en draagt de lokale overheid hier maar in bescheiden mate aan bij. Met ingang van 1 januari 2015 worden de kosten van de jeugdzorg grotendeels overgeheveld naar gemeenten.

- Maatschappelijke zorg

Behalve een verminderd beroep op de jeugdzorg als gevolg van meer werkgelegenheid zal er ook volgens dezelfde redenering minder gebruik worden gemaakt van allerlei voorzieningen voor maatschappelijke zorg, zoals maatschappelijke opvang, vormen van maatschappelijke dienstverlening (maatschappelijk werk, slachtofferhulp, sociaal raadsliedenwerk, telefonische hulpdiensten), en schuldhulpverlening. Mensen met een baan en een passend inkomen zijn immers beter in staat zichzelf te redden. Effectief werkgelegenheidsbeleid voor jongeren reduceert het beroep van werkloze jongeren op maatschappelijke zorg met een percentage tussen 0.4 en 8.2 procent (3.3 procent gemiddeld). Gemeenten zijn vooral verantwoordelijk voor algemeen maatschappelijk werk, sociaal raadsliedenwerk en schuldhulpverlening. Het rijk betaalt de maatschappelijke opvang, slachtofferhulp en telefonische hulpdiensten.

- Huisuitzetting

Door een effectief werkgelegenheidsbeleid zijn meer mensen in staat op een goede manier te voorzien in hun eigen levensonderhoud. Verwacht mag worden dat er dan minder huisuitzettingen zijn. Bij actief werkgelegenheidsbeleid kan een huisuitzetting bij 0.2 procent van de werkloze jongeren voorkomen worden.

De kosten van huisuitzettingen zijn voor rekening van woningcorporaties.

- Zorg voor openbare ruimte en leefbaarheid

Kosten voor vandalisme veroorzaakt door jongeren, hangen ten dele samen met de tijd die jongeren beschikbaar hebben voor rondhangen in de openbare ruimte. Dat geldt zeker voor werkloze jongeren. Verwacht mag worden dat daling van de werkloosheid leidt tot minder vernielingen van auto's en straatmeubilair als de meest voorkomende vormen van vandalisme. Bij doeltreffend werkgelegenheidsbeleid voor jongeren zal 1.2 procent van de werkloze jongeren geen vandalisme meer plegen.

Voor een deel gaat het om kosten die gedragen worden door met name de lokale overheid en voor een ander deel om kosten van particulieren.

Veel kosten voor openbare ruimte en leefbaarheid in achterstandswijken worden gefinancierd via het Grotestedenbeleid. Het gaat vooral om kosten voor ruimtelijke vernieuwing van woningen en woonomgeving en in veel mindere mate om kosten voor sociale problemen. Verbeteren van de arbeidsparticipatie in deze wijken zal waarschijnlijk leiden tot besparingen op sociale maatregelen gericht op herstel van leefbaarheid en wijkbeheer. Onbekend is welk kwantitatief effect werkgelegenheid heeft op de leefbaarheid in een wijk. Aangenomen wordt dat de gemiddelde kosten per inwoner voor leefbaarheid bespaard kunnen worden voor elke jongere die wordt toegeleid naar een baan.

De kosten van Grotestedenbeleid worden gefinancierd door het rijk en woningcorporaties. Een deel van de sociale kosten van dit Grotestedenbeleid wordt uitgegeven door stadsdeel Nieuw-West.

- Welzijnswerk

Dit is een type voorziening waar relatief veel laaggeschoolde werkloze mensen gebruik van maken. Als de werkloosheid daalt zal het gebruik van welzijnsvoorzieningen in het algemeen ook iets verminderen. Deze daling zal vooral betrekking hebben op het activiteitenaanbod overdag en niet zozeer in de avonden en in het weekend. Ook zal het welzijnswerk minder specifieke projecten hoeven te ontplooiën voor werkloze mensen. Gesteld dat het welzijnswerk haar activerende en maatschappelijk participerende doelstelling waarmaakt, is het niet verstandig te bezuinigen op deze voorziening. Dat geldt met name voor het jongerenwerk. Deze voorziening heeft relatief veel contact met laaggeschoolde, werkloze jeugd, en is daarom in staat aanvullend op een actief werkgelegenheidsbeleid met gerichte programma's jongeren voor te bereiden op een werkzaam bestaan. Dat geldt met name ook voor jongeren die werkloos zijn of dreigen dat te worden.

De kosten voor welzijnswerk en jongerenwerk worden voor een groot deel gedekt door subsidies van de lokale overheid, in dit geval stadsdeel Nieuw-West.

- Sport en cultuur

De overheid financiert een deel van de sportvoorzieningen vanuit het motief om jeugd uit arme gezinnen daarvoor de gelegenheid te bieden. Op deze kosten kan bespaard worden wanneer meer ouders en meer jongeren uit deze categorie een baan hebben. Aangezien het budget voor buurtsport de vraag nog niet dekt, is bezuiniging op de financiering niet zinvol. Wel kan de investering renderend worden gemaakt bij effectief werkgelegenheidsbeleid. Op culturele voorzieningen is weinig te besparen omdat vooral laaggeschoolde werkloze jongeren hier weinig gebruik van maken en het aanbod op dit gebied ook beperkt is. Deze kosten komen voor rekening van stadsdeel Nieuw-West.

§ 3. Overige effecten

Overige effecten zijn effecten die mogelijk wel ontstaan maar waarvoor geen overtuigende onderbouwing bestaat. Dat geldt bijvoorbeeld voor het sociale multipliereffect van werkloosheid naar gezinnen, buurten en volgende generaties. Het is niet ongevoerd dat een gezin met werkloosheid en andere sociale problemen deze situatie doorgeeft aan de volgende generatie. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij langdurige werkloosheid, maar komt ook voor bij multiprobleem gezinnen. Het doorbreken van deze intergenerationele overdracht kan op termijn veel maatschappelijke schade voorkomen. Een actief werkgelegenheidsbeleid kan daarin een grote rol spelen.

§ 4. Overzicht van effecten

Schematisch ziet de indeling van effecten en een verdeling naar lokale overheid, landelijke overheid en private sector er als volgt uit:

Overzicht 2. Effecten naar direct, indirect en overig en verdeling naar actor

	Actoren		
	Lokaal	Landelijk	Particulier
Directe effecten	Bereik Inkomen	Inkomen Productiviteit	
Indirecte effecten			
• Onderwijs	VSV	Regulier (V)MBO	
• Gezondheid		Min. van VWS	
• Veiligheid	Jeugd&Veiligheid	Regulier beleid	
• Jeugdzorg		Regulier beleid	
• Maatschappelijke zorg	AMW Sociale raadsliden Schuldhulp	Maatschappelijke opvang, Slachtofferhulp Telefonische hulpdiensten	
• Huisuitzetting			Huisuitzetting
• Openbare ruimte/ leefbaarheid	Vandalisme GSB Sociaal	GSB Sociaal	Vandalisme
• Welzijn	Algemeen		
• Sport en cultuur	Algemeen		
Overige effecten			
• Vrijwilligerswerk	Vrijwilligerswerk	Vrijwilligerswerk	
• Sociaal multipliereffect	Sociaal multipliereffect	Sociaal multipliereffect	

HOOFDSTUK 3. KOSTEN EN BATEN IN EURO'S

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de effecten van de bestaande aanpak van jeugdwerkloosheid en een nieuwe, ruime aanpak van jeugdwerkloosheid vertaald in kosten en baten en met elkaar vergeleken. Hierbij worden directe (§ 1), indirecte (§ 2) en overige kosten (§ 3) onderscheiden. Daarna volgen enkele algemene conclusies van deze maatschappelijke kosten- en batenanalyse (§ 4). In Bijlage 5 zijn de uitwerking en berekening van de verschillende effecten nader gespecificeerd.

De nieuwe, ruime aanpak verschilt van de bestaande, beperkte aanpak in de zin dat er meer werkloze jongeren met trajecten worden ondersteund richting arbeidsmarkt. Hierbij gaan we uit van twee varianten: in de eerste variant gaat het om 500 extra jongeren ten opzichte van de huidige aanpak, en in de tweede variant om 3.500 extra jongeren.

§ 1. Kosten en baten directe effecten

1. Bereik

De nieuwe, ruime aanpak verschilt van de bestaande, beperkte aanpak in de zin dat er meer werkloze jongeren met trajecten worden ondersteund richting arbeidsmarkt. Hierbij gaan we uit van twee varianten:

- 500 extra jongeren
- 3.500 extra jongeren

De directe kosten voor bemiddeling en re-integratie naar werk bedragen in 2012 1.5 miljard.²⁶ Begin 2012 maakten 230.000 mensen van deze vorm van ondersteuning gebruik.²⁷ De kosten per deelnemer bedragen dus gemiddeld 6.500 euro op jaarbasis.

Voor 500 extra jongeren komt dit in totaal neer op een bedrag van 3.25 miljoen euro, voor 3.500 extra jongeren gaat het om 22.75 miljoen euro.

2. Inkomen

Een belangrijk direct effect van de werkloosheidsaanpak is het effect op de inkomenssituatie van de werkloze jongeren. Als het goed is hoeven zij geen beroep meer te doen op een uitkering. Bij de berekening van de kosten voor bijstand- en WW-uitkeringen voor werkloze jongeren is uitgegaan van de veronderstelling dat de situatie van een 22-jarige werkloze jongere min of meer het gemiddelde is van alle werkloze jongeren van 15-26 jaar.²⁸

In tabel 10 is een overzicht opgenomen van de totale loonkosten op jaarbasis van een bijstandsuitkering van een 22-jarige en een WW-uitkering van een 22-jarige op basis van het minimumloon. Daarnaast zijn de bedragen aan inkomstenbelasting opgenomen.

²⁶ Rijksoverheid, 2012.

²⁷ CBS, 27-8-2012.

²⁸ Omdat er geen informatie beschikbaar is over het aantal werkloze jongeren naar leeftijd kan er geen nauwkeurige berekening worden gemaakt. Indien deze informatie later wel voor handen komt kan er een meer specifieke schatting worden gemaakt van de effecten op het gebied van inkomen.

Tabel 10. Jaarinkomen en fiscale afdracht jongeren van 22 jaar naar type inkomen (bijstand, WW en minimumloon) per 1 januari 2014

Type inkomen	Jaarinkomen ²⁹	Fiscale afdracht na aftrek algemene heffingskorting	Totaal maatschappelijke baat
Bijstand	€ 10.642	€ 1.407	€ 13.067
WW	€ 12.601	€ 2.053	€ 14.380
Minimumloon	€ 18.002	€ 3.832	-

Geslaagde arbeidstoeleiding van een 22-jarige werkloze jongere in een bijstandssituatie bespaart de gemeente een bedrag van € 10.642. In geval van een jongere die van de WW gebruik maakt is de besparing € 12.601. Dit is in het voordeel van de rijksoverheid. Succesvolle arbeidstoeleiding van een 22-jarige werkloze jongere in de bijstand levert extra belastinginkomsten op van ruim € 2.300 (€ 3.832 t.o.v. € 1.407). Voor een werkloze jongere met een WW-uitkering is het bedrag aan extra belastinginkomsten ongeveer € 1.800 (€ 3.832 t.o.v. € 2.053). Deze bedragen betreffen een besparing voor de rijksoverheid. De besparingen voor loonkosten aan uitkeringsregelingen en extra belastinginkomsten leveren een totale maatschappelijke baat op van € 11.975 in geval van een bijstandssituatie en een baat van € 13.256 in geval van een WW-uitkering.

Omdat niet alle werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West gebruikmaken van een uitkering, gelden deze loonkosten slechts voor een beperkt deel van de werkloze jeugd. Om te bepalen wat er gemiddeld bespaard kan worden bij geslaagde arbeidstoeleiding van een werkloze jongere gaan we uit van het aantal jongeren dat wel gebruik maakt van een uitkeringsregeling en het gedeelte dat geen uitkering ontvangt. Van het totaal aantal werkloze jongeren van 15-26 jaar ontvangt 7.8 procent een bijstandsuitkering en ontvangt 4.0 procent een WW-uitkering.

Dit betekent dat voor een groep van 500 werkloze jongeren uit stadsdeel Nieuw-West die toegeleid worden naar een baan, 39 jongeren van een bijstandssituatie naar een werkend bestaan kunnen worden gebracht. In diezelfde groep kunnen 20 jongeren van een WW-uitkering naar een baan worden geholpen. Het gaat dan om een besparing van € 415.038 voor de gemeente op loonkosten aan bijstandsuitkeringen. De besparing voor de rijksoverheid betreft € 252.020 voor loonkosten aan WW-uitkeringen en € 125.700 aan extra belastinginkomsten.

Voor een groep van 3.500 werkloze jongeren gaat het om 273 jongeren in een bijstandssituatie en 140 jongeren in een WW-uitkering. Dit betreft een besparing van 2.9 miljoen euro voor de gemeente aan loonkosten voor bijstandsuitkeringen, 1.7 miljoen euro voor de rijksoverheid aan besparingen op loonkosten voor WW-uitkeringen en € 879.900 aan extra belastinginkomsten.

Per werkloze jongeren gaat het om een besparing van € 830 voor de gemeente en € 504 voor de rijksoverheid voor WW-uitkeringen en € 251 aan extra belastinginkomsten.

3. Productiviteit

Het verlies aan arbeidsproductiviteit bij werkloosheid in termen van waarde van de arbeid wordt geraamd op gemiddeld € 16.365,24 bruto per fulltime formatie. Hierbij is uitgegaan

²⁹ Totale loonkosten per maand (zie Tabel B16 en B17, Bijlage 5) vermenigvuldigd met een factor van 12.96 (jaarinkomen inclusief vakantiegeld).

van het bruto minimumloon voor jongeren van 22 jaar Een switch van werkloosheid naar een werkend bestaan zou een productiviteitswinst van minimaal ditzelfde bedrag opleveren.

Voor 500 jongeren gaat het om 8.2 miljoen euro en voor 3.500 jongeren om 57.3 miljoen euro.

§ 2. Kosten en baten indirecte effecten

Indirecte effecten worden onderscheiden naar meerdere beleidsterreinen.

1. Onderwijs

Bij het bepalen van de kosten van het voortijdig schoolverlaten onderscheiden we twee typen kosten: de kosten van het reguliere MBO onderwijs voorafgaand aan het voortijdig schoolverlaten en de kosten van extra onderwijsinvesteringen om het voortijdig schoolverlaten alsnog ongedaan te maken (tweede kans).

Wat betreft de eerste type kosten (de niet renderende reguliere onderwijsinvestering) gaat het om een kostenpost van € 7.400 per MBO leerling per jaar.³⁰

Het tweede type kosten wordt gefinancierd vanuit het VSV-beleid. Op een totaal aantal voortijdig schoolverlaters van 65.000 leerlingen gaat het om € 13.500 per leerling per jaar.³¹

Bij 500 jongeren die aan een baan worden geholpen bedraagt het rendement voor reguliere onderwijskosten 3.7 miljoen euro, bij 3.500 jongeren gaat het om 25.9 miljoen euro.

Door 500 werkloze jongeren aan een baan te helpen, waarvan de helft voortijdig schoolverlater is, wordt een besparing gerealiseerd van 3.38 miljoen euro. In het geval van 3.500 jongeren gaat het om 23.63 miljoen euro.

2. Gezondheid

De kosten van gezondheidszorg en welzijnzorg bedragen volgens het CBS in 2012 bijna 93 miljard.³²

De gemiddelde kosten van de gezondheidszorg in 2013 bedragen ongeveer € 5.500 per Nederlander op jaarbasis. In vergelijking met mensen die over een baan beschikken, heeft een werkloze gemiddeld drie keer meer gezondheidsklachten en doet daardoor een groter beroep op medische voorzieningen.³³ Bij een gemiddeld bedrag van € 5.500 aan medische kosten per persoon op jaarbasis, kan voorzichtig worden geschat dat een derde van dit bedrag wordt bespaard wanneer een werkloze jongere wordt toegeleid naar een baan. Het gaat dan om € 1.800 op jaarbasis.

Voor 500 jongeren die naar werk worden toegeleid zou dat neerkomen op een besparing van € 900.000 aan medische kosten. Voor 3.500 jongeren is dit een bedrag van 6.3 miljoen euro.

³⁰ Ministerie OC&W, geraadpleegd dd. 6-11-2013; Ministerie OC&W, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

³¹ Cuelenaere e.a, 2009.

³² CBS Statline, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

³³ Schuring, Reijenga, Carwier en Burdorf, 2010; Koning, de, Collewet en Gravesteijn-Ligthelm, 2008.

3. Veiligheid

De overheid heeft in 2010 12.7 miljard geïnvesteerd in voorzieningen van politie en justitie gericht op de aanpak van criminaliteit.³⁴ Dit omvat onder andere de inzet op het gebied van preventie, opsporing, vervolging en tenuitvoerlegging van straffen.

Gezien het verband tussen werkloosheid en criminaliteit wordt verwacht dat bij een afname in jeugdwerkloosheid de jeugdcriminaliteit zal gaan dalen en daarmee ook de kosten van politie, justitie en andere voorzieningen op het gebied van veiligheid.³⁵

Op basis van uitkomsten van onderzoek, veronderstellen we dat de helft van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd door jongeren met een werkloze achtergrond.

In Amsterdam Nieuw-West zijn in 2013 1.024 jongeren van 15-26 jaar verdacht van criminaliteit.³⁶ Dit betekent dat van hen 512 jongeren werkloos zijn.

Gesteld dat 3.500 werkloze jongeren aan een baan wordt geholpen, dan zou het aantal werkloze criminele jongeren met de helft beperkt kunnen worden. Het gaat dan om 256 jeugdige verdachten. Uitgaande van € 33.321 aan kosten per verdachte kan een bedrag van 8.5 miljoen euro bespaard worden. Bij werkgelegenheid voor 500 werkloze jongeren gaat het om een reductie van 37 jeugdige verdachten en een besparing op de kosten voor veiligheid van ruim 1.2 miljoen euro. Per jongere komt dat neer op een besparing van € 2.400.

Naast deze uitgaven van de rijksoverheid op het gebied van veiligheid, investeert stadsdeel Nieuw-West zelf ook voor een bedrag van 3.6 miljoen in veiligheidsmaatregelen die grotendeels gericht zijn op jongeren.³⁷ Het gaat bijvoorbeeld om straatcoaches en pleinenaanpak. Per verdachte van 15-26 jaar spendeert stadsdeel Nieuw-West een bedrag van ongeveer € 3.515. Er van uitgaande dat de helft van hen werkloos is en als gevolg van een baan stopt met criminele handelingen kan flink bespaard worden op deze kosten.

Arbeidstoeileiding van 3.500 werkloze jongeren is de besparing dan € 931.640 voor 256 jeugdige verdachten. Bij 500 jongeren gaat het om € 130.078 voor 37 jeugdige verdachten. Per jongere komt dat neer op een besparing van € 3.639.

4. Jeugdzorg

In Nederland maken ongeveer 300.000 jeugdigen van 0 tot 18 jaar gebruik van de jeugdzorg in brede zin.³⁸ De kosten van deze brede jeugdzorg bedragen iets meer dan 3 miljard euro.³⁹ Met ingang van 2015 komen de kosten voor jeugdzorg voor rekening van de gemeente.

Bekend is dat er enige samenhang bestaat tussen werkloosheid en andere maatschappelijke problemen, zoals psychosociale vragen.⁴⁰

Per jeugdige cliënt zijn de gemiddelde directe maatschappelijke kosten op jaarbasis 10.000 euro. Deze kosten kunnen wellicht deels worden voorkomen of afgebouwd wanneer de betrokkenen een prettige baan verwerven.

Bij een werkloosheidsaanpak waarbij 500 werkloze jongeren uit stadsdeel Nieuw-West aan het werk komen, hebben 150 jongeren zorgvragen. Verondersteld wordt dat in de helft van de gevallen het hebben van een baan psychosociale zorgen wegneemt. Dit betreft 15 procent van de jeugdige werklozen in Nieuw-West en is een kostenbesparing op de jeugdzorg van € 750.000. Bij een contingent van 3.500 werkloze jongeren die de arbeidsmarkt op gaan, bedraagt de kostenbesparing op jeugdzorg 5.25 miljoen euro.

³⁴ Moolenaar, Nauta, en van Tulder, 2012.

³⁵ Grönqvist, 2012; Geest, van der, 2011; Hooghe, Vanhoutte, Hardyns en Bircan, 2011; Acker, van, 1996.

³⁶ Huijzer, Broekhuizen, Boers en Heijnen, 2013.

³⁷ Stadsdeel Nieuw-West, 2012a.

³⁸ Kuunders, de Wilde en Zwikker, 2011.

³⁹ Nji, 2013.

⁴⁰ Wittebrood, 2000; Veldheer, 1998; Hoff en Soede, 2013.

De gemeente Amsterdam stelt ook budget beschikbaar voor jeugdzorg. In 2013 bedroeg dit € 580.000.⁴¹ Uitgaande van 3.929 cliënten van 0-17 jaar in 2009 gaat het om € 148 per persoon.⁴² Ook hier geldt dat bij 500 werkloze jongeren 150 van hen zorgvragen hebben. Een goed werkgelegenheidsbeleid kan bij de helft van deze jongeren psychosociale vragen wegnemen en dus besparingen realiseren bij jeugdzorg. Voor de gemeente Amsterdam komt dit neer op een kostenbesparing van € 11.100. Bij een contingent van 3.500 werkloze jongeren bedragen de besparingen € 77.700. Per jongere gaat het om een bedrag van € 22.

5. Maatschappelijke zorg

Effectief werkgelegenheidsbeleid voor jongeren reduceert het beroep van werkloze jongeren op maatschappelijke zorg met een percentage tussen 0.4 en 8.2 procent (gemiddeld 3.3 procent).

Maatschappelijke opvang

In Nederland maken ongeveer 7.000 jongeren van 0 tot 18 jaar gebruik van voorzieningen voor maatschappelijke opvang, op een cliëntentotaal van 66.000 in deze sector.⁴³ De kosten voor de sector maatschappelijke opvang als geheel bedragen in 2013 ruim 4 miljard euro, per deelnemer gaat het gemiddeld om ongeveer 60.000 euro per jaar.⁴⁴

Het aantal dakloze zwerfjongeren dat in aanmerking komt voor maatschappelijke opvang, bedraagt in Amsterdam ongeveer 400 jongeren in de leeftijd van 15-26 jaar.⁴⁵ Voor stadsdeel Nieuw-West gaat het verhoudingsgewijs dan om 60 jongeren. Bij arbeidstoeleiding voor een contingent van 500 jongeren, zijn naar schatting twee dakloze zwerfjongeren aan werk te helpen (0.4%). De besparing op kosten voor maatschappelijke opvang bedragen dan € 120.000. In geval van arbeidstoeleiding voor 3.500 jongeren, kunnen 15 dakloze zwerfjongeren aan een baan komen. Dan zijn de besparingen € 900.000. De kosten die hiermee bespaard kunnen worden zijn voor rekening van de gemeente Amsterdam.

Maatschappelijke dienstverlening

Onder maatschappelijke dienstverlening verstaan we voorzieningen als: algemeen maatschappelijk werk (AMW), telefonische hulpdiensten, Slachtofferhulp en sociaal raadslieden werk. Uit een recente rapportage van de MOgroep blijkt dat in de maatschappelijke dienstverlening 478 miljoen euro omgaat.⁴⁶

Algemeen maatschappelijk werk

Met een totaalbudget van 190 miljoen euro per jaar, bedragen de gemiddelde kosten per cliënt 425 euro op jaarbasis. Voor de leeftijdsgroep 15-26 jaar gaat het om circa 30 miljoen euro.

Ongeveer 26 procent van de cliënten van het algemeen maatschappelijk werk heeft te maken met problemen op het gebied van inkomen, werk, huisvesting en/of schulden.⁴⁷

Als de landelijke informatie over maatschappelijk werk wordt vertaald naar stadsdeel Nieuw-West dan wordt van het beschikbare budget voor AMW (2 miljoen euro op jaarbasis)

⁴¹ Gemeente Amsterdam, 2013.

⁴² Ministerie van VWS, 2010.

⁴³ Reebergen & Pols, 2010; Brilleslijper-Kater, e.a., 2010; Federatie Opvang, z.j.; Federatie Opvang, 2013.

⁴⁴ Rijksoverheid, 2013.

⁴⁵ Brummelhuis & Drouven, 2011.

⁴⁶ MOgroep, 2013 (bewerking gegevens).

⁴⁷ Vries, de, 2012.

ongeveer 15 procent gebruikt voor jongeren van 15-26 jaar.⁴⁸ In een kwart van de gevallen gaat het om hulpvragen die verband houden met werkloosheid en financiën. Dat betekent dat ongeveer € 75.000 aan deze vragen van de jeugdige doelgroep wordt besteed. Dat betreft ongeveer 175 cliënten, uitgaande van de gemiddelde kosten van 425 euro op jaarbasis. Bij een contingent arbeidstoeleiding van 500 jongeren, zijn 13 cliënten van het algemeen maatschappelijk werk aan een baan geholpen en hoeven daarom geen beroep meer op deze voorziening te doen (2.6% van de werkloze jongeren). Dit bespaart een bedrag van € 5.525. Bij een contingent van 3.500 jongeren gaat het om 91 cliënten en een besparing van ruim € 38.000. Per werkloze jongere gaat het afgerond om € 10.

Slachtofferhulp

Slachtofferhulp betreft hulpverlening aan slachtoffers van misdrijven en verkeersongevallen. Op jaarbasis maken ongeveer 150.000 mensen gebruik van slachtofferhulp. Deze dienst wordt grotendeels gefinancierd door de overheid. In 2011 bedroegen de kosten van Slachtofferhulp Nederland bijna 25 miljoen euro.⁴⁹

Verondersteld kan worden dat bij een succesvolle aanpak van jeugdwerkloosheid de jeugdcriminaliteit omlaag gaat en daarmee ook het aantal slachtoffers in verband met misdrijven en de kosten van Slachtofferhulp voor dit onderdeel. Er zijn te weinig gegevens om hier een rendement van te bepalen.

Sociaal raadsliedenwerk

Het sociaal raadsliedenwerk geeft gratis advies en informatie op sociaaljuridisch terrein aan mensen die problemen hebben met regels en instanties. De top drie onderwerpen zijn belastingen, uitkeringen en consumentenzaken. Deze voorziening wordt veel gebruikt door een kwetsbare doelgroep.

In stadsdeel Nieuw-West is in 2013 een bedrag van € 600.000 begroot voor sociaal raadsliedenwerk.⁵⁰ Uitgaande van de landelijke percentages, wordt 15 procent van dit budget besteed aan een doelgroep van jongeren van 15-26 jaar.⁵¹ Naar schatting gaat het in een kwart van de gevallen om jongeren die te maken hebben met werkloosheid. Dit betekent dat € 22.500 van het budget wordt besteed aan een doelgroep van werkloze jongeren. Het gaat dan om ruim 560 jongeren.

Bij een contingent van 500 jongeren betekent dit dat 41 personen gebruik maken van het sociaal raadslieden werk (8.2%). In het geval zij aan een baan worden geholpen en geen beroep meer hoeven te doen op sociale raadslieden betekent dit een besparing van € 1.640. Bij een contingent van 3.500 personen gaat het om 290 cliënten van sociale raadslieden. Als zij worden toegeleid naar werk zou dit een besparing opleveren van € 11.600.

Sensor telefonische hulpdiensten

Sensor telefonische hulpdiensten is een algemene voorziening voor iedereen die behoefte heeft aan een gesprek, hulp of advies per telefoon of via internet.

De kosten voor Sensor telefonische hulpdiensten bedragen in 2012 ruim 5.7 miljoen euro.⁵² Per dienstverlening/deelnemer bedragen de jaarlijkse kosten ongeveer € 19,-. Bij gebrek aan gegevens is het niet mogelijk hierbij een berekening te maken voor stadsdeel Nieuw-West.

⁴⁸ Stadsdeel Nieuw-West, 2012b; Stadsdeel Nieuw-West, 2012a.

⁴⁹ Slachtofferhulp Nederland, 2013.

⁵⁰ Stadsdeel Nieuw-West, 2012a.

⁵¹ www.sociaalraadslieden.nl, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

⁵² Doornink &Welling, 2012.

Schuldhelpverlening

De kosten voor schuldhelpverlening in Nederland bedragen in 2009 170 miljoen euro.⁵³ Verdeeld over 85.000 schuldenaren bedragen de gemiddelde kosten per persoon € 2.250. Bekend is dat in Amsterdam Nieuw-West in 2007 850 risicojongeren van 15-26 jaar wonen met schulden.⁵⁴ Dat is in de loop der jaren toegenomen. Ervan uitgaande dat 12 procent van hen gebruik maakt van schuldhelpverlening gaat het om ruim 100 jongeren van 15-26 jaar.⁵⁵ Verder is bekend dat stadsdeel Nieuw-West 175 trajecten financiert voor schuldhelpverlening aan jongeren onder de 18 jaar.⁵⁶ Gecorrigeerd voor overlap gaat het dan om 270 jongeren van 15-26 jaar die gebruik maken van schuldhelp. Verondersteld kan worden dat de helft van de jongeren in schuldhelpverlening werkloos is. Dit zou betekenen dat bij arbeidstoeleiding van 500 werkloze jongeren 10 jongeren geen gebruik meer hoeven te maken van schuldhelpverlening (2% van de werkloze jongeren). Dit betekent een besparing van € 22.500. Bij toeleiding van 3.500 jongeren gaat het om 70 jongeren en een besparing van € 157.500.

6. Huisuitzetting

Op het gebied van huisvesting ontstaan bijzondere kosten wanneer bewoners door problemen niet meer in hun huis kunnen blijven wonen. Een belangrijke kostenpost in dit verband zijn de uitgaven voor huisuitzettingen. In 2012 is er sprake van 6.750 gevallen van huisuitzetting.⁵⁷ Gemiddeld zijn de kosten hiervan € 7.000 per huisuitzetting, voor rekening van woningcorporaties.⁵⁸ In 80 procent van de gevallen is huurschuld de reden van huisuitzetting.

Er zijn naar schatting 65 huisuitzettingen per jaar in stadsdeel Nieuw-West. Een deel daarvan betreft jongeren tot 27 jaar. Verhoudingsgewijs gaat het om negen huishoudens uit deze leeftijdsgroep.

Door een effectief werkgelegenheidsbeleid zijn meer mensen in staat op een goede manier te voorzien in hun eigen levensonderhoud. Verwacht mag worden dat er dan minder huisuitzettingen zijn. Bij actief werkgelegenheidsbeleid kan een huisuitzetting bij 0.2 procent van de werkloze jongeren voorkomen worden.

Bij arbeidstoeleiding van 500 werkloze jongeren zal één huisuitzetting kunnen worden voorkomen. Dit levert een besparing op van € 7.000. Bij 3.500 jongeren gaat het om vijf huisuitzettingen en schatten we de besparing in op € 35.000. Per werkloze jongere bedraagt de besparing dan € 14.

⁵³ Cebeon, 2009.

⁵⁴ NVVK, 2013; Noorda en Pehlivan, 2009; Stadsdeel Nieuw-West, 2012b.

⁵⁵ Noorda en Pehlivan, 2009.

⁵⁶ Stadsdeel Nieuw-West, 2012b.

⁵⁷ Aedes, 19 maart 2013; Aedes, dd. 19 maart 2013.

⁵⁸ Bogman en van Summeren, 2010; Akkermans en Räkera, 2013.

7. Zorg voor openbare ruimte en leefbaarheid

Vandalismebestrijding

De totale materiële schade door vandalisme is enorm groot. Veel van de schade komt voor rekening van overheden en vastgoedeigenaren van openbare gebouwen, woningen en bedrijfspanden. Een reële becijfering is moeilijk, maar de schattingen van de totale schade lopen uiteen van 250 miljoen euro in 2005 tot 1 miljard euro in 2007.⁵⁹ Gemiddeld gaat het om 625 miljoen euro schade. Per delict gaat het naar schatting om 800 euro in 2013.⁶⁰

Kosten voor vandalisme veroorzaakt door jongeren, hangen ten dele samen met de tijd die jongeren beschikbaar hebben voor rondhangen in de openbare ruimte. Dat geldt zeker voor werkloze jongeren. Verwacht mag worden dat daling van de werkloosheid leidt tot minder vandalisme. Bij doeltreffend werkgelegenheidsbeleid voor jongeren zal 1.2 procent van de werkloze jongeren geen vandalisme meer plegen.

Op basis van landelijke cijfers (zie Bijlage 5) kan het aantal delicten op het gebied van vernieling en vandalisme in stadsdeel Nieuw-West worden geschat op jaarlijks ruim 100. Voor 500 werkloze jongeren die aan werk worden geholpen zou dat een reductie van zeven van deze delicten betekenen. Dat komt neer op een bedrag van € 5.600. Bij 3.500 werkloze jongeren die aan het werk gaan, gaat het om een vermindering van ruim 50 van deze delicten. Dat betekent een besparing van naar schatting € 40.000. Per werkloze jongere gaat het dan om een bedrag van ongeveer € 10.

Leefbaarheid

Stedelijke vernieuwing in ruimtelijk en sociaal opzicht is vooral een taak van overheden en woningcorporaties.⁶¹ Naast sociaal wijkbeheer door gemeenten en woningcorporaties is er in Nederland vanaf 1995 vooral in het kader van het 'Grotestedenbeleid' veel aandacht besteed aan de ruimtelijke en sociale vernieuwing van achterstandswijken. Tot 2010 was hier jaarlijks een budget mee gemoeid van ruim 1 miljard euro. Verbeteren van de arbeidsparticipatie in deze wijken zal waarschijnlijk leiden tot besparingen op sociale maatregelen gericht op herstel van leefbaarheid en wijkbeheer.

Uitgaande van een kostenpost voor de sociale component van stedelijke vernieuwing van 5 procent van 1 miljard euro en de informatie van het CBS dat er 770.000 mensen woonachtig zijn in aandachtswijken bedragen de kosten per inwoner ongeveer € 65 in 2013.⁶²

Aangenomen wordt dat de gemiddelde kosten per inwoner voor leefbaarheid bespaard kunnen worden voor elke jongere die wordt toegeleid naar een baan.

In de variant waarbij 500 werkloze jongeren aan een baan worden geholpen zou de besparing op deze sociale kosten € 32.500 bedragen. Bij 3.500 jongeren toeleiden naar werk, levert dit een besparing op van € 227.500.

8. Welzijn

Uit recente gegevens van de MOgroep kan worden afgeleid dat de omzet van het welzijnswerk (lokaal welzijnswerk inclusief ouderenwerk en peuterspeelzaalwerk) in 2012 1.6 miljard beslaat.⁶³ Geschat wordt dat de kosten van jeugd welzijnswerk in de buurt liggen van 270 miljoen euro, uitgaande van € 100.000 onkosten per fte, inclusief accommodatie.

⁵⁹ www.ccv.nl, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

⁶⁰ Groot, de Hoop, Houkes en Sikkel, 2007.

⁶¹ Heijkers, van der Velden, en Wassenberg, 2012.

⁶² Heijkers, van der Velden, en Wassenberg, 2012; Ministerie VROM, 2007; Priemus en Mariën, 2002.

⁶³ MOgroep, 2013 (bewerking gegevens).

Volgens de uitkomsten van het Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO) van het Sociaal Cultureel Planbureau, maakt in totaal een vijfde van de Nederlanders gebruik van het welzijnswerk in 2003. Van wekelijkse deelname is sprake bij ca. 5%. In concrete aantallen betekent dit dat ongeveer 3 miljoen Nederlanders wel eens gebruik maken van het welzijnswerk, waarvan ruim 750.000 wekelijks.

Op basis van extrapolatie van deze informatie kunnen de kosten van welzijnswerk in het algemeen op € 380,- per deelnemer worden geraamd. Bij het jeugd- en jongerenwerk ligt deze jaarlijkse kostenpost per deelnemer op € 1.250.

Omdat het om een preventieve voorziening gaat die veel waarde heeft voor het stimuleren van de maatschappelijke participatie van deelnemers kan de investering in jongerenwerk als renderend worden gezien wanneer een jongere is toegeleid naar een baan. Bij 500 jongeren die aan een baan worden geholpen bedraagt het rendement van de kosten voor welzijnswerk € 625.000, bij 3.500 jongeren gaat het om 4.38 miljoen euro. Aangezien stadsdeel Nieuw-West in 2013 voor 2 miljoen uitgeeft aan jongerenwerk, kan de renderende investering niet hoger zijn dan dit bedrag.

7. Sport en cultuur

Het aantal kinderen van 0-18 jaar dat in armoede leeft bedraagt in 2011 371.000 personen.⁶⁴ Deelname aan sport in verenigingsverband is voor deze kinderen meestal niet weggelegd. In het sportaanbod voor ongeorganiseerde jeugd en andere leeftijdsgroepen zijn ongeveer 3.000 fte sportbegeleiders actief.⁶⁵ Naar schatting houdt de helft van hen zich bezig met ongeorganiseerde jeugd. De kosten hiervan bedragen naar schatting 75 miljoen euro op jaarbasis. Per persoon gaat het om ongeveer € 200.

Bij afname van de jeugdwerkloosheid met 500 personen, is het mogelijk dat een kwart van hen omdat zij sportliefhebber zijn maar om financiële redenen geen lid waren van een sportclub, zich dankzij een salaris alsnog aanmelden bij een sportvereniging. Het gaat naar schatting om 125 personen.⁶⁶ Dat betekent een reductie van de kosten voor buurtsport van € 25.000. Bij 3.500 jongeren is de vermindering € 175.000. Per werkloze jongere gaat het dan om een bedrag van € 50. Aangezien het budget voor buurtsport de vraag nog niet dekt, is bezuiniging op de financiering niet zinvol. Wel kan de investering renderend worden gemaakt bij effectief werkgelegenheidsbeleid.

Cultuur

Volgens een onderzoek van RTL nieuws van mei 2010 bedragen de kunst- en cultuursubsidies vanuit de overheid in 2009 1.7 miljard op jaarbasis.⁶⁷ Door vermindering van subsidies zijn deze bedragen flink verminderd.

Aangezien veel culturele voorzieningen en initiatieven voor laaggeschoolde jeugd zijn afgeschaft, is het moeilijk een reële schatting te maken van de culturele inzet die overblijft voor deze categorie. Om die reden wordt geen bedrag genoemd voor de maatschappelijke kosten op dit gebied.

⁶⁴ CBS, 26 -3-2013.

⁶⁵ www.combinatiefuncties.nl en gegevens Sportbuurtwerk in Nederland.

⁶⁶ EDBR, 2011.

⁶⁷ Ministerie OC&W, 2012.

§ 3. Kosten en baten overige effecten

Overige effecten zijn effecten die mogelijk wel ontstaan maar waarvoor geen overtuigende onderbouwing bestaat. Deze mogelijke effecten worden daarom wel genoemd maar niet gekapitaliseerd.

Vrijwilligerswerk

Volgens het CBS is er in 2010 door 5.8 miljoen Nederlanders aan vrijwilligerswerk gedaan.⁶⁸ Gemiddeld spenderen zij 4 uur per week aan vrijwilligersactiviteiten. Bij elkaar genomen gaat het om 1 miljard uren vrijwillige inzet.

Uitgaande van het minimumloon, is de waarde van al dat vrijwilligerswerk 8.5 miljard euro. Uit een aantal studies kan worden afgeleid dat jongeren van 18-24 jaar met een WW- of bijstandsuitkering minder vaak vrijwilligerswerk doen dan andere jongeren in die leeftijdsgroep (7.6% tegenover 13.8%).⁶⁹ Meer jeugdwerkgelegenheid betekent dus ook meer kans op vrijwillige inzet van jongeren.

Sociaal multipliereffect

Een ander overig effect dat mogelijk ontstaat maar waarvoor nog geen gespecificeerde onderbouwing is te vinden, is het sociale multipliereffect van werkloosheid. Het is niet ongewoon dat een gezin met werkloosheid en andere sociale problemen deze situatie doorgeeft aan de volgende generatie. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij langdurige werkloosheid maar komt ook voor bij multiprobleem gezinnen. Daarnaast kan het wonen in een omgeving met veel werkloosheid zoals dat voorkomt in kansarme buurten ook dit sociale multipliereffect veroorzaken op buurtbewoners. Het doorbreken van dit sociaal multipliereffect kan op termijn veel maatschappelijke schade voorkomen. Een actief werkgelegenheidsbeleid kan daarin een grote rol spelen. Het is moeilijk om de kosten en baten van het sociaal multipliereffect te inventariseren.

§ 4. Conclusies

In de tabellen 10, 11 en 12 is een overzicht weergegeven van alle effecten en de bijbehorende kosten en baten en uitgesplitst naar lokale overheid (stadsdeel Nieuw-West en gemeente Amsterdam), rijksoverheid en private sector. In tabel 10 is deze informatie weergegeven voor arbeidstoeleiding van één werkloze jongere, in tabel 11 voor arbeidstoeleiding van 500 werkloze jongeren en in tabel 12 betreft het bedragen voor arbeidstoeleiding van 3.500 werkloze jongeren.

Het gaat om positieve uitkomsten, die deels ook worden bevestigd door ander onderzoek naar het rendement van re-integratie volgens de MKBA-methode.⁷⁰

⁶⁸ CBS Statline, geraadpleegd dd. 7-11-2013.

⁶⁹ CBS Statline, geraadpleegd dd. 28-11-2013; Kroeze, Graham en Tan, 2011.

⁷⁰ Kok, Hollanders en Hop, 2006; Rekenkamer Gemeente Den Haag, 2009; Eurofound, 2012..

Tabel 10. Overzicht van kosten en baten van arbeidstoeleiding op jaarbasis per werkloze jongere naar directe, indirecte en overige effecten en naar actor

	Actoren				Totaal
	Lokale overheid		Rijks- overheid	Private sector	
	Stadsdeel N-W	Gemeente A'dam			
TOTALE KOSTEN					
<ul style="list-style-type: none"> Landelijk gemiddelde re-integratietraject geregistreeerde werklozen Lokaal re-integratietraject niet-geregistreeerde werklozen 	3.000	6.500			4.750 ⁷¹
TOTALE BATEN					
Baten directe effecten					
Bijstandsuitkeringen		830			830
WW-uitkeringen			504		504
Fiscale afdracht			251		251
Productiviteit				16.365	16.365
Baten indirecte effecten					
Onderwijs <ul style="list-style-type: none"> Regulier VSV 		3.380	7.400 3.380		14.160
Gezondheid			1.800		1.800
Veiligheid	3.639		2.400		6.039
Jeugdzorg		22	1.500		1.522
Maatschappelijke zorg <ul style="list-style-type: none"> Maatsch. opvang AMW Sociaal raadsliden Schuldhelp Slachtofferhulp Telefonische hulpdiensten 	10 5	45	240 - -		300
Huisuitzetting				15	15
Openbare ruimte/ leefbaarheid <ul style="list-style-type: none"> Vandalisme GSB Sociaal 		10	65		75
Welzijn	1.250				1.250
Sport en cultuur	50				50
Baten overige effecten					
Vrijwilligerswerk	-		-	-	-
Sociaal multipliereffect	-		-	-	-
TOTAAL BATEN	4.954	4.287	17.540	16.365	43.161
TOTAAL KOSTEN	3.000	6.500	-	-	4.750
SALDO KOSTEN - BATEN	1.954	- 2.213	17.540	16.365	38.411

⁷¹ Dit bedrag betreft een gemiddelde van de kosten van een re-integratietraject voor geregistreeerde werkloze jongeren (€ 6.500) en niet-geregistreeerde werkloze jongeren (€ 3.000).

Tabel 11. Overzicht van kosten en baten van arbeidstoeleiding op jaarbasis voor 500 werkloze jongeren naar directe, indirecte en overige effecten en naar actor

	Actoren			Totaal
	Lokale overheid		Rijks- overheid	
	Stadsdeel N-W	Gemeente A'dam		
TOTALE KOSTEN				
<ul style="list-style-type: none"> • Landelijk gemiddelde re-integratietraject geregistreerde werklozen • Lokaal re-integratietraject niet-geregistreerde werkloze jongeren 	1.500.000	3.250.000		2.375.000
TOTALE BATEN				
Baten directe effecten				
Bijstandsuitkeringen		415.038		415.038
WW-uitkeringen			252.020	252.020
Fiscale afdracht			125.500	125.500
Productiviteit				8.182.500
Baten indirecte effecten				
Onderwijs				7.080.000
<ul style="list-style-type: none"> • Regulier • VSV 		1.690.000	3.700.000 1.690.000	
Gezondheid			900.000	900.000
Veiligheid	1.819.500		1.200.000	3.019.500
Jeugdzorg		11.000	750.000	761.000
Maatschappelijke zorg			120.000	150.000
<ul style="list-style-type: none"> • Maatsch. opvang • AMW • Sociaal raadslieden • Schuldhulp • Slachtofferhulp • Tel. hulpdiensten 	5.000 2.500	22.500	- -	
Huisuitzetting				7.500
Openbare ruimte/ leefbaarheid				37.500
<ul style="list-style-type: none"> • Vandalisme • GSB Sociaal 		5.000	32.500	
Welzijn	625.000			625.000
Sport en cultuur	25.000			25.000
Baten overige effecten				
Vrijwilligerswerk	-		-	-
Sociaal multipliereffect	-		-	-
TOTAAL BATEN	2.477.000	2.143.538	8.770.020	8.190.000
TOTAAL KOSTEN	1.500.000	3.250.000	-	-
SALDO KOSTEN - BATEN	977.000	- 1.106.462	8.770.020	8.190.000

Tabel 12. Overzicht van kosten en baten van arbeidstoeleiding op jaarbasis voor 3.500 werkloze jongeren naar directe, indirecte en overige effecten en naar actor

	Actoren				Totaal
	Lokale overheid		Rijks- overheid	Private sector	
	Stadsdeel N-W	Gemeente A'dam			
TOTALE KOSTEN					
<ul style="list-style-type: none"> Landelijk gemiddelde re-integratietraject geregistreerde werkloze jongeren Lokaal re-integratietraject niet-geregistreerde werkloze jongeren 	10.500.000	22.750.000			16.625.000
TOTALE BATEN					
Baten directe effecten					
Bijstandsuitkeringen		2.905.000			2.905.000
WW-uitkeringen			1.764.000		1.764.000
Fiscale afdracht			878.500		878.500
Productiviteit				57.277.500	57.277.500
Baten indirecte effecten					
Onderwijs					49.560.000
<ul style="list-style-type: none"> Regulier VSV 		11.830.000	25.900.000 11.830.000		
Gezondheid			6.300.000		6.300.000
Veiligheid	12.736.500		8.400.000		21.136.500
Jeugdzorg		77.000	5.250.000		5.327.000
Maatschappelijke zorg			840.000		1.050.000
<ul style="list-style-type: none"> Maatsch. opvang AMW Sociaal raadsliden Schuldhulp Slachtofferhulp Telefonische hulpdiensten 	35.000 17.500	157.500	- -		
Huisuitzetting				52.500	52.500
Openbare ruimte/ leefbaarheid					262.500
<ul style="list-style-type: none"> Vandalisme GSB Sociaal 		35.000	227.500		
Welzijn	2.000.000				2.000.000
Sport en cultuur	175.000				175.000
Baten overige effecten					
Vrijwilligerswerk		-		-	-
Sociaal multipliereffect		-		-	-
TOTAAL BATEN	14.964.000	15.004.500	61.390.000	57.330.000	148.688.500
TOTAAL KOSTEN	10.500.000	22.750.000			16.625.000
SALDO KOSTEN - BATEN	4.464.000	- 7.745.500	61.390.000	57.330.000	132.063.500

Afbreukrisico

Zoals eerder genoemd, is het succes van een re-integratietraject niet gegarandeerd. Niet alle jongeren die een traject starten kunnen succesvol worden toegeleid naar een baan. Het percentage dat niet slaagt in het vinden en behouden van een baan wordt ook wel het afbreukrisico genoemd. Deze percentages en de invloed die zij hebben op het saldo van kosten en baten van arbeidstoeleiding zijn opgenomen in tabel 13.

Tabel 13. Overzicht van saldo van kosten en baten van arbeidstoeleiding naar afbreukrisico's en kwantum

Kwantum	0% risico	90% risico	50% risico
1	€ 38.411	€ 3.841	€ 19.205
500	€ 19.205.558	€ 1.920.500	€ 9.602.750
3.500	€ 132.063.500	€ 13.206.350	€ 66.031.750

Bij het bepalen van de afbreukpercentages van arbeidstoeleiding hebben we ons gebaseerd op twee typen informatiebronnen. Het afbreukrisico voor arbeidstoeleiding van 90 procent is gebaseerd op effectonderzoek naar de grootschalige meer onpersoonlijke arbeidsre-integratie zoals dat rond de eeuwwisseling (negentiger jaren/begin 2000) plaatsvond.⁷² Het afbreukrisico voor arbeidstoeleiding van 50 procent is ontleend aan enkele onderzoeken naar meer kleinschalige en persoonlijk gerichte arbeidstoeleiding van werkloze jongeren.⁷³

⁷²WRR, 1990; Algemene Rekenkamer, 2006.

⁷³ Algemene Rekenkamer, 2006; Noorda en Danker, 2003; Noorda e.a., 2005; Noorda en van Dijk, 2013a; Noorda en van Dijk, 2013b.

HOOFDSTUK 4. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Inleiding

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies van de doelgroepanalyse en de maatschappelijke kosten- en batenanalyse op een rij gezet (§ 1). Mede op basis hiervan volgen enkele aanbevelingen voor de aanpak van jeugdwerkloosheid (§ 2).

§ 1. Conclusies

Doelgroep

Het percentage werkloze jongeren op het totaal aantal jongeren in de leeftijdscategorie 15-26 jaar bedraagt begin 2013 in stadsdeel Nieuw-West 26.7 procent.

Op een jeugdpopulatie van 25.401 jongeren betekent dit 6.782 werkloze jongeren van 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West. Dit is 46.1 procent van de beroepsbevolking in die leeftijdscategorie.

Arbeidstoeleiding loont

Het saldo van kosten en baten van geslaagde arbeidsbemiddeling voor werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West bedraagt per 2014 € 38.411 per persoon. Uitgaande van het afbreukrisico bij grootschalige, onpersoonlijke arbeidstoeleiding van 90 procent, kan het positieve saldo worden geschat op € 3.841. Bij een afbreukrisico van 50 procent bij kleinschalige, gerichte arbeidstoeleiding gaat het om een saldo van € 19.205.

De conclusie luidt dus dat arbeidstoeleiding van werkloze jongeren qua maatschappelijke kosten en baten altijd de moeite waard is. Dat is zeker het geval bij kleinschalige, gerichte arbeidstoeleiding.

Omgerekend naar een kwantum van 500 werkloze jongeren bedraagt de maatschappelijke winst van arbeidstoeleiding afhankelijk van het afbreukrisico van 90 en 50 procent respectievelijk € 1.920.500 of € 9.602.750.

Voor een kwantum van 3.500 werkloze jongeren gaat het om achtereenvolgens om een bedrag van € 13.206.350 of € 66.031.750.

Ongelijke verdeling van maatschappelijke winst

Als we onderscheid maken naar typen overheidsinstanties en particuliere sector, dan is het saldo van de kosten en baten ongelijk verdeeld. Voor stadsdeel Nieuw-West komt er een positief bedrag uit van € 1.954 per werkloze jongere. De kosten die zij maken voor een re-integratietraject zijn lager dan het landelijk gemiddelde (€ 3.000 i.p.v. € 6.500) omdat zij kiezen voor kleinschalige, gerichte begeleiding. De baten liggen vooral op het terrein van veiligheid en welzijn.

Het saldo van kosten en baten is voor de gemeente Amsterdam een verliespost van € 2.213. Amsterdam betaalt € 6.500 voor een re-integratietraject en spaart vooral geld uit op onderwijskosten en bijstandsuitkeringen.

De grootste winnaar is de rijksoverheid die voor een totaalbedrag van € 17.540,- aan baten kan incasseren en geen onkosten heeft.

Op korte afstand volgt de private sector die dankzij de stijging van arbeidsproductiviteit € 16.365,- op haar conto kan bijschrijven.

Voor respectievelijk 500 en 3.500 werkloze jongeren bedragen de saldi voor het stadsdeel Nieuw-West € 977.000 en € 4.5 miljoen euro. Voor de gemeente Amsterdam zijn de saldi negatief: - € 1.1 miljoen euro en - € 7.7 miljoen euro. De rijksoverheid strijkt winsten op van respectievelijk € 8.8 miljoen euro en € 61.4 miljoen euro. De particuliere sector verdient respectievelijk € 8.2 miljoen euro en € 57.3 miljoen euro.

Wat opvalt is dat de kosten voor arbeidstoeleiding van werkloze jongeren vooral voor rekening komen van de lokale overheid en de rijksoverheid vooral de baten inboekt. Dat laatste geldt ook voor de private sector.

Winst lokale overheid

Aangezien stadsdeel Nieuw-West verandert in een bestuurscommissie onder de centrale regie van de gemeente Amsterdam, is het goed de uitkomst van de maatschappelijke kosten baten analyse voor beide partijen samen te voegen. Het positieve saldo bedraagt in dat geval voor arbeidstoeleiding van één werkloze jongere € 4.491, voor 500 jongeren gaat het om 2.2 miljoen euro en voor 3.500 jongeren om 15.7 miljoen euro.

§ 2. Aanbevelingen

Gerichte en kleinschalige arbeidstoeleiding

Overheidsbeleid gericht op arbeidstoeleiding van werkloze jongeren loont. Dat geldt zelfs voor de vroegere, grootschalige georganiseerde re-integratie met het absurde afbreukrisico van 90 procent, maar nog meer voor de gerichte en kleinschalige arbeidstoeleiding, met een fifty-fifty afbreukrisico, die tegenwoordig meer gebruikelijk is. Het betreft individuele en groepsgerichte ondersteuning van deze doelgroep richting de regionale arbeidsmarkt. De aard van deze begeleiding zou een combinatie moeten zijn van sociaal maatschappelijke begeleiding en directe arbeidstoeleiding.

Landelijke ondersteuning

Aangezien de rijksoverheid veel baat heeft bij arbeidstoeleiding van werkloze jongeren, en de lokale overheid daarvoor relatief veel kosten moet maken, verdient landelijke ondersteuning van lokale initiatieven warme aanbeveling. Anders dan vroeger zou deze landelijke ondersteuning vooral ten goede moeten komen aan gerichte, kleinschalige arbeidsinitiatieven voor werkloze jongeren.

Deze aanbeveling geldt in dezelfde mate voor de private sector. Aanbevolen wordt deze sector meer ruimte te geven voor investeringen in de aanpak van jeugdwerkloosheid. Uit de berekeningen blijkt dat dit in meerdere opzichten rendabel kan zijn.

Additionele banen of loonkostensubsidie

Gesteld dat een werkloze jongere geen reguliere baan op de arbeidsmarkt kan krijgen in verband met allerlei beperkingen van persoonlijke aard (LVG, medische en psychiatrische beperkingen), dan is het voorzien in een additionele baan of loonkostensubsidie nog steeds profijtelijk voor de maatschappij als geheel. In dit geval vervalt de productiviteitswinst van € 16.365,- en vermindert het positieve saldo van maatschappelijke kosten en baten tot de som van € 22.046,-.

De extra kosten voor additionele banen die voor rekening komen van de lokale overheid moeten dan wel door de landelijke overheid worden gecompenseerd.

Persoonlijke en gerichte benadering

Bij het ontwikkelen van een beleid voor activerende gerichte arbeidstoeleiding voor werkloze jongeren, is het verstandig rekening te houden met de verschillende categorieën van werkloze jongeren die eerder zijn onderscheiden (zie Hoofdstuk 1).

De hoofdcategorie werkloze jongeren met lichtverstandelijke, medische en psychiatrische beperkingen moet worden toegeleid naar additionele banen of beschermde banen op de reguliere arbeidsmarkt. De hoofdcategorie van schoolgaande werkloze jongeren die op zoek is naar een baan kan voor een groot deel worden geholpen met een bijbaan door middel van een bijbaancentrale, en voor een kleiner deel met een reguliere baan via arbeidstoeleiding en gangbare arbeidsbemiddeling via uitzendbureaus en andere instanties.

Voor de hoofdcategorie van werkloze jongeren met oplosbare enkelvoudige of meervoudige problematiek heeft baat bij re-integratie volgens een kleinschalige, gerichte formule die is afgestemd op hun bijzondere omstandigheden.

Onderwijs en vrijetijdsbegeleiding

Om de hoge maatschappelijke kosten van jeugdwerkloosheid te verminderen is naast inzet op arbeidstoeleiding ook aandacht nodig voor de verbetering van reguliere voorzieningen voor laaggeschoolde jongeren die een bovengemiddeld risico lopen op werkloosheid op het gebied van beroepsonderwijs en vrijetijdsbegeleiding.

§ 3. Businesscase Social Impact Bonds

Aanbevolen wordt de lokale aanpak van jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West volgens het nieuwe financieringsprincipe van social impact bonds. Hierbij investeert een particuliere investeerder in arbeidstoeleiding op basis van de onderbouwde verwachting dat bij behaald succes de gemaakte kosten door de overheid worden terugbetaald uit de maatschappelijke baten met daar bovenop een commercieel rendement.

Concreet gaat het om € 4.750, zijnde de voorgefinancierde kosten voor een enkel arbeidstoeleidingstraject, plus een bedrag aan rendement dat kan worden betaald uit de maatschappelijke besparingen die het realiseren van een baan oplevert voor de overheid. Uit een analyse van de maatschappelijke kosten en baten blijkt dat de lokale en landelijke overheid gezamenlijk bij arbeidstoeleiding van één werkloze jongere een winst kunnen maken van € 22.046 op jaarbasis (zie tabel 10). De kosten en baten van de private sector zijn dus buiten beschouwing gelaten. Uitgaande van een maximaal afbreukrisico van 90%, is de maatschappelijke besparing € 2.205 per persoon inclusief verrekening van de kosten van arbeidstoeleiding. De totale ruimte voor een rendement is dan ruim 46 procent. Daaruit kan een aantrekkelijk commercieel rendement worden aangeboden van bijvoorbeeld 12 tot 15 procent, zoals recentelijk is afgesproken bij een social impact bonds project in Rotterdam. Bij een afbreukrisico van 50 procent is de ruimte voor rendement zelfs 232 procent.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1. VERANTWOORDING MKBA-METHODE

Een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) geeft inzicht in de optelsom van positieve en negatieve effecten van een maatregel of project voor de maatschappij. Vaak gaat het om beleid ten behoeve van de aanpak van een complex probleem. Behalve de directe effecten voor de doelgroep waarvoor een beleidsinitiatief is bedoeld, gaat het ook om indirecte effecten die optreden bij andere partijen en op andere beleidsterreinen. Met de methode van MKBA is vooral ervaring opgedaan bij het in kaart brengen van de voordelen en nadelen van infrastructurele voorzieningen op het gebied van planologie en milieu, en in veel mindere mate bij voorzieningen op het sociale domein. De laatste jaren gebeurt dat laatste overigens steeds meer, waardoor deze methode ook verbeteringen ondergaat.

De uitvoering van de MKBA methode gebeurt veelal aan de hand van een aantal stappen.

1. Eerst analyseert men het probleem dat een aanpak verdient.
2. Daarna wordt de gangbare wijze waarop een probleem wordt aangepakt beschreven (het nulalternatief) evenals de nieuwe aanpak (het projectalternatief).
3. Vervolgens inventariseert men de effecten van het nulalternatief en het projectalternatief.
4. De vierde stap betreft het moneteriseren van alle positieve en negatieve effecten in termen van financiële kosten en baten. Bij het schatten van deze kosten en baten komt het er op aan zoveel mogelijk uit te gaan van de waarde ervan in het heden.

Een goede MKBA neemt ook nota van mogelijk effecten die niet op een verantwoorde wijze in geld kunnen worden uitgedrukt.

Behalve de optelsom van alle effecten van een beleidsmaatregel of project voor de maatschappij als geheel, is het ook zaak daar waar mogelijk de effecten te verdelen naar verschillende relevante actoren, zoals gemeenten, de rijksoverheid en particulieren. Dit noemt men de verdelingseffecten.

Onzekerheden over de kosten en baten van effecten zijn weer te geven in verschillende toekomstscenario's.

Er bestaan meerdere vormen van MKBA. Bij een indicatieve kosten-batenanalyse of quickscan worden alleen de belangrijkste effecten in beeld gebracht. Een kengetallen kosten-batenanalyse wordt informatie over effecten en de omvang ervan ontleend aan algemeen toepasbare kengetallen uit andere studies. Een volledige MKBA inventariseert en moneteriseert alle effecten.⁷⁴

In dit rapport is een volledige MKBA uitgevoerd ten behoeve van de aanpak van jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West. Bij het uitvoeren van deze maatschappelijke kosten- batenanalyse is geprobeerd om met behulp van wetenschappelijke kennis en de beschikbare landelijke en lokale cijfers de kosten van voorzieningen per beleidsterrein en de

⁷⁴ Doorten en Rouw, 2006; Ecorys, 2008; Faber en Mulders, 2012; Lubbe en Larsen, 2012; Ministerie van BZK, 2011.

effecten van maatregelen te koppelen aan de doelgroep waar het om gaat. Daarbij is gebruik gemaakt van nieuwe inzichten over toepassing van de MKBA-methode.⁷⁵

⁷⁵ Beekman, 2013; Boer en Larsen, 2013; Centraal Planbureau, 2013; Ecorys, 2008; Larsen, 2011; Ministerie van BZK, 2011; Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2013; Mouter e.a., 2012; Platform 31, 2013; Rijksoverheid, 2012; Romijn, 2013; Vos, 2012; Wever en Rosenburg, 2012.

BIJLAGE 2. ACHTERGRONDINFORMATIE DOELGROEPANALYSE

Inleiding

Deze bijlage geeft een cijfermatig beeld van de omvang van jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West en verschaft uitgebreide informatie over de berekening van deze doelgroepanalyse.

Tabel B1. Jongeren van 15-26 jaar in Amsterdam en stadsdeel Nieuw-West naar positie naar staat op het gebied van werken, scholing en werkloosheid. Bron: bewerking data O+S 2010 en 2013

	Situatie 2010 Amsterdam	Situatie 2010 Nieuw- West	Situatie 2013 Amsterdam	Schatting situatie 2013 Nieuw-West ⁷⁶
Jeugdpopulatie 15-26/ Potentiële beroepsbevolking	127.318 (100%)	23.880 (100%)	134.885 (100%)	25.401 (100%)
Totaal beroepsbevolking	71.378 (56.1%)	14.399 (60.3%)	72.567 (53.8%)	14.682 (57.8%)
1) Werkzame beroepsbevolking	61.126 (48.0%)	11.080 (46.4%)	57.865 (42.9%)	10.541 (41.5%)
• In opleiding/ aan het werk	23.768 (18.7%)	3.324 (13.9%)	22.220 (16.5%)	3.124 (12.3%)
• Aan het werk/niet in opleiding	37.358 (29.3%)	7.756 (32.5%)	35.645 (26.4%)	7.442 (29.3%)
2) Werkloze beroepsbevolking	10.252 (8.1%)	3.319 (13.9%)	14.702 (10.9%)	4.750 (18.7%)
• Werkloos en in opleiding	5.505 (4.3%)	2.257 (9.5%)	7.983 (5.9%)	3.302 (13.0%)
• Werkloos/ niet in opleiding	4.747 (3.7%)	1.062 (4.4%)	6.719 (5.0%)	1.499 (5.9%)
3) Niet-beroepsbevolking	55.940 (43.9%)	9.481 (39.7%)	62.318 (46.2%)	10.618 (41.8%)
• In opleiding	42.955 (33.7%)	6.966 (29.2%)	45.368 (33.6%)	7.392 (29.1%)
• Niet in opleiding/ niet werkend, overig	12.985 (10.2%)	2.515 (10.5%)	16.950 (12.6%)	3.302 (13.0%)
Percentage werkloze beroepsbevolking ⁷⁷	14.4%	23.1%	20.3%	32.4%

⁷⁶ Percentages zijn per categorie van de jeugdpopulatie berekend op basis van de verhouding tussen de gemeente Amsterdam en stadsdeel Nieuw-West in 2010. Deze factor is vermenigvuldigd met het percentage van de categorie gemeente Amsterdam 2013. De absolute aantallen zijn vervolgens afgeleid van dit geschatte percentage. Voor zowel percentages als absolute aantallen gaat het om een benadering van de werkelijke cijfers.

Omvang van jeugdwerkloosheid in Nieuw-West

Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam heeft op basis van registratiecijfers en enquêteonderzoek een indeling gemaakt van de jongeren van 15-26 jaar in Amsterdam naar de voornaamste activiteit. Voor verschillende jaren zijn deze aantallen berekend voor Amsterdam als gemeente en voor stadsdeel Nieuw-West.⁷⁸ Voor de gemeente Amsterdam zijn deze gegevens bekend voor 2010 en 2013. Voor stadsdeel Nieuw-West zijn deze gegevens slechts bekend over 2010.

Evenredige schatting

Uitgaande van de ontwikkeling van de jeugdwerkloosheid binnen de gemeente Amsterdam in de periode 2010-2013, kan een schatting worden gemaakt van de omvang van de jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West in 2013. Op basis van deze bewerking kan het totaal aantal werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West in 2013 worden geschat op 4.750 jongeren van 15-26 jaar. Dit betreft 32.4 procent van de beroepsbevolking. Een overzicht is opgenomen in tabel B1.

Verhouding niet-westerse allochtonen

De schatting van 4.750 werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West, zoals opgenomen in Tabel 1, is gebaseerd op een evenredige toename van de jeugdwerkloosheid in stadsdeel Nieuw-West ten opzichte van de gemeente Amsterdam. Gezien de samenstelling van de bevolking is het echter waarschijnlijk dat deze toename niet rechtevenredig verloopt. Dit heeft onder andere te maken met het verschil in de verhouding niet-westerse allochtonen ten opzichte van Westerse allochtonen en autochtonen in gemeente Amsterdam en in stadsdeel Nieuw West. In tabel B2 zijn de percentages van de jeugdpopulatie van 15-26 jaar naar herkomstgroepering weergegeven voor zowel de gemeente Amsterdam als voor stadsdeel Nieuw-West. Hieruit blijkt dat zestig procent van de jeugdpopulatie in Nieuw-West behoort tot de categorie niet-westerse allochtonen. Voor de gemeente Amsterdam is dit percentage 42 procent. Dit betekent dat in stadsdeel Nieuw-West een factor 1.43 meer jongeren met een niet-westerse allochtone achtergrond wonen in vergelijking met Amsterdam. Wat betreft westerse allochtonen wonen er in stadsdeel Nieuw-West minder jongeren dan in de gemeente Amsterdam (factor 0.29). In stadsdeel Nieuw-West wonen ook relatief minder autochtone jongeren dan in de gemeente Amsterdam als geheel. Het gaat hier om een factor 0.32.

Tabel B2. Aandeel jeugdpopulatie van 15-26 jaar naar herkomstgroepering in Amsterdam en stadsdeel Nieuw-West per 2012. Bron: O+S Amsterdam⁷⁹

Categorie	Amsterdam	Nieuw-West	Verschilfactor
Niet-westerse allochtonen	42%	60%	1.43
Westerse allochtonen	14%	10%	0.29
Autochtonen	44%	30%	0.32

⁷⁷ Het percentage werkloze beroepsbevolking is het aantal werkloze jongeren in de beroepsbevolking gedeeld door de totale beroepsbevolking. Voor gemeente Amsterdam begin 2013 betekent dit $14.702/72.567 = 20.26\%$, afgerond op 20.3% in de tabel.

⁷⁸ Jong, de, 2013; Bureau Onderzoek en Statistiek, 2012.

⁷⁹ Bureau Onderzoek en Statistiek, 2012.

Opvallend is dat de werkloosheid onder niet-westerse allochtone jongeren van 15-26 jaar in de periode 2009-2013 flink is gestegen, terwijl deze voor westerse allochtone jongeren is gedaald. De relatief sterkste stijging is te zien bij autochtone jeugd maar het percentage op het totaal aantal jongeren in deze categorie was in 2009 dan ook het laagst. Voor een gecombineerde categorie van westerse allochtone jongeren en autochtone jeugd in de leeftijdsgroep 15-26 jaar is het werkloosheidspercentage in procentpunten gelijk gebleven. Dit is weergegeven in tabel B3.

Tabel B3. Percentage werkloze beroepsbevolking onder jongeren van 15-26 jaar naar herkomstgroepering in Amsterdam in 2009 en 2013 en de ontwikkelingsfactor in deze periode. Bron: bewerking data O+S⁸⁰

Categorie	2009	2013	Procentpunt	Factor
Niet-westerse allochtonen	25%	39%	+14%	1.56
Westerse allochtonen	12%	8%	- 4%	0.67
Autochtonen	4%	8%	+4%	2.00
Totaal	14%	20%	+6%	1.43

Dit betekent dat stadsdeel Nieuw West, vanwege het hogere aandeel niet-westerse allochtonen in de jeugdpopulatie, ook in hogere mate te maken heeft met een stijging van de jeugdwerkloosheid in verhouding met de gemeente Amsterdam als geheel. Omdat de werkloosheid onder de gecombineerde categorie van westerse allochtone jongeren en autochtone jeugd gelijk is gebleven, en de stijging van jeugdwerkloosheid bij deze tweedeling daarom slechts toe te schrijven is aan de categorie niet-westerse allochtone jeugd, heeft stadsdeel Nieuw-West met een factor 1.43 meer te maken met een stijging van de jeugdwerkloosheid ten opzichte van de gemeente Amsterdam in zijn geheel.⁸¹

Dit zou betekenen dat in 2013 het percentage werkloze jongeren op het totaal aantal jongeren in de leeftijdscategorie 15-26 jaar geen 18.7 procent bedraagt, maar uitkomt op 26.7 procent. Op een jeugdpopulatie van 25.401 jongeren betekent dit 6.782 werkloze jongeren van 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West. Dit is 46.1 procent van de beroepsbevolking in die leeftijdscategorie (zie tabel B4).

Tabel B4. Populatie, beroepsbevolking en aandeel werkloze beroepsbevolking van jeugd 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West per 2013 naar factor 1.00 en factor 1.43. Bron: bewerking data O+S 2010 en 2013

Categorie	Factor 1.00	Factor 1.43
Totale jeugdpopulatie 15-26 jaar	25.401	25.401
Beroepsbevolking 15-26 jaar	14.682	14.682
Werkloze beroepsbevolking 15-26 jaar	4.750	6.782
Percentage werkloze beroepsbevolking op totale jeugdpopulatie	18.7%	26.7%

⁸⁰ Jong, de, en van Oosteren, 2013.

⁸¹ Hierbij is onderscheid gemaakt naar slechts twee categorieën: niet-westerse allochtone jongeren en overige jongeren. In de categorie overige jongeren zijn westerse allochtone jongeren en autochtone jongeren gecombineerd. Bij een nadere uitsplitsing zou voor stadsdeel Nieuw-West een andere, nauwkeuriger vermenigvuldigingsfactor gelden, maar om de berekeningen niet nog gecompliceerder te maken is hier gekozen voor een indeling naar slechts twee categorieën.

Percentage werkloze beroepsbevolking	32.6%	46.1%
--------------------------------------	-------	-------

Dat niet alleen in Amsterdam veel jongeren van niet-westers allochtone afkomst werkloos zijn en dat hun werkloosheidscijfers ook sneller stijgen, blijkt uit landelijke cijfers van het CBS. In 2012 was 28.4% van de niet-westers allochtone beroepsbevolking van 15-24 jaar werkloos, tegen 9.8% onder autochtone leeftijdsgenoten. Dat is een factor 3 meer. In 2011 waren deze percentages resp. 23.4% en 7%. Wat opvalt daarbij is dat de stijging van de jeugdwerkloosheid onder niet-westers allochtone jongeren ook groter is dan bij autochtone jongeren.

In het eerste kwartaal van 2013 klimmen de percentages verder op naar 33.9% onder niet-westers allochtone jongeren en 12.7% autochtone jongeren.⁸²

Van de werkloze jongeren zijn er 4.646 schoolgaand (68.5%) en 2.136 niet in opleiding (31.5%), zie tabel B5. Het aandeel schoolgaande jongeren binnen de werkloze beroepsbevolking is relatief groot in vergelijking met de gemeente Amsterdam (resp. 54.3 % schoolgaand en 45.7% niet in opleiding).⁸³ Bekend is dat op zijn minst een deel van deze categorie van schoolgaande jongeren zich inschrijft bij een onderwijsinstelling met als hoofdmotief de inkomsten die studiefinanciering opleveren.⁸⁴ Het relatief hoge percentage schoolgaande jongeren dat op zoek is naar werk, heeft ook te maken met armoede die onder niet-westerse allochtone gezinnen relatief veel voorkomt.⁸⁵ De kans op armoede is het hoogst bij onder andere niet-westerse huishoudens. Het armoedepercentage nam bij deze categorie in 2012 flink toe.

Tabel B5. Werkloze jongeren in Amsterdam Nieuw-West naar schoolgaand en niet in opleiding in 2013 (abs. en %)

Categorie	Aantal	%
Schoolgaand	4.646	68.5%
Niet in opleiding	2.136	31.5%
Totaal	6.782	100%

Tabel B6. Jongeren van 15-26 jaar naar voornaamste activiteit in Amsterdam in 2013 (abs. en %). Bron: O&S Amsterdam

Categorie	Beroepsbevolking	Aantal	%
In opleiding	Nee	45.368	33.6%
In opleiding en aan het werk	Ja	22.220	16.5%
Aan het werk en niet in opleiding	Ja	35.645	26.4%
Werkloos en in opleiding	Ja	7.983	5.9%
Werkloos en niet in opleiding	Ja	6.719	5.0%
Niet in opleiding, niet aan het werk, overig	Nee	16.950	12.6%
Totaal	Beiden	134.885	100%

⁸² CBS, Persbericht 8 februari 2013.

⁸³ Bureau Onderzoek en Statistiek, 2012. Zie ook Tabel B7.

⁸⁴ Nji, dd. 04-12-2013; Noorda en Pehlivan, 2009.

⁸⁵ CBS/SCP, 2013.

Tabel B7. Werkloze jongeren van 15-26 jaar naar categorie in Amsterdam in 2013 (abs. en %). Bron: O&S Amsterdam

Categorie	Aantal werkloze jongeren	Aandeel totale jeugdpopulatie	Aandeel werkloze jongeren
Werkloze jongeren beroepsbevolking	14.702	10.9%	46.4%
• Werkloos en in opleiding	7.983	5.9%	25.2%
• Werkloos	6.719	5.0%	21.2%
▪ Geregistreerd	1.814	1.3%	5.7%
▪ Niet-geregistreerd	4.905	3.6%	15.5%
Werkloze jongeren niet-beroepsbevolking	16.950	12.6%	53.6%
• Overig DWI/UWV	2.642	2.2%	8.3%
• VSV tot 23 jaar	3.873	2.9%	12.2%
• Wajong	3.050	2.3%	9.6%
• Niet-geregistreerd	7.385	5.5%	23.3%
TOTAAL	31.652	23.5%	100%

BIJLAGE 3. JEUGD IN CIJFERS

Inleiding

In deze bijlage worden zover bekend demografische gegevens (§ 1) en cijfers over allerlei vormen van jeugdproblematiek (§ 2) in beeld gebracht.

§ 1. Demografische cijfers

1. Jongerenpopulatie

In tabel B8 is af te lezen dat het stadsdeel Amsterdam Nieuw-West 141.825 inwoners telt, waarvan 36.5% procent jonger dan 26 jaar is. Het jeugdaandeel van 0-26 jaar in Nieuw-West ligt hoger dan het gemiddelde in Amsterdam (32.6%) en het landelijk gemiddelde (31.9%). Het percentage jongeren van 15-26 jaar bedraagt in stadsdeel Nieuw-West 17.9 procent. Ook dit is boven het Amsterdams en Nederlands gemiddelde. Vooral jongeren van 20-24 jaar zijn oververtegenwoordigd (zie tabel B8).

De meeste jeugdigen in de leeftijd 15-26 jaar wonen in de buurt Sloterveer-Zuidwest, namelijk 2.816 jeugdigen (zie tabel B9).

Tabel B8. Jongeren van 0-26 jaar naar leeftijdsgroep in Amsterdam Nieuw-West, Amsterdam en Nederland per 1 januari 2013 (abs. en %). Bron: O&S Amsterdam en CBS Statline

Bevolking	Nieuw-West	Amsterdam	Nederland	
0-14 jaar	26.446	18.6%	15.7%	17.2%
15-19 jaar	8.849	6.2%	4.7%	5.9%
20-24 jaar	11.725	8.3%	8.3%	6.3%
25-26 jaar	4.827	3.4%	3.9%	2.5%
15-26 jaar	25.401	17.9%	16.9%	14.7%
0-26 jaar	51.847	36.5%	32.6%	31.9%
Totaal aantal inwoners	141.825	100%	100%	100%

Tabel B9. Jongeren van 0-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West naar leeftijdsgroep en woonbuurt in 2012 (abs. en %). Bron: CBS Statline en O+S

BUURTEN	0-14		15-19		20-24		25-26		15-26		Totaal inwoners
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
Geuzenveld/Slotermeer	8.381	20.0	3.020	7.2	3.020	7.2	1.326	3.1	7.366	17.5	42.145
Slotermeer-Noordoost	1.954	21.0	651	7.0	651	7.0	316	3.4	1.618	17.4	9.305
Slotermeer-Zuidwest	3.129	19.0	1.153	7.0	1.153	7.0	510	3.1	2.816	17.1	16.470
Geuzenveld	2.948	21.0	1.053	7.5	1.053	7.5	449	3.2	2.555	18.2	14.040
Eendracht	350	15.0	163	7.0	163	7.0	51	2.2	377	16.2	2.330
Osdorp	9.403	18.5	3.456	6.8	3.456	6.8	1.484	2.9	8.396	16.5	50.910
Lutkemeer en Ookmeer	131	15.0	57	6.5	57	6.5	20	2.3	134	15.3	875
Osdorp Oost	2.330	15.0	1.010	6.5	1.010	6.5	435	2.8	2.455	15.8	15.535
Osdorp Midden	3.047	21.0	1.016	7.0	1.016	7.0	508	3.5	2.540	17.5	14.510
De Punt	931	18.0	336	6.5	336	6.5	150	2.9	822	15.9	5.170
Middenveldsche Akerpolder/Sloten	2.964	20.0	1.037	7.0	1.037	7.0	371	2.5	2.445	16.5	14.820
Slotervaart en Overtoomse Veld	8.514	18.2	3.350	7.2	3.350	7.2	1.437	3.1	8.137	17.4	46.845
Slotervaart	3.189	19.0	1.091	6.5	1.091	6.5	504	3.0	2.686	16.0	16.785
Overtoomse Veld	2.163	21.0	876	8.5	876	8.5	350	3.4	2.102	20.4	10.300
Westlandgracht	1.017	16.0	445	7.0	445	7.0	261	4.1	1.151	18.1	6.355
Sloten-en Riekerpolder	2.145	16.0	938	7.0	938	7.0	322	2.4	2.198	16.4	13.405
Totaal Nieuw-West	26.583	19.0	9.794	7.0	9.794	7.0	4.197	3.0	23.785	17.0	139.910

2. Etnische herkomst

Het percentage niet-westerse allochtone bewoners in Amsterdam Nieuw-West is 50 procent in 2012, wat een stuk hoger is dan het percentage in Amsterdam (35%) en Nederland (12%), zie tabel B10. Het grootste aandeel niet-westerse allochtonen woont in de wijk Overtoomse Veld (65.0%). Dit aandeel bestaat voornamelijk uit allochtonen van Marokkaanse afkomst (35.0%).

Tabel B10. Bevolkingssamenstelling Amsterdam Nieuw-West, per woonbuurt per 2012 (abs. en %). Bron: CBS Statline

BUURTEN	Marokkaans		NL. Antillen + Aruba		Suriname		Turkije		Overig		Totaal niet-Westers	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Geuzenveld/Slotermeer												
Slotermeer-Noordoost	2.512	27	93	1	558	6	1.768	19	1.024	11	5.955	64
Slotermeer-Zuidwest	4.447	27	165	1	988	6	2.635	16	1.482	9	9.882	60
Geuzenveld	3.229	23	140	1	983	7	3.089	22	1.264	9	8.705	62
Eendracht	186	8	23	1	210	9	256	11	163	7	839	36
Osdorp												
Lutkemeer en Ookmeer	26	3	-	0	26	3	9	1	18	2	88	10
Osdorp Oost	2.796	18	155	1	1.087	7	1.554	10	1.398	9	6.835	44
Osdorp Midden	4.063	28	145	1	1.161	8	2.322	16	1.451	10	9.141	63
De Punt	827	16	52	1	414	8	517	10	569	11	2.430	47
Middenveldsche Akerpolder en Sloten	1.482	10	148	1	1.482	10	1.186	8	1.186	8	5.528	37
Slotervaart/Overtoomse Veld												
Slotervaart	3.525	21	168	1	1.175	7	1.846	11	1.511	9	8.225	49
Overtoomse Veld	3.605	35	103	1	515	5	1.442	14	1.030	10	6.695	65
Westlandgracht	890	14	64	1	381	6	445	7	699	11	2.478	39
Sloten-en Riekerpolder	670	5	134	1	938	7	536	4	1.072	8	3.351	25
Totaal Nieuw-West	27.982	20	1.399	1	9.794	7	18.188	13	12.592	9	69.955	50

3. Prognose jeugdaandeel in Nieuw-West

Het jeugdaandeel 15-26 jaar op de totale bevolking in Nieuw-West zal volgens de prognose over de periode 2012-2030 een lichte daling doormaken van 36.6 procent naar 34.2 procent (zie tabel B11).⁸⁶ De daling van het jeugdaandeel in Nieuw-West is sterker dan de gemeentelijke (van 16.3 procent in 2013 naar 15.4 procent in 2030) en landelijke prognose (een daling in het jeugdaandeel van 14.7 procent naar 13.4 procent).⁸⁷

⁸⁶ O&S Amsterdam.

⁸⁷ CBS Statline, 2011.

Tabel B11. Prognose inwoners van 0-26 jaar in Nieuw-West voor de jaren 2013, 2020 en 2030 (absoluut en relatief). Bron: O&S Amsterdam

Jaar	0-14		15-19		20-24		25-26		15-26		Totaal
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	
2013	26.446	18.6	8.849	6.2	11.725	8.3	4.827	3.4	51.847	36.6	141.825
2020	27.466	18.8	8.413	5.8	10.296	7.0	4.843	3.3	51.018	34.9	146.161
2030	26.492	17.7	8.821	5.9	10.961	7.3	4.789	3.2	51.063	34.2	149.331

§ 2. Cijfers over risicogedrag

Om zicht te krijgen op mogelijke vragen en problemen die zich voordoen onder jeugd in Amsterdam Nieuw-West, is er een analyse uitgevoerd naar cijfers over risicogedrag van jeugd. Daarbij is zoveel mogelijk uitgegaan van gegevens over de leeftijdsgroep 15-26 jaar. Achtereenvolgens worden de volgende onderwerpen besproken: leerlinggewicht en opleidingsniveau, voortijdig schoolverlaten, jeugdwerkloosheid, jeugdzorg, gezondheid, leefbaarheid, jeugdcriminaliteit en inkomenssituatie.

1. Leerlinggewicht en opleidingsniveau

Aan het basisonderwijs worden sinds jaar en dag extra financiële middelen toegewezen voor leerlingen met laagopgeleide ouders. Er wordt gewerkt met drie gewichten, waarvan twee aanduidingen zijn voor achterstandsleerlingen: 0.30 en 1.20.⁸⁸ In Amsterdam Nieuw-West zijn er in het schooljaar 2012/2013 4.856 jongeren met een leerlinggewicht boven de 0.⁸⁹ Dit betreft 32 procent van het totaal aantal leerlingen (zie tabel B12). Dit percentage ligt boven het gemeentelijk gemiddelde (23%), en ver boven het gemiddelde van Nederland (12.8%). Omgerekend naar de leeftijdsgroep 15-26 jaar bedraagt het aantal voormalige achterstandsleerlingen in Nieuw-West 8.128 personen.

Tabel B12. Jeugd van 4-11 jaar in Amsterdam en Nederland naar leerlinggewicht 0.30 en 1.20 voor schooljaar 2012/2013. Bron: O&S Amsterdam

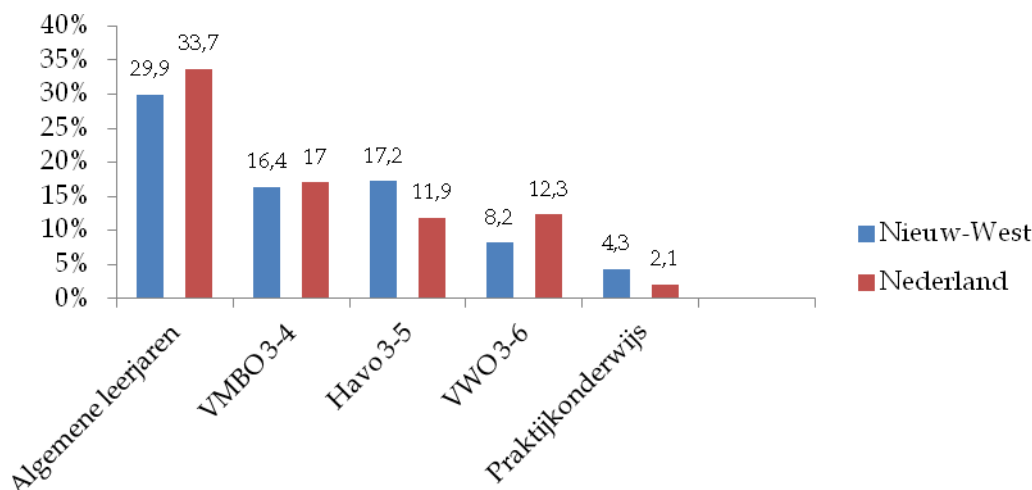
Gebied	Aantal	%
Amsterdam Nieuw-West	4.856	32.0%
Amsterdam	16.181	23.0%
Nederland	196.310	12.8%

⁸⁸ Het gewicht 0.30 wordt toegekend aan leerlingen van wie beide ouders of de ouder die belast is met de dagelijkse verzorging een opleiding heeft gehad van maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs of vmbo basis- of kaderberoepsgerichte leerweg (categorie 2). Het gewicht 1.20 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders een opleiding heeft gehad van maximaal basisonderwijs (tot en met het dertiende levensjaar) of (v)so-zmlk (categorie 1) en de andere ouder een opleiding uit categorie 1 óf 2.

⁸⁹ Het gewicht 0 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders of beide ouders drie of vier jaar mavo (c- of d-niveau), drie of vier jaar vmbo gemengde leerweg of theoretische leerweg heeft genoten, of meer dan twee jaar havo of vwo heeft gevolgd (categorie 3).

In Figuur 1 is de verdeling van jongeren naar onderwijstype weergegeven. In Nieuw-West gaan er, vergeleken met Nederland, iets minder jongeren naar het VMBO (respectievelijk 16,4% en 17,0%). Het aandeel leerlingen uit Nieuw-West die in de bovenbouw Havo zitten (17,2%) is iets hoger dan het aandeel in Nederland (respectievelijk 11,9%), terwijl het aandeel leerlingen in de bovenbouw van het VWO in Nieuw-West (8,2%) lager ligt dan het landelijk gemiddelde (12,3%).

Figuur 1. Scholieren naar schooltype voor Amsterdam Nieuw-West en Nederland voor schooljaar 2011-2012 (voorlopige cijfers). Bron: O&S Amsterdam

2. Voortijdig schoolverlaten

Iedere jongere tussen de 12 en 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaat, wordt een voortijdig schoolverlater genoemd. Je hebt een startkwalificatie met het behalen van een havo- of vwo-diploma of een diploma op minimaal niveau 2 van het MBO.

In tabel B13 is een overzicht opgenomen van het aantal voortijdig schoolverlaters in Nieuw-West, in Amsterdam en in Nederland. In Nieuw-West ligt het percentage voortijdig schoolverlaters op 12,9%. Omgerekend naar de leeftijdsgroep 15-26 jaar zou het dan gaan om 3.277 personen. Het percentage voortijdig schoolverlaters ligt in Nieuw-West hoger dan in de gemeente Amsterdam (10,6%) en in Nederland (9,1%).⁹⁰

Tabel B13. Voortijdig schoolverlaters 18-22 jaar per buurt in Stadsdeel Nieuw-West, Amsterdam en Nederland per 31-7-2012 (%). Bron: O&S Amsterdam en CBS Statline

Gebied	%
Totaal Amsterdam Nieuw-West	12,9%
Totaal Amsterdam	10,6%
Totaal Nederland	9,1%

⁹⁰ Voortijdige schoolverlaters in Nederland zijn percentages jongeren in de leeftijd 18-25 jaar.

3. Jeugdwerkloosheid

Dat de jeugdwerkloosheid en de werkloosheid in het algemeen in stadsdeel Nieuw-West relatief hoog is, kan behalve uit cijfers van O&S ook worden afgeleid uit algemene statistieken. Bedraagt de werkloosheid in Nederland in het algemeen in het eerste kwartaal van 2012 gemiddeld 6.2% van de beroepsbevolking, bij laaggeschoolde werkzoekenden zonder startkwalificatie is dat 9.4 procent tegenover 6.1 procent bij werkzoekenden met een middelbaar opleidingsniveau (havo en minimaal mbo 2) en 4.1 procent bij hoogopgeleide werkzoekenden (hbo en wo).⁹¹ Onder jongeren van 15 tot 25 jaar is de werkloosheid in die periode met 12.1 procent bijna twee keer hoger. De combinatie van laaggeschooldheid en jong zijn levert echter nog hogere werkloosheidscijfers op: 15.8 procent tegenover 10.6 procent bij jongeren met een middelbaar opleidingsniveau en 7.8 procent bij jongeren met een hoge scholingsachtergrond.

Er zijn allerlei aanwijzingen dat de werkloosheid nog groter is in sociaaleconomisch kwetsbare gebieden, zoals de stedelijke achterstandswijk Nieuw-West. Niet alleen stijgen daar de werkloosheidscijfers het eerst zodra de economie de eerste haperingen vertoont, maar deze lopen ook bovengemiddeld hoger op omdat een relatief groot deel van de bevolking in die gebieden èn laag opgeleid èn jong is. Uit analyse van werkloosheidscijfers in aandachtswijken van september 2011 blijkt dat de werkloosheid in zijn algemeenheid daar twee keer hoger is en dat laaggeschoolde en jonge werklozen in deze cijfers zijn oververtegenwoordigd.⁹²

Daar komt dan nog bij dat de registratie van werkloosheid een onvolkomen beeld van de werkelijkheid geeft. Onderzoek toont aan dat de jeugdwerkloosheid in feite hoger is dan de officiële cijfers weergeven.⁹³ Om geregistreerd te worden als werkloze jongere is het noodzakelijk ingeschreven te zijn bij het UWV Werkbedrijf. Pas dan is er sprake van een formele status als niet-werkende werkzoekende (NWW). Vrij veel jongeren laten dit na om allerlei redenen: het hoeft niet want ouders nemen de kosten van levensonderhoud voor hun rekening, de financiële tegemoetkoming loont de moeite niet, onbekendheid of moeite met bureaucratische aanvraagprocedures of vanwege hun illegale, criminele of anderszins niet-officiële status.

Uit recent onderzoek van Forum, instituut voor multiculturele vraagstukken, blijkt dat de jeugdwerkloosheid onder allochtone jongeren bijna drie keer zo hoog is in vergelijking met autochtone jongeren (29% tegen 10%).⁹⁴ Wat meespeelt in deze sterke stijging is de verlate komst op de arbeidsmarkt van jongeren die de laatste jaren ontsnapten aan het gebrek aan banen door hun onderwijsperiode te verlengen. Deskundigen zijn verder van mening dat de relatief hoge jeugdwerkloosheid in Europese landen ook in Nederland zal gaan optreden en waarschijnlijk zal voortduren tot in 2016.

Omgekeerd zijn de maatschappelijke participatiecijfers van buurtjongeren laag. Bekend is dat hun deelname aan georganiseerde verbanden als sportclubs, vakbonden en zelfs organisaties van buurtbewoners buitengewoon matig is. Omdat zij hierbij, maar ook met school en werk de boot missen, vindt hun maatschappelijke vorming grotendeels plaats in hun thuismilieu en op straat. Hiervan kan worden gezegd dat dit niet voldoet om aansluiting te krijgen bij de maatschappij.

⁹¹ CBS Statline, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

⁹² UWV Werkbedrijf/Afdeling arbeidsmarktinformatie, 2011.

⁹³ ILO, 2012; Professor W. Salverda in NRC, 9 juni 2012; Noorda, e.a., 2005.

⁹⁴ Forum, 2012.

Het geheel overziende kan worden geconcludeerd dat er voldoende grond is voor bezorgdheid over de werkgelegenheidskansen en maatschappelijke vorming van met name laagopgeleide jongeren in aandachtswijken.

Bekend is dat wijken met hoge jeugdwerkloosheidscijfers in veel gevallen ook hoge cijfers van allerlei vormen van algemene en meer jeugdspecifieke maatschappelijke problematiek laten zien, zoals klachten over de leefbaarheid in de woonomgeving, jeugdcriminaliteit, voortijdig schoolverlaten en psychosociale problematiek. Daarbij vormt hoge jeugdwerkloosheid meestal een wezenlijk onderdeel van het samenhangend geheel van deze sociale problemen.⁹⁵

4. Jeugdzorg

In Amsterdam Nieuw-West zijn er in 2011 660 aanmeldingen bij Bureau Jeugdzorg voor 12-17 jarigen.⁹⁶ Dit betreft 2.4% van de leeftijdsgroep. Dit percentage komt overeen met het aantal aanmeldingen van 12-17 jarigen in de gemeente Amsterdam (2.5%). Omgerekend naar de leeftijdsgroep 15-26 jaar betreft dit 610 jongeren.

5. Gezondheid

Uit de Gezondheidsmonitor blijkt dat de 14-jarigen uit Nieuw-West minder roken (4.5%), cannabis gebruiken (1.7%) en alcohol drinken (5.2%) in vergelijking met de jongeren uit de hele gemeente Amsterdam (respectievelijk 6.7%, 2.7% en 7.3%).⁹⁷ Verder blijkt dat in Nieuw-West 26.8 procent van de tienjarigen en 19.6 procent van de 14-jarigen kampt met overgewicht. Deze percentages zijn hoger dan in de rest van Amsterdam (respectievelijk 20.5% en 18.5%).

Van de jongvolwassen Amsterdammers (18-24 jaar) vindt 89 procent dat zij een goede gezondheid hebben.

6. Jeugdcriminaliteit

In 2011 werd 5.3 procent van de 12-17-jarigen in Amsterdam Nieuw-West verdacht van een misdrijf.⁹⁸ Dit percentage is lager dan dat voor de gemeente Amsterdam (6.0%). Er zijn echter vier buurten in Amsterdam Nieuw-West die vallen onder de tien buurten met het hoogst aantal verdachten van Jeugdcriminaliteit. Dit zijn: Slotermeer Zuidwest (190 verdachten), Geuzenveld (163), Osdorp-Midden (162) en Overtoomse Veld (160).

Van de Top-600 criminele jongeren in Amsterdam die veelvuldig crimineel actief zijn, is bekend dat er 130 jongeren woonachtig zijn in stadsdeel Nieuw-West.

7. Minimajongeren

Amsterdame minimajongeren groeien vooral op in de perifere stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost. De buurtcombinatie in 2012 in Nieuw-West met het hoogste aandeel minimajongeren is Overtoomse Veld (38%).⁹⁹ Een eerdere Armoedemonitor noemde naast Overtoomse Veld ook de buurten Slotermeer-Noordoost en Slotermeer-Zuidwest met een hoog percentage jeugdigen die opgroeien in huishoudens met een minimuminkomen.

⁹⁵ Wittebrood en Keuzenkamp, 2000.

⁹⁶ O&S Amsterdam.

⁹⁷GGD Gezondheid in Beeld.

⁹⁸ Gemeente Amsterdam, z.j..

⁹⁹ Heijen, e.a., 2013.

§ 3. Conclusie

Jeugdwerkloosheid vertoont een grote mate van overlap met andere maatschappelijke problemen van jongeren, zoals voortijdig schoolverlaten en jeugdcriminaliteit. Als de jeugd van 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West wordt ingedeeld naar risicograad, dan levert dat in vergelijking met Amsterdam en Nederland het volgende beeld op. In Nieuw-West behoort 68 procent tot de geslaagde jeugd, terwijl dat in Amsterdam en Nederland respectievelijk 77 en 87.2 procent is. Het percentage risicojeugd in Nieuw-West is daarentegen hoger, namelijk 27.5 procent ten opzichte van 18.2 procent in Amsterdam en 9.9 procent in Nederland. Het percentage criminele jeugd in Nieuw-West (4.5%) ligt iets lager dan het percentage in Amsterdam (4.8%), maar wel hoger dan het landelijk percentage (2.9%).

Tabel B14. Aandeel jeugdpopulatie 15-26 jaar naar categorie in stadsdeel Nieuw-West, Amsterdam en Nederland in 2010. Bron: Kinderen in Tel en Nji

Categorie	Nieuw-West	Amsterdam	Nederland
Geslaagde jeugd	68.0%	77.0%	87.2%
Buurtjeugd	27.5%	18.2%	9.9%
Criminele jeugd	4.5%	4.8%	2.9%

BIJLAGE 4. INDELING VAN WERKLOZE JONGEREN

Werkloze jongeren kunnen verschillen in achtergronden qua problemen en perspectieven. Hiermee moet ook rekening worden gehouden in de werkloosheidsaanpak van deze jongeren. Een gemotiveerde werkloze jongere zonder diploma maar met steun van het thuisfront is gemakkelijker aan een baan te helpen dan een jongere met zorgproblemen die niet weet wat hij of zij wil. Een werkloze jongere die graag wil werken maar geen sociaal netwerk heeft die hem of haar in contact kan brengen met werkgevers, is anders dan een werkloze jongere die crimineel actief is.

Er zijn meerdere typologieën van werkloze jongeren in omloop. Met behulp van deze indelingen proberen we een verfijnder beeld te krijgen van de populatie van werkloze jongeren.

3.1 De indeling van O&S

Bureau Onderzoek en Statistiek van de gemeente Amsterdam heeft op basis van registratiecijfers en enquêteonderzoek een indeling gemaakt van de jongeren van 15-26 jaar in Amsterdam naar de voornaamste activiteit in 2013.¹⁰⁰ Het gaat voor een groot deel om jongeren die een opleiding volgen (33.6%) en jongeren die aan het werk zijn (26.4%) of een combinatie daarvan (16.5%).¹⁰¹ Dan zijn er nog drie categorieën van jongeren die geen baan hebben, dan wel in opleiding (5.9%), dan wel niet in opleiding (5.0%), dan wel jongeren die aangeven niet beschikbaar te zijn voor een baan van minimaal 12 uur per week maar ook geen opleiding of werk hebben (12.6%).

In totaal zijn er in 2013 31.652 werkloze jongeren van 15-26 jaar in Amsterdam.¹⁰² Dit betreft 23.5 procent van het totaal aantal jongeren in deze leeftijdscategorie.¹⁰³ Zij kunnen onderverdeeld worden in een aantal subcategorieën. Allereerst zijn er jongeren die aangeven voor 12 uur of meer per week beschikbaar te zijn voor een baan en daarmee tot de beroepsbevolking horen. Een deel van hen is in opleiding (5.9%), en een deel niet (5.0%). Verder is er een categorie jongeren die niet in opleiding is, maar ook niet beschikbaar is voor een baan van minimaal 12 uur per week (12.6%). Dit zijn jongeren die bij DWI of UWV geregistreerd zijn maar aangeven niet (direct) beschikbaar te zijn voor een baan van minimaal 12 uur per week, geregistreerde voortijdig schoolverlaters tot 23 jaar, jongeren met een Wajong-uitkering en een categorie jongeren die nergens geregistreerd is.

Voor stadsdeel Nieuw-West zijn deze gegevens bekend voor 2010. Aangezien de verhoudingen voor de gemeente Amsterdam in 2010 en 2013 nagenoeg gelijk zijn gebleven, is aangenomen dat dit voor stadsdeel Nieuw-West ook geldt. In tabel B15 is de indeling toegepast op het aantal werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West.

¹⁰⁰ Jong, de, 2013.

¹⁰¹ Zie Tabel B4, Bijlage 2.

¹⁰² Jong, de, en van Oosteren, 2013.

¹⁰³ Zie Tabel B7, Bijlage 2.

Tabel B15. Werkloze jongeren van 15-26 jaar naar categorie in stadsdeel Nieuw-West in 2010 en 2013 (abs. en %). Bron: bewerking data O&S Amsterdam

Categorie	Aantal werkloze jongeren 2010	Aandeel totale jeugdpopulatie 2010	Aandeel werkloze jongeren 2010	Aandeel werkloze jongeren 2013	Schatting werkloze jongeren 2013
Werkloze jongeren beroepsbevolking	3.319	14.0%	56.9%	56.9%	3.859
• Werkloos en in opleiding	2.257	10.0%	38.7%	38.7%	2.625
• Werkloos	1.062	4.4%	18.2%	18.2%	1.234
▪ Geregistreerd	244	1.0%	4.2%	4.2%	285
▪ Niet-geregistreerd	818	3.4%	14.0%	14.0%	949
Werkloze jongeren niet-beroepsbevolking	2.515	10.6%	43.1%	43.1%	2.923
• VSV tot 23 jaar en overig DWI/UWV	1.013	4.3%	17.4%	17.4%	1.180
• Wajong	460	1.9%	7.9%	7.9%	536
• Niet-geregistreerd	1.042	4.4%	17.9%	17.9%	1.214
TOTAAL	5.834	24.6%	100%	100%	6.782

Twee categorieën van werkloze jongeren die actief op zoek zijn naar werk, zijn werkloze jongeren die ook een opleiding volgen en werkloze jongeren die dat niet doen. De categorie van werkloze jongeren die in opleiding zijn, is in stadsdeel Nieuw-West omvangrijk. In 2013 gaat het om 2.610 jongeren. Dit betekent ruim 38 procent van het totaal aantal werkloze jongeren. Het gaat waarschijnlijk voor een deel om jongeren die met een (bij)baan proberen in de kosten van studie en levensonderhoud te voorzien omdat hun ouders dat niet kunnen financieren. Hierbij moet worden aangetekend dat het leef- en bestedingspatroon van veel jeugd van tegenwoordig ook bepaald niet goedkoop is (uitgaan, dure kleding, mobiele telefoon). Een passende benadering voor deze categorie van werkloze jongeren is daarom hen stimuleren hun opleiding af te maken met een passende kleine baan of bijbaan. Verondersteld wordt dat tot deze categorie werkloze jongeren ook jongeren behoren die liever werken, maar bij gebrek aan een baan weer naar school gaan. Voor een deel gaat het ook om jongeren die een duale opleiding volgen waarbij school wordt gecombineerd met een baan (BBL).

De tweede categorie van werkloze jongeren betreft jongeren uit de beroepsbevolking die geen opleiding volgen en die wel of niet als werkloos zijn geregistreerd. Het gaat om 1.228 jongeren (18.2%). Qua omvang is dit de tweede categorie van werkloze jongeren in Nieuw-West.

Daarnaast zijn er nog drie categorieën werkloze jongeren die niet tot de beroepsbevolking horen. Zij zijn om allerlei redenen niet actief op zoek naar een baan. De subcategorie VSV tot 23 jaar en overig DWI/UWV, bestaat uit voortijdig schoolverlaters, en jongeren in de bijstand die geen werkverplichting hebben. Het gaat om 17.4 procent van alle werkloze jongeren (1.174 personen). Het gaat allereerst om jongeren waarvan al dan niet met een zorgtraject geprobeerd wordt hen weer terug te leiden tot school. Daarnaast gaat het om jongeren die vanwege problemen of hun bijzondere situatie niet in staat zijn tot arbeid. Behalve opleiding valt in deze categorie van jongeren ook te denken aan vormen van aangepast en additioneel werk.

Verder is er een categorie werkloze jongeren die een Wajong-uitkering heeft (7.9% en 533 personen). De laatste categorie van werkloze jongeren zijn niet bij instanties geregistreerd. Van hen is wel bekend dat het iets vaker gaat om vrouwen dan om mannen en iets vaker om

jongeren van 23-26 jaar dan om jongeren van 15-22 jaar. Van belang is op deze categorie meer zicht en grip te krijgen.

3.2 Overige indelingen

Startkwalificatie

Jongeren worden ook onderscheiden naar het wel of niet beschikken over een startkwalificatie. Dit betekent dat zij over een diploma beschikken op het niveau van MBO 2 of hoger. In Amsterdam heeft 69 procent van de jongeren van 18-22 jaar een startkwalificatie. In stadsdeel Nieuw-West bedraagt dit percentage voor dezelfde leeftijdsgroep 62 procent.¹⁰⁴ Bekend is dat bij jongeren zonder startkwalificatie de kans op werkloosheid in 2013 ruim twee keer zo hoog is.¹⁰⁵

Amsterdam-Noord

In een onderzoek naar de arbeidsmarktgeschiktheid van zowel geregistreerde als niet-geregistreerde werkloze jongeren in stadsdeel Amsterdam-Noord is een typologie van werkloze jongeren opgesteld.¹⁰⁶

Bij het opstellen van de typologie is uitgegaan van drie factoren die van invloed zijn op de arbeidsmarktgeschiktheid van een werkloze jongere:

- De stabiliteit van de thuissituatie
- De psychosociale situatie van een jongere
- Wensen met betrekking tot arbeidsmarkt en scholing

Een analyse leidt tot een indeling in de volgende zes typen:

Type	Achtergrond	%
1. Stabiel&werk	Stabiele thuissituatie	15%
2. Stabiel&school	Stabiele thuissituatie	15%
3. Combinatie met zorg	Instabiele thuissituatie	55%
Zorg alleen	Instabiel	5%
Zorg &werk	Instabiel	20%
Zorg&aangepast werk	Instabiel	15%
Zorg &school	Instabiel	15%
4. Bijbaan&school	Zonder problemen	5%
5. Arbeidsbemiddeling	Zonder problemen	5%
6. Criminaliteit	Criminele leefwijze	5%

Werkloze jongeren die behoren tot het type Stabiel&werk (15%) en het type Stabiel&school (15%), hebben een stabiele thuissituatie maar missen het netwerk om aan een geschikte baan of opleiding te komen. In aanvulling op de positieve ondersteuning van thuis, zou de arbeidstoeleiding zich vooral moeten richten op het in contact brengen met werkgevers en voorlichting over vervolgoopleidingen. Geredeneerd volgens de indeling van O&S valt het eerste type in de categorie werkloze jongeren van de beroepsbevolking (geregistreerd en

¹⁰⁴ Bool e.a., 2013.

¹⁰⁵ Jong, de, en van Oosteren, 2013.

¹⁰⁶ Noorda e.a., 2005.

niet-geregistreerd). Het tweede type valt in de O&S categorieën werkloze beroepsbevolking al dan niet geregistreerd en voortijdig schoolverlaters.

Het derde type werkloze jongeren, Combinaties met zorg (55%), mist in meerdere of mindere mate de steun van ouders, en verdere sociale omgeving. Er is sprake van een instabiele thuissituatie. Afhankelijk van de ernst van de situatie is een volledig zorgtraject noodzakelijk of een combinatie van zorg en toeleiding naar werk of school. Leerwerkbanen en werkervaringsplekken zijn bij uitstek geschikt voor de combinatie van zorg, werken en leren. Afhankelijk van het niveau van de deelnemer gaat het om regulier werk op de arbeidsmarkt, additioneel werk of aangepast werk in de sociale werkvoorziening. Dit type jongeren is vooral te vinden in de categorieën werkloze jongeren die niet tot de beroepsbevolking horen (VSV en overig DWI/UWV, Wajong en niet-geregistreerd).

Er zijn ook werkloze jongeren die ten onrechte als werkloos worden erkend. Het gaat om jongeren die wel in staat zijn om te werken in een baan of een bijbaan, maar van de gelegenheid gebruik maken om niet te hoeven werken. Voor een deel van hen is de weg terug naar school in combinatie met een bijbaan de aangewezen route (type 4; 5%) en een ander deel kan zonder problemen bemiddeld worden naar werk (type 5; 5%). Deze twee types horen tot de geregistreerde werkloze jongeren van de beroepsbevolking.

Het laatste type werkloze jongeren zijn jongeren met een criminele leefwijze (5%). Onderdeel van die leefwijze is soms ook het profiteren van een uitkering. De bereidheid om te werken is uiterst gering. In de indeling van O&S gaat het om jongeren die deel uitmaken van de categorieën geregistreerde en niet-geregistreerde werkloze jongeren van de beroepsbevolking en niet-geregistreerde werkloze jongeren die niet tot de beroepsbevolking horen.

Raad voor Werk en Inkomen (RWI)

Uit onderzoek van de Raad voor Werk en Inkomen blijkt dat het bijna 10 jaar geleden ook moeilijk was om goed zicht te krijgen op de achtergronden van een deel van de werkloze jeugd.¹⁰⁷ Volgens een schatting van deze Raad zijn in 2004 van de in totaal 1.9 miljoen jongeren in de leeftijd van 15 tot 24 jaar er zo'n 108.000 niet aan het werk of aan het leren (6%). Deze groep kan als volgt worden onderverdeeld:

- 57.000 niet lerende jongeren op zoek naar een baan (categorie 1).
- 19.000 jongeren die passief zoeken, maar niet direct beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt (categorie 2).
- 16.000 jongeren die vanwege zorgtaken buiten onderwijs en arbeidsmarkt staan (categorie 3).
- 16.000 jongeren die niets willen (categorie 4).

Een belangrijk deel van deze jongeren valt nog binnen het bereik van het arbeidsmarktbeleid (categorieën 1 en 2). In termen van de indeling van O&S gaat het enerzijds om geregistreerde werkloze jongeren uit de beroepsbevolking en anderzijds om geregistreerde werkloze jongeren uit de niet-beroepsbevolking.

Resteert een groep van 32.000 jongeren die geen werk hebben en geen opleiding volgen, omdat men zorgtaken vervult, dan wel niet gemotiveerd is voor leren of werken (categorieën 3 en 4). Redenerend vanuit de typologie van O&S gaat het waarschijnlijk om jongeren die behoren tot de categorie 'overig DWI/UWV' en niet-geregistreerde jongeren uit de niet-beroepsbevolking.

¹⁰⁷ Brief Minister van OCW aan Tweede Kamer d.d. 19 april 2005 nr. BVE/BD&I/2005/17915 betreffende leer/werkplicht voor jongeren tot 23 jaar.

Onderzoek jeugdwerkloosheid Nieuw-West

Uit enkele recente onderzoeken naar projecten voor arbeidstoeleiding van werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West in Amsterdam waarbij informatie is verzameld over bijna 900 jongeren, komen enkele kwalitatieve typen van werkloze jongeren naar voren.¹⁰⁸ Er is geen informatie beschikbaar over de aantallen jongeren die tot deze typen van jeugdige werklozen kunnen worden gerekend. Het gaat niet om een indeling in categorieën die elkaar uitsluiten, maar om een typering van werkloze jongeren met typen die elkaar kunnen overlappen.

- Jongeren zonder netwerk.

Dit is een categorie van werkloze jongeren die wel gemotiveerd zijn om te werken, maar niet beschikt over de sociale contacten en kanalen om aan een baan te komen.

In aanvulling op de positieve ondersteuning van thuis, zou de arbeidstoeleiding zich vooral moeten richten op het in contact brengen met werkgevers. Geredeneerd volgens de indeling van O&S valt dit type in de categorie werkloze jongeren van de beroepsbevolking (geregistreerd en niet-geregistreerd).

- Jongeren met wisselend bestaan.

Dit is een categorie van jongeren die dan weer wel werk heeft niet en dan weer niet. Zij wisselen het werkend bestaan en werkloosheid voortdurend af. Tijdelijke, kortdurende banen betreffen officieel werk, maar ook zwart werk. Dit wisselvallige bestaan komt ook voor in combinatie met een opleiding. Dit type jongeren komt voor in bijna alle categorieën van O&S, afhankelijk van de fase waarin zij op dat moment verkeren. Afhankelijk van de mogelijkheden die situaties bieden kiezen jongeren dan voor een uitkering, een opleiding of een baan. Een belangrijk motief bij die keuze is de directe inkomsten die het oplevert. Er wordt niet op de lange termijn gedacht. Een belangrijk onderdeel van de benadering van deze categorie is ook het in kaart brengen van de financiële voordelen van een langetermijnstrategie.

- Jongeren zonder werkvaardigheden.

Dit is een categorie van jongeren die ondanks het feit dat zij vele jaren op school hebben gezeten niet beschikken over elementaire werknemersvaardigheden (als op tijd komen, communiceren met de baas, samenwerken) en essentiële sociale vaardigheden die nodig zijn om een baan te zoeken (solliciteren, jezelf presenteren), te vinden en te behouden. Dit type jongeren komt voor in nagenoeg alle categorieën van O&S, uitgezonderd waarschijnlijk de categorie jongeren met een Wajong-uitkering.

- Licht verstandelijk beperkte jongeren.

Dit is een categorie van jongeren die door beperkte verstandelijke vermogens moeilijk aan het werk komt. Het gaat om jongeren die qua intelligentieniveau te goed zijn voor specifieke voorzieningen en niet goed genoeg voor de normale arbeidstoeleiding. Aan de buitenkant (uiterlijk en qua sociaal gedrag) zijn hun tekortkomingen niet direct zichtbaar. Dit type jongeren komen in alle categorieën van O&S voor, op Wajong-uitkeringen na, omdat zij niet op een alerte manier worden gesignaleerd. Bij intake en diagnose en het zoeken naar banen moet rekening gehouden worden met werkmogelijkheden en behoefte aan structuur en enige begeleiding.

¹⁰⁸ Noorda, 2012; Noorda en van Dijk, 2013a; Noorda en van Dijk, 2013b.

- Jongeren met schulden.

Dit is een categorie jongeren die zo zwaar in de schulden zit dat zij niet kunnen werken. Dat kan meerdere redenen hebben. Psychisch zijn zij door dit probleem zo overbelast dat zij geen ruimte en energie hebben om te werken. Een tweede reden kan zijn dat de werkgever geen behoefte heeft aan perikelen als loonbeslag. Ook kan meespelen dat een jongere met schulden de afweging maakt om niet te gaan werken omdat het loon grotendeels opgaat aan het aflossen van de schulden. Uit onderzoek blijkt dat het om vrij veel jongeren gaat. Het aantal risicojongeren met schulden in de huidige Amsterdamse stadsdelen West en Nieuw-West bedraagt in 2007 ongeveer 1.700 jongeren van 15-26 jaar.¹⁰⁹ Ook jongeren met schulden komen voor in de meeste categorieën van O&S. Belangrijk in de aanpak van het gecombineerde probleem van schulden en werkloosheid is het treffen van een regeling voor de schulden zodat er rust en zekerheid ontstaat en deze jongeren zich kunnen concentreren op het vinden en behouden van werk. Het aflossen van de schulden begint vaak pas op gang te komen als de jongeren een inkomen heeft. De werkgever zal bereid moeten zijn hieraan mee te werken.

- Intergeneratieve werkloze jongeren.

Dit zijn jongeren waarvan ouders, grootouders en andere familie ook werkloos zijn. Er is sprake van een overgeërfde cultuur van werkloosheid. Ook dit type jongeren zal voorkomen in de meeste categorieën van O&S. De arbeidstoeleiding van deze jongeren vergt waarschijnlijk een langdurige tijdsinvestering. In feite gaat het om resocialisatie.

¹⁰⁹ Noorda en Pehlivan, 2009.

Inleiding

In deze bijlage worden de effecten van de bestaande aanpak van jeugdwerkloosheid en een nieuwe, ruime aanpak van jeugdwerkloosheid vertaald in kosten en baten en met elkaar vergeleken. Hierbij worden directe (§ 1), indirecte (§ 2) en overige kosten (§ 3) onderscheiden. Daarna volgen enkele algemene conclusies van deze maatschappelijke kosten- en batenanalyse (§ 4).

De nieuwe, ruime aanpak verschilt van de bestaande, beperkte aanpak in de zin dat er meer werkloze jongeren met trajecten worden ondersteund richting arbeidsmarkt. Hierbij gaan we uit van twee varianten: in de eerste variant gaat het om 500 extra jongeren ten opzichte van de huidige aanpak, en in de tweede variant om 3.500 extra jongeren.

§ 1. Kosten en baten directe effecten

1. Bereik

De nieuwe, ruime aanpak verschilt van de bestaande, beperkte aanpak in de zin dat er meer werkloze jongeren met trajecten worden ondersteund richting arbeidsmarkt. Hierbij gaan we uit van twee varianten:

- 500 extra jongeren
- 3.500 extra jongeren

De directe kosten voor bemiddeling en re-integratie naar werk bedragen in 2012 1.5 miljard.¹¹⁰ Begin 2012 maakten 230.000 mensen van deze vorm van ondersteuning gebruik.¹¹¹ De kosten per deelnemer bedragen dus gemiddeld 6.500 euro op jaarbasis.

Voor 500 extra jongeren komt dit in totaal neer op een bedrag van 3.25 miljoen euro, voor 3.500 extra jongeren gaat het om 22.75 miljoen euro.

2. Inkomen

Een belangrijk direct effect van de werkloosheidsaanpak is het effect op de inkomenssituatie van de werkloze jongeren. Als het goed is hoeven zij geen beroep meer te doen op een uitkering. De kosten voor bijstand- en WW-uitkeringen voor werkloze jongeren zijn als volgt berekend. Hierbij zijn wij uitgegaan van de veronderstelling dat de situatie van een 22-jarige werkloze jongere min of meer het gemiddelde is van alle werkloze jongeren van 15-26 jaar.¹¹² De hoogte van een bijstandsuitkering voor een alleenstaande van 22 jaar, bedraagt per 1 januari 2014 € 677,27.¹¹³ Het gaat om een netto normbedrag. De loonkosten voor een bijstandsuitkering bedragen naast het uitgekeerde bedrag ook de kosten voor sociale premies, loonbelasting en de werkgeversheffing die gemeenten en de Sociale

¹¹⁰ Rijksoverheid, 2012.

¹¹¹ CBS, 27-8-2012.

¹¹² Omdat er geen informatie beschikbaar is over het aantal werkloze jongeren naar leeftijd kan er geen nauwkeurige berekening worden gemaakt. Indien deze informatie later wel voor handen komt kan er een meer specifieke schatting worden gemaakt van de effecten op het gebied van inkomen.

¹¹³ Rijksoverheid, 18-12-2013.

Verzekeringsbank (SVB) verplicht zijn af te dragen over periodieke bijstandsuitkeringen.¹¹⁴ De opbouw van deze loonkosten ziet er voor het voorbeeld van de alleenstaande van 22 jaar als volgt uit.

Tabel B16. Opbouw maandelijkse kosten bijstandsuitkering alleenstaande van 22 jaar per 1 januari 2014. Bron: Rijksoverheid en Raet¹¹⁵

Netto normbedrag WWB (bijstand)	€ 677,27
Loonheffing	€ 69,25
<i>Subtotaal: bruto loon</i>	€ 746,25
Werkgeversheffing Zvw e.o. (10%)	€ 74,65
Totale loonkosten bijstand	€ 821,17

De hoogte van een WW-uitkering is afhankelijk van het laatstverdiende loon van een jongere. We gaan hier uit van 70% van het minimumloon van een 22-jarige. De loonkosten voor een WW-uitkering bedragen naast het uitgekeerde bedrag ook de kosten voor loonbelasting en de werkgeversheffing die afgedragen moeten worden over periodieke uitkeringen.¹¹⁶ De opbouw van de loonkosten van de WW ziet er voor een jongere van 22 jaar als volgt uit.

Tabel B17. Opbouw maandelijkse kosten WW-uitkering voor 22-jarige o.b.v. minimumloon per 1 januari 2014. Bron: Rijksoverheid en Raet

70% minimumloon (netto)	€ 792,26
Loonheffing	€ 91,67
<i>Subtotaal: bruto loon</i>	€ 883,93
Werkgeversheffing Zvw e.o. (10%)	€ 88,39
Totale loonkosten	€ 972,32

Omdat niet alle werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West gebruikmaken van een uitkering, gelden deze loonkosten slechts voor een beperkt deel van de werkloze jeugd. Om te bepalen wat er gemiddeld bespaard kan worden bij geslaagde arbeidstoeleiding van een werkloze jongere moet uit worden gegaan van het aantal jongeren dat wel gebruik maakt van een uitkeringsregeling en het gedeelte dat geen uitkering ontvangt. In tabel B18 is hiervan een overzicht opgenomen. Hieruit blijkt dat 88.3 procent van de werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West geen gebruik maakt van een uitkeringsregeling. Van het totaal aantal werkloze jongeren van 15-26 jaar ontvangt 7.8 procent een bijstandsuitkering en ontvangt 4.0 procent een WW-uitkering.

Tabel B18. Werkloze jongeren van 15-26 jaar in stadsdeel Nieuw-West onderverdeeld naar ongeregistreerd werkloos, geregistreerd werkloos en type uitkering per 1 januari 2013. Bron: O+S Amsterdam, DWI Amsterdam en Noorda en Co

¹¹⁴ Belastingdienst, z.j.

¹¹⁵ Bruto-netto checker van Raet op www.loonwijzer.nl

¹¹⁶ Belastingdienst, z.j.

Categorie van werkloze jongeren	Aantal	%
Geregistreerde werkloze jongeren	795	11.7%
• WWB	527	7.8%
• WW	268	4.0%
Ongeregistreerde werkloze jongeren	5.987	88.3%
Totaal	6.782	100%

Tabel B19. Jaarinkomen en fiscale afdracht jongeren van 22 jaar naar type inkomen (bijstand, WW en minimumloon) per 1 januari 2014

Type inkomen	Jaarinkomen ¹¹⁷	Fiscale afdracht na aftrek algemene heffingskorting	Totaal maatschappelijke baat
Bijstand	€ 10.642	€ 1.407	€ 13.067
WW	€ 12.601	€ 2.053	€ 14.380
Minimumloon	€ 18.002	€ 3.832	-

Geslaagde arbeidstoeleiding van een 22-jarige werkloze jongere in een bijstandssituatie bespaart de gemeente een bedrag van € 10.642. In geval van een jongere die van de WW gebruik maakt is de besparing € 12.601. Dit is in het voordeel van de rijksoverheid.

Succesvolle arbeidstoeleiding van een 22-jarige werkloze jongere in de bijstand levert extra belastinginkomsten op van ruim € 2.300 (€ 3.832 t.o.v. € 1.407). Voor een werkloze jongere met een WW-uitkering is het bedrag aan extra belastinginkomsten ongeveer € 1.800 (€ 3.832 t.o.v. € 2.053). Deze bedragen betreffen een besparing voor de rijksoverheid.

De besparingen voor loonkosten aan uitkeringsregelingen en extra belastinginkomsten leveren een totale maatschappelijke baat op van € 11.975 in geval van een bijstandssituatie en een baat van € 13.256 in geval van een WW-uitkering.

Conclusie

Voor een groep van 500 werkloze jongeren uit stadsdeel Nieuw-West die toegeleid worden naar een baan, kunnen 39 jongeren van een bijstandssituatie naar een werkend bestaan worden gebracht. In diezelfde groep kunnen 20 jongeren van een WW-uitkering naar een baan worden geholpen. Het gaat dan om een besparing van € 415.038 voor de gemeente op loonkosten aan bijstandsuitkeringen. De besparing voor de rijksoverheid betreft € 252.020 voor loonkosten aan WW-uitkeringen en € 125.700 aan extra belastinginkomsten.

Voor een groep van 3.500 werkloze jongeren gaat het om 273 jongeren in een bijstandssituatie en 140 jongeren in een WW-uitkering. Dit betreft een besparing van 2.9 miljoen euro voor de gemeente aan loonkosten voor bijstandsuitkeringen, 1.7 miljoen euro voor de rijksoverheid aan besparingen op loonkosten voor WW-uitkeringen en € 879.900 aan extra belastinginkomsten.

Per werkloze jongeren gaat het om een besparing van € 830 voor de gemeente en € 504 voor de rijksoverheid voor WW-uitkeringen en € 251 aan extra belastinginkomsten.

3. Productiviteit

Het verlies aan arbeidsproductiviteit bij werkloosheid in termen van waarde van de arbeid wordt geraamd op gemiddeld € 16.365,24 bruto per fulltime formatie (zie tabel B20). Hierbij

¹¹⁷ Totale loonkosten per maand (Tabel B16 en B17) vermenigvuldigd met een factor van 12.96 (jaarinkomen inclusief vakantiegeld).

is uitgegaan van het bruto minimumloon voor jongeren van 22 jaar. Een switch van werkloosheid naar een werkend bestaan zou een productiviteitswinst van minimaal ditzelfde bedrag opleveren.

Voor 500 jongeren gaat het om 8.2 miljoen euro en voor 3.500 jongeren om 57.3 miljoen euro.

Tabel B20. Bruto minimumloon op jaarbasis (inclusief vakantiegeld) naar leeftijd per 1 januari 2014 op jaarbasis. Bron: Bewerking gegevens rijksoverheid

Leeftijd	Gemiddeld minimumloon ¹¹⁸
15 jaar	€ 5.776,27
16 jaar	€ 6.642,65
17 jaar	€ 7.604,93
18 jaar	€ 8.760,31
19 jaar	€ 10.108,15
20 jaar	€ 11.840,90
21 jaar	€ 13.958,57
22 jaar	€ 16.365,24
23+ jaar	€ 19.253,38
15-26 jaar	€ 13.172,54

Succesvolle arbeidstoeleiding van een 22-jarige werkloze jongere in de bijstand levert extra belastinginkomsten op van ruim € 2.300 (€ 3.832 t.o.v. € 1.407). Voor een werkloze jongere met een WW-uitkering is het bedrag aan extra belastinginkomsten ongeveer € 1.800 (€ 3.832 t.o.v. € 2.053). Deze bedragen betreffen een besparing voor de rijksoverheid.

§ 2. Kosten en baten indirecte effecten

Indirecte effecten worden onderscheiden naar meerdere beleidsterreinen.

1. Onderwijs

Het aantal leerlingen dat jaarlijks de school verlaat zonder startkwalificatie wordt geschat op ongeveer 65.000 personen.¹¹⁹ Onderzoek van het Centraal Bureau van de Statistiek bevestigt dit beeld.¹²⁰ Deze schatting ligt boven het aantal voortijdig schoolverlaters volgens de VSV-Verkenner van het Ministerie OCW. Het verschil tussen beide bronnen is te verklaren uit diverse redenen: onvolledige en onzorgvuldige registratie van voortijdig schoolverlaten door scholen en verandering van de definitie van voortijdig schoolverlaten door uitsluiting van leerlingen praktijkonderwijs en MBO-niveau 1.

Conclusie

Bij het bepalen van de kosten van het voortijdig schoolverlaten onderscheiden we twee typen kosten: de kosten van het reguliere MBO onderwijs voorafgaand aan het voortijdig schoolverlaten en de kosten van extra onderwijsinvesteringen om het voortijdig schoolverlaten alsnog ongedaan te maken (tweede kans).

¹¹⁸ Maandbedragen minimumloon vermenigvuldigd met een factor 12.96, inclusief vakantiegeld.

¹¹⁹ Steeg, van der, en Webbink, 2006.

¹²⁰ CBS Statline, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

Wat betreft de eerste type kosten (de niet renderende reguliere onderwijsinvestering) gaat het om een kostenpost van 7.400 euro per MBO leerling per jaar.¹²¹ In deze berekening laten we dus de kosten van VMBO buiten beschouwing.

Het tweede type kosten wordt gefinancierd vanuit het VSV-beleid. De kosten voor dit beleid bedragen op jaarbasis 400 miljoen euro.¹²² Bij elkaar opgeteld komen de totale kosten uit op 880 miljoen euro per jaar. Op een totaal aantal voortijdig schoolverlaters van 65.000 leerlingen gaat het om 13.500 euro per leerling per jaar.

Bij 500 jongeren die aan een baan worden geholpen bedraagt het rendement voor reguliere onderwijskosten 3.7 miljoen euro, bij 3.500 jongeren gaat het om 25.9 miljoen euro.

Door 500 werkloze jongeren aan een baan te helpen, waarvan de helft voortijdig schoolverlater is, wordt een besparing gerealiseerd van 3.38 miljoen euro. In het geval van 3.500 jongeren gaat het om 23.63 miljoen euro.

2. Gezondheid

De kosten van gezondheidszorg en welzijnzorg bedragen volgens het CBS in 2012 bijna 93 miljard.¹²³ Het grootste deel gaat naar de ziekenhuiszorg (23.9 miljard) en de ouderenzorg (18.1 miljard). Verder zijn er uitgaven voor huisartsenpraktijken (2.6 miljard), GGZ (5.7 miljard), geneesmiddelenverstrekkers (5.9 miljard) en gehandicaptenzorg (9.2 miljard). Onderdeel van deze kostenpost zijn de kosten voor jeugdgezondheidszorg. Deze kosten bedragen 433 miljoen euro per jaar.¹²⁴ Het betreft hier de zorg via consultatiebureaus voor kinderen van 0 tot 4 jaar en op latere leeftijd via scholen.

Het bereik in de jeugdgezondheidszorg van 0-19 jaar ligt ongeveer op 90 procent. Dit betekent voor 2013 dat bijna 3.5 miljoen jeugdigen van 0-19 jaar gebruik maken van de jeugdgezondheidszorg.

Het aantal werknemers in de gezondheidszorg in zijn geheel is in 2009 landelijk 1.262.000 personen (838.200 fte).¹²⁵ De GGD's in Nederland hebben in 2009 9.200 werkzame personen (6.800 fte). Het gaat om ongeveer 1.000 verpleegkundigen en 615 jeugdartsen die in de jeugdgezondheidszorg actief zijn.

Conclusie

De gemiddelde kosten van de gezondheidszorg in 2013 bedragen ongeveer € 5.500,- per Nederlander op jaarbasis. In vergelijking met mensen die over een baan beschikken, heeft een werkloze gemiddeld drie keer meer gezondheidsklachten en doet daardoor een groter beroep op medische voorzieningen.¹²⁶ Bij een gemiddeld bedrag van € 5.500,- aan medische kosten per persoon op jaarbasis, kan voorzichtig worden geschat dat een derde van dit bedrag wordt bespaard wanneer een werkloze jongere wordt toegeleid naar een baan. Het gaat dan om € 1.800,- op jaarbasis.

Voor 500 jongeren die naar werk worden toegeleid zou dat neerkomen op een besparing van € 900.000 aan medische kosten. Voor 3.500 jongeren is dit een bedrag van 6.3 miljoen euro.

¹²¹ Ministerie OC&W, geraadpleegd dd. 6-11-2013; Ministerie OC&W, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

¹²² Cuelenaere e.a, 2009.

¹²³ CBS Statline, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

¹²⁴ Dam, 2012.

¹²⁵ Kiwa Prismant, 2011.

¹²⁶ Schuring, Reijenga, Carwier en Burdorf, 2010; Koning, de, Collewet en Gravesteyn-Ligthelm, 2008.

3. Veiligheid

De overheid heeft in 2010 12.7 miljard geïnvesteerd in voorzieningen van politie en justitie gericht op de aanpak van criminaliteit.¹²⁷ Dit omvat onder andere de inzet op het gebied van preventie, opsporing, vervolging en tenuitvoerlegging van straffen.

Conclusie

Als we de veiligheidskosten verdelen over het aantal verdachten, ongeacht leeftijd (382.281 personen), bedragen de kosten per verdachte in 2010 33.221 euro. In de leeftijdsgroep 12-21 jaar zijn er 83.138 verdachten geregistreerd.¹²⁸

Als we in plaats van verdachten uitgaan van personen die voor de rechter verschijnen (in totaal 208.596 personen volgens het CBS) bedragen de kosten per persoon 60.883 euro per jaar. In de leeftijdsgroep 12-21 jaar gaat het om 57.978 jongeren.¹²⁹

Gezien het verband tussen werkloosheid en criminaliteit wordt verwacht dat bij een afname in jeugdwerkloosheid de jeugdcriminaliteit zal gaan dalen en daarmee ook de kosten van politie, justitie en andere voorzieningen op het gebied van veiligheid.¹³⁰

Op basis van uitkomsten van onderzoek, veronderstellen we dat helft van de jeugdcriminaliteit wordt gepleegd door jongeren met een werkloze achtergrond.

In Amsterdam Nieuw-West zijn in 2013 1.024 jongeren van 15-26 jaar verdacht van criminaliteit.¹³¹ Dit betekent dat van hen 512 jongeren werkloos zijn.

Gesteld dat 3.500 werkloze jongeren aan een baan wordt geholpen (dit is ongeveer 50% van alle werkloze jongeren in stadsdeel Nieuw-West), dan zou ook het aantal werkloze criminele jongeren met de helft beperkt kunnen worden. Het gaat dan om 256 jeugdige verdachten.

Uitgaande van € 33.321 aan kosten per verdachte kan een bedrag van 8.5 miljoen euro bespaard worden. Bij werkgelegenheid voor 500 werkloze jongeren gaat het om een reductie van 37 jeugdige verdachten en een besparing op de kosten voor veiligheid van ruim 1.2 miljoen euro. Per jongere komt dat neer op een besparing van € 2.400.

Het gaat om besparingen van de rijksoverheid op het gebied van veiligheid. Maar stadsdeel Nieuw-West investeert zelf ook voor een bedrag van 3.6 miljoen in veiligheidsmaatregelen die grotendeels gericht zijn op jongeren.¹³² Het gaat bijvoorbeeld om straatcoaches en pleinenaanpak. Per verdachte van 15-26 jaar spendeert stadsdeel Nieuw-West een bedrag van ongeveer € 3.515. Er van uitgaande dat de helft van hen werkloos is en als gevolg van een baan stopt met criminele handelingen kan flink bespaard worden op deze kosten.

Arbeidstoeileiding van 3.500 werkloze jongeren is de besparing dan € 931.640 voor 256 jeugdige verdachten. Bij 500 jongeren gaat het om € 130.078 voor 37 jeugdige verdachten, bij 200 jongeren gaat het om € 52.725 voor 15 jeugdige verdachten. Per jongere komt dat neer op een besparing van € 3.639.

4. Jeugdzorg

In Nederland maken ongeveer 300.000 jeugdigen van 0 tot 18 jaar gebruik van de jeugdzorg in brede zin. Hiermee wordt bedoeld de provinciaal gefinancierde jeugdzorg, de jeugd LVG, de jeugd-ggz, speciaal onderwijs gericht op gedragsproblemen en justitiële jeugdinrichtingen.¹³³ De kosten van deze brede jeugdzorg bedragen iets meer dan 3 miljard

¹²⁷ Moolenaar, Nauta, en van Tulder, 2012.

¹²⁸ Rosmalen, van, Kalidien en de Heer-de Lange, 2012.

¹²⁹ Steketee, Tierolf, Mak, en Brolsma, 2012.

¹³⁰ Grönqvist, 2012; Geest, van der, 2011; Hooghe, Vanhoutte, Hardyns en Bircan, 2011; Acker, van, 1996.

¹³¹ Huijzer, Broekhuizen, Boers en Heijnen, 2013.

¹³² Stadsdeel Nieuw-West, 2012a.

¹³³ Kuunders, de Wilde en Zwikker, 2011.

euro.¹³⁴ Met ingang van 2015 komen de kosten voor jeugdzorg voor rekening van de gemeente.

Conclusie

Bekend is dat er enige samenhang bestaat tussen werkloosheid en andere maatschappelijke problemen, zoals psychosociale vragen.¹³⁵ We spreken dan van risicoproblematiek of meervoudige problematiek. In dit cluster van problemen is werkloosheid een factor die medebepalend is voor het ontstaan en aanhouden van andere problemen. Een actief werkgelegenheidsbeleid voor werkloze risicojongeren zou dan een helend effect kunnen hebben op andere maatschappelijke problemen en zou daarmee ook het beroep op de jeugdzorg kunnen beperken.

Per jeugdige cliënt zijn de gemiddelde directe maatschappelijke kosten op jaarbasis 10.000 euro. Deze kosten kunnen wellicht deels worden voorkomen of afgebouwd wanneer de betrokkenen een prettige baan verwerven.

Volgens het CBS is in 2012 bijna de helft van alle werkloze jongeren laaggeschoold en beschikt niet over een startkwalificatie.¹³⁶ Uit ander onderzoek blijkt dat 60 procent van de voortijdig schoolverlaters behoort tot de categorie overbelaste risicojongeren die behalve een laag scholingsniveau ook hoog scoren op allerlei andere problemen zoals zorgvragen en schulden.¹³⁷ Met andere woorden, 30 procent van alle werkloze jongeren is laaggeschoold, zonder startkwalificatie en heeft psychosociale problemen.

Bij een werkloosheidsaanpak waarbij 500 werkloze jongeren uit stadsdeel Nieuw-West aan het werk komen, hebben 150 jongeren zorgvragen. Verondersteld wordt dat in de helft van de gevallen het hebben van een baan psychosociale zorgen wegneemt. Dit is een kostenbesparing op de jeugdzorg van € 750.000. Bij een contingent van 3.500 werkloze jongeren die de arbeidsmarkt op gaan, bedraagt de kostenbesparing op jeugdzorg 5.25 miljoen euro.

De gemeente Amsterdam stelt ook budget beschikbaar voor jeugdzorg. In 2013 bedroeg dit € 580.000.¹³⁸ Uitgaande van 3.929 cliënten van 0-17 jaar in 2009 gaat het om € 148 per persoon.¹³⁹ In de leeftijdsgroep 15-17 gaat het om 655 jongeren. Ervan uitgaande dat in dit geval ook weer 30 procent van de werkloze jongeren, laaggeschoold is, geen startkwalificatie heeft en met psychosociale problemen te maken heeft, hebben bij 500 werkloze jongeren 150 van hen zorgvragen. Een goed werkgelegenheidsbeleid kan bij de helft van deze jongeren psychosociale vragen wegnemen en dus besparingen realiseren bij jeugdzorg. Voor de gemeente Amsterdam komt dit neer op een kostenbesparing van € 11.100. Bij een contingent van 3.500 werkloze jongeren bedragen de besparingen € 77.700. Per jongere gaat het om een bedrag van € 22.

¹³⁴ Nji, 2013.

¹³⁵ Wittebrood, 2000; Veldheer, 1998; Hoff en Soede, 2013.

¹³⁶ CBS Statline, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

¹³⁷ Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 2009; Nicis Institute, 2009; Nicis Institute, 2010.

¹³⁸ Gemeente Amsterdam, 2013.

¹³⁹ Ministerie van VWS, 2010.

5. Maatschappelijke zorg

Maatschappelijke opvang

In Nederland maken ongeveer 7.000 jongeren van 0 tot 18 jaar gebruik van voorzieningen voor maatschappelijke opvang, op een cliëntentotaal van 66.000 in deze sector.¹⁴⁰ De kosten voor de sector maatschappelijke opvang als geheel bedragen in 2013 ruim 4 miljard euro.¹⁴¹

Conclusie

De gemiddelde kosten per deelnemer bedragen in 2013 ongeveer 60.000 euro per jaar. Het aantal cliënten tot 23 jaar bedraagt ruim 14.000 in 2011.¹⁴² Het aantal cliënten tot 25 jaar bedraagt 10.500 personen.¹⁴³

Het aantal dakloze zwerfjongeren dat in aanmerking komt voor maatschappelijke opvang, bedraagt in Amsterdam ongeveer 400 jongeren in de leeftijd van 15-26 jaar.¹⁴⁴ Voor stadsdeel Nieuw-West gaat het verhoudingsgewijs dan om 60 jongeren. Bij arbeidstoeleiding voor een contingent van 500 jongeren, zijn naar schatting twee dakloze zwerfjongeren aan werk te helpen. De besparing op kosten voor maatschappelijke opvang bedragen dan € 120.000. In geval van arbeidstoeleiding voor 3.500 jongeren, kunnen 15 dakloze zwerfjongeren aan een baan komen. Dan zijn de besparingen € 900.000. De kosten die hiermee bespaard kunnen worden zijn voor rekening van de gemeente Amsterdam.

Maatschappelijke dienstverlening

Onder maatschappelijke dienstverlening verstaan we voorzieningen als: algemeen maatschappelijk werk (AMW), telefonische hulpdiensten, Slachtofferhulp en sociaal raadsliden werk. Maatschappelijke dienstverlening wordt ook wel welzijnszorg genoemd. Uit een recente rapportage van de MOgroep blijkt dat in de maatschappelijke dienstverlening 478 miljoen euro omgaat.¹⁴⁵ Er zijn 11.274 personen werkzaam op in totaal 8.330 fulltime formatieplaatsen.

Algemeen maatschappelijk werk

Er maken ongeveer 450.000 gezinnen en personen gebruik van het algemeen maatschappelijk werk voor hulpverlening bestaande uit meerdere of korte contacten.¹⁴⁶ Van dit cliëntentotaal is 24 procent onder de 20 jaar en 64 procent tussen de 20 en 65 jaar.¹⁴⁷ Het gaat dan om 16.200 jongeren van 15-19 jaar en om 55.000 cliënten van 20-26 jaar. Er zijn 2.377 fte en 3.087 personen werkzaam in deze sector in 2000.¹⁴⁸

Met een totaalbudget van 190 miljoen euro per jaar, bedragen de gemiddelde kosten per cliënt 425 euro op jaarbasis. Voor de leeftijdsgroep 15-26 jaar gaat het om circa 30 miljoen euro.

Ongeveer 26 procent van de cliënten van het algemeen maatschappelijk werk heeft te maken met problemen op het gebied van inkomen, werk, huisvesting en/of schulden.¹⁴⁹

¹⁴⁰ Reebergen & Pols, 2010; Brilleslijper-Kater, e.a, 2010; Federatie Opvang, z.j.; Federatie Opvang, 2013.

¹⁴¹ Rijksoverheid, 2013.

¹⁴² Federatie Opvang, 2013.

¹⁴³ Federatie Opvang, z.j.

¹⁴⁴ Brummelhuis & Drouven, 2011.

¹⁴⁵ MOgroep, 2013 (bewerking gegevens).

¹⁴⁶ NIZW, 2000.

¹⁴⁷ Vries, de, 2012b; Vries, de, 2012a.

¹⁴⁸ NIZW, 2000.

¹⁴⁹ Vries, de, 2012a.

Als de landelijke informatie over maatschappelijk werk wordt vertaald naar stadsdeel Nieuw-West dan wordt van het beschikbare budget voor AMW (2 miljoen euro op jaarbasis) ongeveer 15 procent gebruikt voor jongeren van 15-26 jaar.¹⁵⁰ In een kwart van de gevallen gaat het om hulpvragen die verband houden met werkloosheid en financiën. Dat betekent dat ongeveer € 75.000 aan deze vragen van de jeugdige doelgroep wordt besteed. Dat betreft ongeveer 175 cliënten, uitgaande van de gemiddelde kosten van 425 euro op jaarbasis. Bij een contingent arbeidstoeleiding van 500 jongeren, zijn 13 cliënten van het algemeen maatschappelijk werk aan een baan geholpen en hoeven daarom geen beroep meer op deze voorziening te doen. Dit bespaart een bedrag van € 5.525. Bij een contingent van 3.500 jongeren gaat het om 91 cliënten en een besparing van ruim € 38.000.

Slachtofferhulp

Slachtofferhulp betreft hulpverlening aan slachtoffers van misdrijven en verkeersongevallen. Op jaarbasis maken ongeveer 150.000 mensen gebruik van slachtofferhulp. Deze dienst wordt grotendeels gefinancierd door de overheid. In 2011 bedroegen de kosten van Slachtofferhulp Nederland bijna 25 miljoen euro.¹⁵¹

Het gaat om 26.000 jeugdigen van 0-19 jaar. In de leeftijdscategorie 20-30 jaar zijn er 38.000 slachtoffers begeleid.¹⁵²

Verondersteld kan worden dat bij een succesvolle aanpak van jeugdwerkloosheid de jeugdcriminaliteit om laag gaat en daarmee ook het aantal slachtoffers in verband met misdrijven en de kosten van Slachtofferhulp voor dit onderdeel. Er zijn te weinig gegevens om hier een rendement van te bepalen.

Sociaal raadsliedenwerk

Het sociaal raadsliedenwerk geeft gratis advies en informatie op sociaaljuridisch terrein aan mensen die problemen hebben met regels en instanties. De top drie onderwerpen zijn belastingen, uitkeringen en consumentenzaken. Op jaarbasis gaat het om 400.000 contacten met cliënten.¹⁵³ In ongeveer 15 procent van de gevallen gaat het om jongeren onder de 18 jaar. Deze voorziening wordt veel gebruikt door een kwetsbare doelgroep.

Er zijn 343 fte en 542 personen werkzaam in deze sector in 2001.¹⁵⁴

In 2001 bedroegen de kosten voor het sociaal raadsliedenwerk 16 miljoen euro.¹⁵⁵ Per cliënt komt dat op jaarbasis neer op gemiddeld € 40,-.

In stadsdeel Nieuw-West is in 2013 een bedrag van 600.000 begroot voor sociaal raadsliedenwerk.¹⁵⁶ Uitgaande van de landelijke percentages betekent dit dat 15 procent van dit budget wordt besteed aan een doelgroep van jongeren van 15-26 jaar. Naar schatting gaat het in een kwart van de gevallen om jongeren die te maken hebben met werkloosheid. Dit betekent dat € 22.500 van het budget wordt besteed aan een doelgroep van werkloze jongeren. Het gaat dan om ruim 560 jongeren.

Bij een contingent van 500 jongeren betekent dit dat 41 personen gebruik maken van het sociaal raadslieden werk. In het geval zij aan een baan worden geholpen en geen beroep meer hoeven te doen op sociale raadslieden betekent dit een besparing van € 1.640. Bij een contingent van 3.500 personen betekent 290 cliënten van sociale raadslieden. Als zij worden toegeleid naar werk zou dit een besparing opleveren van € 11.600.

¹⁵⁰ Stadsdeel Nieuw-West, 2012b; Stadsdeel Nieuw-West, 2012a.

¹⁵¹ Slachtofferhulp Nederland, 2013.

¹⁵² www.statline.cbs.nl, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

¹⁵³ www.sociaalraadslieden.nl, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

¹⁵⁴ Dam, van, Kwেকেboom, en Wiebes, 2005.

¹⁵⁵ Dam, van, Kwেকেboom, en Wiebes, 2005.

¹⁵⁶ Stadsdeel Nieuw-West, 2012a.

Sensor telefonische hulpdiensten

Sensor telefonische hulpdiensten is een algemene voorziening voor iedereen die behoefte heeft aan een gesprek, hulp of advies per telefoon. Hulpverlening verloopt ook steeds meer via internet. Er zijn 75 fte en 110 personen werkzaam in deze sector in 2001.¹⁵⁷ Daarnaast zijn er 1.100 vrijwilligers actief.¹⁵⁸

De diensten zijn 7 dagen per week, 24 uur per dag anoniem bereikbaar en werken samen met allerlei partijen. In 2012 worden ongeveer 285.000 gesprekken per telefoon geregistreerd, 5 procent van de cliënten zijn onder de 30 jaar.¹⁵⁹ Via chat en e-mail gaat het om 17.000 gesprekken waarvan 11 procent tot 16 jaar en 48 procent van 16-29 jaar.

De kosten voor Sensor telefonische hulpdiensten bedragen in 2012 ruim 5,7 miljoen euro.¹⁶⁰ Per dienstverlening/deelnemer bedragen de jaarlijkse kosten ongeveer € 19,-. Bij gebrek aan gegevens is het niet mogelijk hierbij een berekening te maken voor stadsdeel Nieuw-West.

Schuldhelpverlening

Bij het NVVK zijn er in 2012 85.000 personen en/of huishoudens geregistreerd met gemiddeld 33.500 euro aan schulden.¹⁶¹ Het gaat om huishoudens met problematische schulden. Buiten deze geregistreerde schuldgevallen zijn er echter meer huishoudens met problematische schulden. Hun aantal wordt geschat op 529.000.¹⁶² Het totale schuldenbedrag komt dan neer op ongeveer 285 miljoen euro. Ongeveer de helft van dit bedrag wordt 100 procent terugbetaald, de andere helft gedeeltelijk via regelingen. Een onbekend bedrag aan schulden moet worden afgeschreven.

De kosten voor schuldhelpverlening in Nederland bedragen in 2009 170 miljoen euro.¹⁶³ Verdeeld over 85.000 schuldenaren bedragen de gemiddelde kosten per persoon 2.250 euro. De wet maakt geen schuldhelpverlening mogelijk voor minderjarigen. Hier en daar in Nederland gebeurt dat wel in het verlengde van schuldhelpverlening voor meerderjarigen. Het gaat om enkele tientallen, tijdelijke projecten voor een doelgroep van naar schatting 500 jongeren tot 18 jaar. Voor jongvolwassenen van 18 tot en met 25 jaar gaat het in 2012 om ruim 9.200 personen.¹⁶⁴ In 2007 wordt het aantal risicjongeren met schulden geschat op 79.000 personen van 15-26 jaar.¹⁶⁵ Dit betekent dat slechts 12 procent gebruik maakt van voorzieningen voor schuldhelpverlening (9.700 personen). Van hen is vijf procent (500 jongeren) onder de 18 jaar.

Bekend is dat in Amsterdam Nieuw-West in 2007 850 risicjongeren van 15-26 jaar wonen met schulden.¹⁶⁶ Dat is in de loop der jaren toegenomen. Ervan uitgaande dat 12 procent van hen gebruik maakt van schuldhelpverlening gaat het om ruim 100 jongeren van 15-26 jaar. Vijf procent van hen is onder de 18 jaar, dit betekent dat er 5 jongeren onder de 18 en 95 jongeren van 18-26 jaar gebruik maken van schuldhelpverlening. Verder is bekend dat stadsdeel Nieuw-West 175 trajecten financiert voor schuldhelpverlening aan jongeren onder de 18 jaar.¹⁶⁷ Gecorrigeerd voor overlap gaat het dan om 270 jongeren van 15-26 jaar die gebruik maken van schuldhelp.

¹⁵⁷Dam, van, Kwekkeboom, en Wiebes, 2005.

¹⁵⁸ www.sensor.nl, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

¹⁵⁹ Sensor, 2013.

¹⁶⁰ Doornink & Welling, 2012.

¹⁶¹ NVVK, 2013.

¹⁶² Ommeren, van, de Ruig en Vroonhof, 2009.

¹⁶³ Cebeon, 2009.

¹⁶⁴ NVVK, 2013.

¹⁶⁵ Noorda en Pehlivan, 2009.

¹⁶⁶ Noorda en Pehlivan, 2009; Stadsdeel Nieuw-West, 2012b.

¹⁶⁷ Stadsdeel Nieuw-West, 2012b.

Verondersteld kan worden dat de helft van de jongeren in schuldhulpverlening werkloos is. Dit zou betekenen dat bij arbeidstoeleiding van 500 werkloze jongeren 10 jongeren geen gebruik meer hoeven te maken van schuldhulpverlening. Dit betekent een besparing van € 22.500. Bij toeleiding van 3.500 jongeren gaat het om 70 jongeren en een besparing van € 157.500.

6. Huisvesting

Op het gebied van huisvesting ontstaan bijzondere kosten wanneer bewoners door problemen niet meer in hun huis kunnen blijven wonen. Een belangrijke kostenpost in dit verband zijn de uitgaven voor huisuitzettingen. Volgens Aedes, de brancheorganisatie van woningcorporaties, is er in 2012 sprake van 6.750 gevallen van huisuitzetting.¹⁶⁸ In 80 procent van de gevallen is huurschuld de reden van huisuitzetting. Uitgaande van 7.000 euro per huisuitzetting voor rekening van woningcorporaties, bedragen de totale kosten op jaarbasis ruim 47 miljoen.¹⁶⁹

Conclusie

Er zijn naar schatting 65 huisuitzettingen per jaar in stadsdeel Nieuw-West. Een deel daarvan betreft jongeren tot 27 jaar. Verhoudingsgewijs gaat het om negen huishoudens uit deze leeftijdsgroep. Dit is een minimale schatting, want uit andere bronnen is bekend dat er veel risicjongeren van 15-26 jaar met huisvestingsproblemen in stadsdeel Nieuw-West wonen. In 2007 ging het om 750 jongeren, waarvan een aanzienlijk deel geen werk of tijdelijk werk had.¹⁷⁰

Door een effectief werkgelegenheidsbeleid zijn meer mensen in staat op een goede manier te voorzien in hun eigen levensonderhoud. Verwacht mag worden dat er dan minder huisuitzettingen zijn.

Bij arbeidstoeleiding van 500 werkloze jongeren zal één huisuitzetting kunnen worden voorkomen. Dit levert een besparing op van € 7.000. Bij 3.500 jongeren gaat het om vijf huisuitzettingen en schatten we de besparing in op € 35.000.

7. Zorg voor openbare ruimte en leefbaarheid

Vandalismebestrijding

Uit onderzoek blijkt dat zo'n acht procent van de bevolking te maken heeft met vandalisme. Belangrijke vormen van vandalisme zijn beschadigen van auto's en vernielen van straatmeubilair.¹⁷¹ Een kwart van alle vandalismedelicten wordt gemeld bij de politie. De totale materiële schade door vandalisme is enorm groot. Veel van de schade komt voor rekening van overheden en vastgoedeigenaren van openbare gebouwen, woningen en bedrijfspanden.

Een reële becijfering is moeilijk. Gemeenten geven vaak aan dat zij niet weten wat het kost om de aangebrachte vernielingen te herstellen. De schattingen van de totale schade lopen uiteen van 250 miljoen euro in 2005 tot 1 miljard euro in 2007.¹⁷² Gemiddeld gaat het om 625 miljoen euro schade. Per delict gaat het naar schatting om 800 euro in 2013.¹⁷³

¹⁶⁸ Aedes, 19 maart 2013; Aedes, dd. 19 maart 2013.

¹⁶⁹ Bogman en van Summeren, 2010; Akkermans en Räkera, 2013.

¹⁷⁰ Noorda en Pehlivan, 2009.

¹⁷¹ CBS, 2013.

¹⁷² www.ccv.nl, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

¹⁷³ Groot, de Hoop, Houkes en Sikkela, 2007.

Naast torenhoge kosten, zorgt vandalisme ook voor verpaupering van de openbare ruimte en aantasting van het leefgenot van burgers.

Opzettelijke vernieling leidt tot gevoelens van onveiligheid, normvervaging en trekt meer vandalisme aan. De emotionele gevolgen voor het slachtoffer zijn meestal niet gering. Maar ook zonder direct slachtoffer te zijn, is het wonen in een omgeving met gehavende bushokjes en vernielde speeltoestellen niet bepaald prettig.¹⁷⁴

Het totaal aantal geregistreerde verdachten van vernieling ongeacht leeftijd bedraagt in 2012 ongeveer 19.000 personen. Ongeveer driekwart van hen is meerderjarig.¹⁷⁵

Het aantal geregistreerde verdachten voor vernieling en brandstichting betreft onder jeugd in 2012 bijna 5.000 12-17 jarigen en ruim 5.600 18-24 jarigen. Bureau Halt registreert op jaarbasis zo'n 1.700 jongeren van 12-17 jaar die zich bezighouden met vernieling en verstoring van de openbare orde.¹⁷⁶

Conclusie

Kosten voor vandalisme veroorzaakt door jongeren, hangen ten dele samen met de tijd die jongeren beschikbaar hebben voor rondhangen in de openbare ruimte. Dat geldt zeker voor werkloze jongeren. Verwacht mag worden dat daling van de werkloosheid leidt tot minder vandalisme.

Verhoudingsgewijs worden in stadsdeel Nieuw-West jaarlijks ruim 100 delicten op het gebied van vernieling en vandalisme gepleegd. Voor 500 werkloze jongeren die aan werk worden geholpen zou dat een reductie van zeven van deze delicten betekenen. Dat komt neer op een bedrag van € 5.600. Bij 3.500 werkloze jongeren die aan het werk gaan, gaat het om een vermindering van ruim 50 van deze delicten. Dat betekent een besparing van naar schatting € 40.000.

Leefbaarheid

Stedelijke vernieuwing in ruimtelijk en sociaal opzicht is vooral een taak van overheden en woningcorporaties.¹⁷⁷ Vooral in het kader van het 'Grotestedenbeleid' is in Nederland vanaf 1995 veel aandacht besteed aan de ruimtelijke en sociale vernieuwing van achterstandswijken. Daarbinnen gaat het om maatregelen op het gebied van wonen, leefomgeving, sociaal-culturele infrastructuur, stedelijke economie en bodemvervuiling. Tot 2010 was hier jaarlijks een budget mee gemoeid van ruim 1 miljard euro. Het merendeel van deze gelden zijn geïnvesteerd in 'stenen' (de ruimtelijke vernieuwing) en een beperkt gedeelte in sociale vernieuwing.¹⁷⁸ Naar schatting gaat het om ongeveer 5 procent op het totale budget. Voor de periode na 2014 verschuift het accent iets meer naar de sociale pijler.

¹⁷⁹

Sociaal wijkbeheer woningcorporaties

Buiten de extra budgetten van het Grotestedenbeleid maken woningcorporaties ook reguliere kosten om de leefbaarheid in een woongebied te verbeteren. Te denken valt aan de kosten van het organiseren van bewonersoverleg, het opzetten van schoonmaakacties en

¹⁷⁴ CCV, z.j.

¹⁷⁵ CBS Statline, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

¹⁷⁶ CBS Statline, geraadpleegd dd.26-11-2013.

¹⁷⁷ Heijkers, van der Velden, en Wassenberg, 2012.

¹⁷⁸ Ministerie VROM, 2007; Priemus en Mariën, 2002.

¹⁷⁹ Heijkers, van der Velden, en Wassenberg, 2012.

bijdragen aan buurtverenigingen, maar ook het bestrijden van woonoverlast zoals hennepcultuur en illegale bewoning.¹⁸⁰

Sociaal wijkbeheer gemeente

Uit een onderzoek in opdracht van Ministerie BZK naar toezicht en handhaving van veiligheid en leefbaarheid in de openbare ruimte, blijkt dat de budgetten die hiervoor beschikbaar zijn per gemeente sterk verschillen. Gemiddeld gaat het om 6.4 miljoen euro in 2010, met grote verschillen die samenhangen met het inwoneraantal van de gemeenten.¹⁸¹

Conclusie

Verbeteren van de arbeidsparticipatie in deze wijken zal waarschijnlijk leiden tot besparingen op sociale maatregelen gericht op herstel van leefbaarheid en wijkbeheer. Uitgaande van een kostenpost voor de sociale component van stedelijke vernieuwing van 5 procent van 1 miljard euro en de informatie van het CBS dat er 770.000 mensen woonachtig zijn in aandachtswijken bedragen de kosten per inwoner ongeveer € 65 in 2013. In de variant waarbij 500 werkloze jongeren aan een baan worden geholpen zou de besparing op deze sociale kosten € 32.500 bedragen. Bij 3.500 jongeren toeleiden naar werk, levert dit een besparing op van € 227.500.

8. Welzijn

De omvang van het welzijnswerk (sociaal cultureel werk, peuterspeelzaalwerk, speeltuinwerk en welzijn ouderen) bedraagt in 2001 23.200 fte. Daarmee is een bedrag gemoeid van 1.160 miljoen euro.¹⁸²

Uit gegevens van het Centraal Bureau van de Statistiek blijkt dat in het jaar 2011 in het welzijnswerk voor ouderen 1.770 personen werkzaam zijn (1.080 fte) bij een omzet van 100 miljoen euro, in het peuterspeelzaalwerk gaat het om 5.860 werkzame personen (2.480 fte) bij een omzet van 134 miljoen en in het lokaal welzijnswerk betreft dit 24.040 werkzame personen (15.590 fte) bij een omzet van 1.071 miljoen euro. In het totaal van het welzijnswerk gaat het om 31.670 werkzame personen (19.150 fte) en een kostenpost van 1.305 miljoen euro.¹⁸³

Uit recente gegevens van de MOgroep kan worden afgeleid dat de omzet van het welzijnswerk (lokaal welzijn inclusief ouderenwerk en peuterspeelzaalwerk) in 2012 1.6 miljard beslaat.¹⁸⁴ Het aantal werknemers in deze sector bedraagt 31.700 personen. Dat komt neer op 19.400 fte. Per fulltime formatie plaats bedragen de kosten ongeveer 82.500 euro.

Uitgaande van de uitkomsten van het zogenaamde Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO) van het Sociaal Cultureel Planbureau, is het bereik van het welzijnswerk naar frequentie als volgt in beeld te brengen.

¹⁸⁰ Kromhout en Wilkens, 2007.

¹⁸¹ KplusV, 2010.

¹⁸² Dam, van, Kwekkeboom en Wiebes, 2005.

¹⁸³ CBS Statline, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

¹⁸⁴ MOgroep, 2013 (bewerking gegevens).

Tabel B21. Gebruik van welzijnswerk naar frequentie. Bron: bewerking gegevens AVO 2003 SCP via Dans Easy¹⁸⁵

Gebruik welzijnswerk	%
Nee	77.42%
1 x per week of meer	5.05%
1 tot 3 x per maand	3.70%
Minder dan 1 x per maand	3.94%
Minder dan 1 x per kwartaal	7.47%
Geen antwoord	2.42%
Totaal	100%

De totale populatie waar dit onderzoek op is gebaseerd betreft de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder die zelfstandig woont. In 2013 gaat het om 15.3 miljoen personen. Dit zijn alle Nederlanders van 6 jaar en ouder, minus de personen die behoren tot wat genoemd wordt institutionele huishoudens (psychiatrisch ziekenhuizen, inrichtingen verstandelijk gehandicapten, verzorg- en verpleeghuizen en overige soorten instellingen).¹⁸⁶

Op de vraag of men de afgelopen 12 maanden wel eens naar een buurthuis, jongeren centrum, wijkcentrum, dorps huis of gemeenschapshuis is geweest, en zo ja hoe vaak, is de volgende respons gegeven. In totaal maakt een vijfde van de Nederlanders (20.26%) gebruik van het welzijnswerk in 2003. Van wekelijkse deelname is sprake bij ca. 5%. In concrete aantallen betekent dit dat ongeveer 3 miljoen Nederlanders wel eens gebruik maken van het welzijnswerk, waarvan ruim 750.000 wekelijks. Ruim driekwart van alle Nederlanders komt niet bij een welzijnsinstelling over de vloer (77.42%).

In het jongerenwerk zijn in 2009 ongeveer 3.000 professionals werkzaam en ruim 900 in het kinderkwerk. Het gaat om resp. bijna 2.100 fte en bijna 600 fte.¹⁸⁷

Geschat wordt dat de kosten van dit jeugd welzijnswerk in de buurt liggen van de 270 miljoen euro, uitgaande van 100.000 euro onkosten per fte, inclusief accommodatie. Bij een totaal aan deelnemers van 240.000 bedragen de kosten van jeugd- en jongerenwerk per deelnemer in 2013 1.125 euro.

Conclusie

Op basis van extrapolatie van deze informatie kunnen de kosten van welzijnswerk in het algemeen op € 380,- per deelnemer worden geraamd. Bij het jeugd- en jongerenwerk ligt deze jaarlijkse kostenpost per deelnemer op € 1.250,-.

Omdat het om een preventieve voorziening gaat die veel waarde heeft voor het stimuleren van de maatschappelijke participatie van deelnemers kan de investering in jongerenwerk als renderend worden gezien wanneer een jongere is toegeleid naar een baan. Bij 500 jongeren die aan een baan worden geholpen bedraagt het rendement van de kosten voor welzijnswerk 625.000 euro, bij 3.500 jongeren gaat het om 4.38 miljoen euro. Aangezien stadsdeel Nieuw-West in 2013 voor 2 miljoen uitgeeft aan jongerenwerk, kan de renderende investering niet hoger zijn dan dit bedrag.

¹⁸⁵ SCP, 2003.

¹⁸⁶ CBS Statline, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

¹⁸⁷ MOgroep, 2009.

9. Sport en cultuur

Volgens CBS Statline doet in 2007 76 procent van de Nederlanders op een actieve wijze aan sport (wel of niet wekelijks) en is 33 procent lid van een sportvereniging.¹⁸⁸ Wat jeugd betreft is 65 procent van de 6-18-jarigen lid van een sportvereniging. Meisjes, niet-westerse jeugd en jeugd uit arme gezinnen zijn sterk ondervertegenwoordigd.¹⁸⁹ Het aantal kinderen van 0-18 jaar dat in armoede leeft bedraagt in 2011 371.000 personen.¹⁹⁰ Dat is een verhouding van 1 op 10. Deelname aan sport in verenigingsverband is voor deze kinderen meestal niet weggelegd.

In het sportaanbod voor ongeorganiseerde jeugd en andere leeftijdsgroepen zijn ongeveer 3.000 fte sportbegeleiders actief. Het gaat om combinatiefuncties en formatie sportbuurtwerk.¹⁹¹ Naar schatting houdt de helft van hen zich bezig met ongeorganiseerde jeugd.

Uitgaande van een gemiddelde kostprijs van € 50.000,- voor een fulltime formatie, sportbegeleider voor ongeorganiseerde jeugd bedragen de directe maatschappelijke kosten op dit gebied naar schatting 75 miljoen euro op jaarbasis.

In een rapport van CBS en HAN Hogeschool wordt de economische waarde van sport geschat op 11.4 miljard euro.¹⁹² De overheid draagt daar 2.6 miljard aan bij en particuliere huishoudens en de export tezamen 8.8 miljard. In het sportgerelateerde deel van de economie zijn 130.000 mensen werkzaam (100.000 fte).

Conclusie

De kosten van extra sportvoorzieningen voor ongeorganiseerde jeugd bedragen gemiddeld per persoon ongeveer € 200,-.

Bij afname van de jeugdwerkloosheid met 500 personen, waarvan naar schatting een kwart sportliefhebber is maar geen lid van een sportclub, is het mogelijk dat deze 125 personen zich een lidmaatschap van een sportvereniging kunnen permitteren omdat zij een baan hebben. Dat betekent een reductie van de kosten voor buurtsport van € 25.000. Bij 3.500 jongeren is de vermindering € 175.000.

Cultuur

Over de mate van actieve cultuurparticipatie van de bevolking bestaan veel onduidelijkheden. Het gaat dan om het beoefenen van een kunstdiscipline, zowel in informeel als geïnstitutionaliseerd verband. Met betrekking tot de participatie in geïnstitutionaliseerde instellingen is bekend dat er in 2003 230 centra voor de kunsten zijn (muziekscholen en/of multidisciplinaire centra) met in totaal 425.000 deelnemers aan actieve kunstbeoefening.¹⁹³ Uit een enquête van het SCP blijkt verder dat 49 procent van de bevolking aan kunstbeoefening doet. In dit aandeel zijn respectievelijk mannen, ouderen, laagopgeleiden en mensen met Turkse of Marokkaanse achtergrond ondervertegenwoordigd.

Volgens een onderzoek van RTL nieuws van mei 2010 bedragen de kunst- en cultuursubsidies vanuit de overheid in 2009 1.7 miljard op jaarbasis. Het aantal werkzame

¹⁸⁸ CBS Statline, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

¹⁸⁹ Pol, van de en Noorda, 2011.

¹⁹⁰ CBS, 26 -3-2013.

¹⁹¹ www.combinatiefuncties.nl en gegevens Sportbuurtwerk in Nederland.

¹⁹² Meulen, van der e.a., 2012.

¹⁹³ Broek, van den, de Haan en Huysmans, 2009.

personen in de cultuursector bedroeg in dat jaar 251.000 personen (190.000 fte).¹⁹⁴ Door vermindering van subsidies zijn deze bedragen en aantallen flink verminderd.

Conclusie

Aangezien veel culturele voorzieningen en initiatieven voor laaggeschoolde jeugd zijn afgeschaft, is het moeilijk een reële schatting te maken van de culturele inzet die overblijft voor deze categorie. Om die reden wordt geen bedrag genoemd voor directe maatschappelijke kosten op dit gebied.

§ 3. Kosten en baten overige effecten

Overige effecten zijn effecten die mogelijk wel ontstaan maar waarvoor geen overtuigende onderbouwing bestaat.

Vrijwilligerswerk

Volgens het CBS is er in 2010 door 5.8 miljoen Nederlanders aan vrijwilligerswerk gedaan.¹⁹⁵ Gemiddeld spenderen zij 4 uur per week aan vrijwilligersactiviteiten. Bij elkaar genomen gaat het om 1 miljard uren vrijwillige inzet.

Omgerekend naar een modaal inkomen, is deze inzet 18 miljard euro waard. Uitgaande van het minimumloon, is de waarde van al dat vrijwilligerswerk 8.5 miljard euro.

Wat de kosten van vrijwilligerswerk betreft is bekend dat in elk geval gemeenten investeren in vrijwilligerssteunpunten. Gemiddeld financiert een gemeente voor 140.000 euro op jaarbasis en 0.5 fte ambtelijke ondersteuning.¹⁹⁶ De kosten hiervan bedragen op landelijk niveau ongeveer 100 miljoen euro.

De directe kosten van ondersteuning van vrijwilligerswerk in 2013 bedragen omgeslagen naar alle vrijwilligers ongeveer € 17,- op jaarbasis per persoon. De economische waarde van een vrijwilliger op jaarbasis kan in 2013 worden geschat op € 3.100.

Uit een aantal studies kan worden afgeleid dat jongeren van 18-24 jaar met een WW- of bijstandsuitkering minder vaak vrijwilligerswerk doen dan andere jongeren in die leeftijdsgroep (7.6% tegenover 13.8%).¹⁹⁷ Meer jeugdwerkgelegenheid betekent dus ook meer kans op vrijwillige inzet van jongeren.

Sociaal multipliereffect

Een ander overig effect dat mogelijk ontstaat maar waarvoor nog geen gespecificeerde onderbouwing is te vinden, is het sociale multipliereffect van werkloosheid. Het is niet ongewoon dat een gezin met werkloosheid en andere sociale problemen deze situatie doorgeeft aan de volgende generatie. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij langdurige werkloosheid maar komt ook voor bij multiprobleem gezinnen. Daarnaast kan het wonen in een omgeving met veel werkloosheid zoals dat voorkomt in kansarme buurten ook dit sociale multipliereffect veroorzaken op buurtbewoners. Het doorbreken van dit sociaal multipliereffect kan op termijn veel maatschappelijke schade voorkomen. Een actief werkgelegenheidsbeleid kan daarin een grote rol spelen. Het is moeilijk om de kosten en baten van het sociaal multipliereffect te inventariseren.

¹⁹⁴ Ministerie OC&W, 2012.

¹⁹⁵ CBS Statline, geraadpleegd dd. 7-11-2013.

¹⁹⁶ MOVISIE, 2013.

¹⁹⁷ CBS Statline, geraadpleegd dd. 28-11-2013; Kroeze, Graham en Tan, 2011.

BIJLAGE 6. GERAADPLEEGDE LITERATUUR EN DOCUMENTATIE

Acker, van J., *Jeugdcriminaliteit. Feiten en mythen over een beperkt probleem*, Bohn Stafleu Van Loghum, Houten/Diegem, 1998.

Aedes, *Stijging aantal huisuitzettingen in 2012*, 19 maart 2013.

Aedes, *Brief aan Tweede Kamer der Staten Generaal*, dd. 19 maart 2013.

Akkermans, C., en M. Räkera, *Handreiking voorkomen huisuitzettingen*, Stichting Eropaf, 2013.

Algemene Rekenkamer, *Werklozen zonder startkwalificatie*, SDU, Den Haag, 2006.

Baan, A e.a., *Risicjongeren in Rotterdam, Den Haag en Utrecht. Onderzoek naar volume en handvatten voor een sluitende aanpak*, Berenschot, Utrecht, 2007.

Belastingdienst, *Rekenregels en handleiding loonheffingen over bijstandsuitkeringen 2013*, z.j.

Beukers, E., L. Bertolini en M. te Brömmelstroet, *De MKBA-dialoog. Verbetering van het MKBA-proces bij analyse van ruimtelijkinfrastructurele plannen*, Platform 31, Den Haag, 2013.

Biesma, S. en B. Bieleman, *Kwalitatief onderzoek niet-participerende jongeren*, Intraval, Groningen/Rotterdam, 2007.

Boer, L. de en V. Larsen, *Nieuwe Werkpraktijken MKBA. Een inventarisatie van aansprekende procesvernieuwingen*, LPBL, Amsterdam, 2013.

Bogman, R., en F. van Summeren, *Rapportage preventieve woonbegeleiding. Evaluatie van de pilot woonbegeleidingsproject*, Partners Pröpper, Vught, 2010,

Bokdam, J., S. de Visser, S. Bouma en M. Engelen, *Probleemanalyse niet-participatie jongeren. Een overzicht uit de literatuur*, Research voor beleid, Zoetermeer, 2010.

Bool, H., c.s., *De Staat van de Jeugd. Jeugdmonitor Amsterdam 2013*, Bureau Onderzoek en Statistiek, Amsterdam, 2013.

Brilleslijper-Kater, S., e.a., *Meer dan bed, bad, broodje pindakaas*, Uitgeverij SWP, Amsterdam, 2010.

Brief Minister van OCW aan Tweede Kamer d.d. 19 april 2005 nr. BVE/BD&I/2005/17915 betreffende leer/werkplicht voor jongeren tot 23 jaar.

Broek, A., van den, J. de Haan, en F. Huysmans, *Cultuurbewonderaars en cultuurbeoefenaars*, SCP, Den Haag, 2009.

Brummelhuis, K. en L. Drouven, *Telling zwerfjongeren. Aantallen op basis van definitie 2010*, Bureau HHM, Enschede, 2011.

Bureau Onderzoek en Statistiek, *Jongeren Nieuw-West op de arbeidsmarkt*, 2012.

Bureau Onderzoek en Statistiek, *Stadsdelen in cijfers 2013*, Amsterdam, 2013.

CBS, Webmagazine 26-3-2013.

CBS, *Merendeel re-integratie voor mensen jonger dan 45 jaar*, Webmagazine 27-8-2012.

CBS, *Persbericht 8 februari 2013*, Den Haag/Heerlen, 2013.

CBS, *Veiligheidsmonitor 2012*, Den Haag/Heerlen, 2013.

CBS/SCP, *Armoedesignalement 2013*, Den Haag, 2013.

CBS Statline, *Vrijwilligers; soort organisatie en vrijwilligerswerk in uren per week*, 2009, geraadpleegd dd. 28-11-2013.

CBS Statline, *Beroepsbevolking; behaalde onderwijs naar herkomst, geslacht en leeftijd*, 2012, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

CBS Statline, *Halt-jongeren; delictgroep, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering*, 2012, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

CBS Statline, *Verdachten; delictgroep, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering*, 2012, geraadpleegd dd. 26-11-2013.

CBS Statline, *Werkloze en werkzame beroepsbevolking per maand*, geraadpleegd dd. 7-11-2013.

CBS Statline, *Personen in institutionele huishoudens; geslacht en leeftijd, 1 januari*, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

CBS Statline, *Voortijdig schoolverlaters naar onderwijssoort en leerjaar/niveau*, 2012, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

CBS Statline, *Welzijnswerk en kinderopvang; verlies en winst, personeel en productie*, dd. 4-11-2013.

CBS Statline, *Tabel zorguitgaven per sector*, 2012, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

CBS Statline, *Actieve en passieve sportparticipatie; personen van 6 jaar en ouder*, 2007, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

CBS Statline, *Beroepsbevolking naar werkloosheid en leeftijd eerste kwartaal 2012*, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

Cebeon, *Quickscan financiële gevolgen wetsvoorstel gemeentelijke schuldhulpverlening*, Amsterdam, 2009.

Centraal Planbureau, *De probleemcheck: het verband tussen probleemanalyse en maatschappelijke kosten-batenanalyse*, Den Haag, 2013a.

Centraal Planbureau, *Welvaartsanalyse kinderopvang. Een decompositie van welvaartseffecten op basis van micro-economische modellering*, Den Haag, 2013b.

Centraal Planbureau, *Macro-economische verkenning 2013*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2012.

Centrum voor Criminaliteit en Veiligheid, www.ccv.nl, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

Centrum voor Criminaliteit en Veiligheid, *Aanpak fysieke verloedering. Effectieve aanpakken om de cirkel te doorbreken*, Utrecht, z.j.

Cuelenaere, B., F. van Zutphen, R. van der Aa, A. Willemsen, en M. Wilkens, *MKBA Voortijdig schoolverlaten*, Ecorys, Rotterdam, 2009

Dam, P., *Kosteneffectiviteit van de jeugdgezondheidszorg*, Actiz/Verdonck, Klooster & Associaties, Zoetermeer, 2012.

Dam, C.L., van, R. Kwekkeboom, en P.E. Wiebes, *Aandacht voor welzijn. Inhoud, omvang en betekenis van de welzijnssector*, SCP/NIZW, Den Haag/Utrecht, 2005.

Doornink, H., en A. Welling, *Sensor Nader Beschouwd. Analyse bedrijfsvoering en omgeving van Sensor Nederland en haar stichtingen*, Enschede, 2012.

Doorten, I. en R. Rouw (red.), *Opbrengsten van sociale investeringen*, SWP, Amsterdam, 2006.

EBDR, *The economics of sports. Rotterdam: gezond, sociaal en veilig door sport*. Advies, Rotterdam, 2011.

Ecorys/Verwey-Jonker Instituut, *Handleiding voor kosten-batenanalyses in het sociale domein*, Rotterdam, 2008.

Eijgenraam, C.J.J., C.C. Koopmans. P.J.G. Tang en A.C.P. Verster, *Evaluatie van infrastructuurprojecten. Leidraad voor kosten-batenanalyse*, Ministerie van Verkeer en Waterstaat/Ministerie van Economische Zaken, Den Haag, 2000.

Eurofound, 2012.

Ewijk, H., van, *Maatschappelijk werk in een sociaal gevoelige tijd*, SWP Uitgeverij, Amsterdam, 2010.

Faber, T en E. Mulders, *Een kennismaking met de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Handreiking voor beleidsmakers*, Rijksoverheid, Den Haag, 2012.

Federatie Opvang, *Factsheet kerngegevens maatschappelijke opvang*, z.j.

Federatie Opvang, *Beeld van de opvang. Feiten en cijfers 2011*, Amersfoort, 2013.

Onderzoek naar Forum, *Forum Monitor. Allochtonen op de arbeidsmarkt in eerste kwartaal 2012. Tiende monitor: effecten van de economische crisis*, juli 2012.

Geest, van der, V., Werk doet delinquentie afnemen. In: Berghuis e.a. (Red.), *Justitiële verkenningen. Van interventie tot stoppen met misdaad*, 37 (5), pp. 30-42, 2011.

Gemeente Amsterdam, *Herziene begroting jeugdzorg stadsregio Amsterdam*, 2013.

Gemeente Amsterdam, *Factsheet Jeugdcriminaliteit en Risicofactoren 2011*, z.j.

Gemeente Rotterdam, *Rotterdam, abn amro en start foundation pakken jeugdwerkloosheid aan via nieuwe financieringsconstructie*,
<http://www.rotterdam.nl/rotterdamabnamroenstartfoundationpakkenjeugdwerkloosheidanvianieuwefinancieringsconstructie>, geraadpleegd dd. 07-01-2014.

Gendt, M.J., C. van Horssen, L. Mallee en S. Slotboom, *De participatieladder. Meetlat voor het participatiebudget. Eindadvies*, Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam, 2008.

GGD Amsterdam, *Gezondheid in Beeld*, www.ggdgezondheidinbeeld.nl, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

Grönqvist, H., *Youth unemployment and crime: lessons from longitudinal population records*, SOFI/Stockholm University, 2012.

Groot, I., T. de Hoop, A. Houkes en D. Sikkel, *De kosten van criminaliteit. Een onderzoek naar de kosten van criminaliteit voor tien verschillende delicttypen*, SEO, Amsterdam, 2007.

Hamdi, A., J. Verheijen, F. de Meere en N. Hermens, *Maatschappelijk rendement analyse sociaal raadsliden. Pilotstudie Beverwijk*, Verwey-Jonker Instituut, Utrecht, 2011.

Heijen, M., L. Michon, N. Nottelman, C. Wenneker en J. Slot, *Amsterdamse Armoedemonitor 2012*, Bureau Onderzoek en Statistiek Gemeente Amsterdam, Amsterdam 2013.

Heijkers, B., J. van der Velden, en F. Wassenberg, *Toekomst stedelijke vernieuwing na 2014*, KEI/Nicis Institute, Den Haag, 2012.

Hendriksen, J., *Een derde jongeren werkt niet of te weinig. Een onderzoek onder jongeren van het Jongerenloket Arnhem met onbekende uitstroomredenen*, Gemeente Arnhem/CWI Arnhem, 2004.

Hoff, S. en A. Soede, *Maatschappelijke effecten van het wetsvoorstel Hervorming Kindregelingen voor gezinnen met kinderen*, SCP, Den Haag, 2013.

Hooghe, M., B. Vanhoutte, W. Hardyns en T. Bircan, *Unemployment, Inequality, Poverty and Crime: Spatial distribution patterns of crime in Belgium*, *British Journal of Criminology*, 51 (1), pp. 1-20, 2011.

Hoogtanders, Y., E. van Braak-Timmermann en W. Peters, *Quicksan voorzieningenniveau probleemjongeren*, Policy Productions, Amsterdam, 2010.

Houkes-Hommes, A., *Arbeidsmarktperspectieven MBO'ers regio Amsterdam*, Policy Productions, Amsterdam, 2013.

Huijzer, A., J. Broekhuizen, J. Boers en M. Heijnen, *Fact sheet jeugdcriminaliteit en risicofactoren*, Bureau Onderzoek en Statistiek, Amsterdam, oktober 2013.

Huygen, A., K. van Vliet en T. Nederland, *Onderbouwing van indicatoren voor sociaal-economische gezondheidsverschillen. Literatuuronderzoek*, Verwey Jonker Instituut, Utrecht, 2009.

ILO, *Global employment trends for Youth 2012*, Geneva, 2012.

Jong, I., de, *Fact sheet. Monitor jeugdwerkloosheid Amsterdam 2013*, Gemeente Amsterdam/Bureau Onderzoek en Statistiek, juli 2013.

Jong, de, I. en C. van Oosteren, *Achtergronddocument bij fact sheet jeugdwerkloosheid*, Bureau Onderzoek en Statistiek, Amsterdam, juli 2013.

Jongman, R.W., *Criminaliteit als verzet, Socialisme en democratie*, juni, 1985.

Keesom, J., K. Bakker en S. Warmer, *Risikant leven. Over jongeren en sociale binding*, NIZW, Utrecht, 1999.

Kiwa Prismant, *Arbeidsmarktbeleid GGD*, Utrecht, 2011.

Kok, L., D. Hollanders en J. P. Hop, *Kosten en baten van reïntegratie*, SEO, Amsterdam, 2006.

Koning, J., de, M. Collewet en J. Gravesteijn-Ligthelm, *Participatie en gezondheid. Thema 1: de invloed van arbeidsparticipatie en terugkeer naar werk*, SEOR/Erasmus Universiteit Rotterdam, Rotterdam, 2008.

Koning, J. de, A. Gelderblom, K. Zandvliet en R. Blanken, *Werkt scholing voor werklozen?*, RWI, Den Haag, 2004.

KplusV, *Inzicht in Toezicht en Handhaving Veiligheid en Leefbaarheid in de openbare ruimte*, Arnhem, 2010.

Kroeze, H., J. Graham en S. Tan, *Jongeren 2009*, CBS, Den Haag/Heerlen, 2011.

Krol, M., *Productivity costs in economic evaluations*, Erasmus Universiteit, Rotterdam, 2012.

Kromhout, S., en L. Wilkens, *Woningcorporaties in actie voor de leefbaarheid. Leefbaarheidsactiviteiten in 2005*, RIGO, Amsterdam, 2007.

Kruis, G., N. Jungmann, en M. Blommesteijn, *Maatschappelijk rendement van vrijwilligersprojecten in de schuldhulpverlening*, Regioplan, Amsterdam, 2011.

Kuunders, M., E.J. de Wilde en N. Zwikker, *Hoeveel jeugdigen krijgen zorg in de jeugdzorg?*, NJi, Utrecht, 2011.

Kwartel, A., van der, F. van der Velden, en W. van der Windt, *Arbeid in zorg en welzijn*, Prismant, Utrecht, 2008.

- Larsen, V en L. de Boer, *Werken aan maatschappelijk rendement. Een handreiking voor opdrachtgevers van MKBA's in het sociale domein*, Ministerie van BZK, Den Haag, 2011.
- Liebman, J., en A. Sellman, *Social Impact Bonds. A Guide for State and Local Governments*, Harvard Kennedy School, Cambridge, 2013.
- Lubbe, M. en V. Larsen, *MKBA Frontlijnteam Heechterp-Schieringen*, LPBL, Leeuwarden, 2012.
- Lunes, R., R. Frissen, F. Vermeer en A. Revenboer, *Social Impact Bonds. Een verkenning naar de kansen van een innovatief financieringsarrangement*, Ernst en Young/ Society Impact Platform, Den Haag, 2013.
- Marlet, G., en J. Poort, *De waarde van cultuur in cijfers*, Atlas voor gemeenten/SEO, Utrecht, 2011.
- Marlet, G., J. Poort en C. van Woerkens, *De baat op straat*, Atlas voor gemeenten/SEO, Utrecht, 2009.
- Marley, P. en R. Montizaan, *De arbeidsmarkt voor laagopgeleiden. Kansen en risico's*, CWI, Amsterdam, 2005.
- Meere, F., de, A. Huygen, en H. Braam, *De betekenis van aandacht. Een onderbouwing van het werk van Sensor*, Utrecht, 2012.
- Meulen, J., van der, e.a., *De bijdrage van sport aan de Nederlandse economie*, CBS/HAN, Den Haag/Heerlen, 2012.
- Ministerie van BZK, *Werken aan maatschappelijk rendement: een handreiking voor opdrachtgevers van MKBA's in het sociale domein*, Den Haag, 2011.
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu, *De Ontwikkelingsagenda MKBA. Een programma rond de maatschappelijke kosten-batenanalyse en gebiedsgericht werken*, Den Haag, 2013.
- Ministerie OC&W, *Vaststelling begroting Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Artikel 4. Beroepsonderwijs en volwasseneneducatie*, www.rijksbegroting.nl, geraadpleegd dd. 26-11-2013.
- Ministerie OC&W, *Welk bedrag geeft het Ministerie van OCW per leerling uit?*, www.minocw.nl, geraadpleegd dd. 6-11-2013
- Ministerie OC&W, *Cultuur in beeld*, Den Haag, 2012.
- Ministerie VROM, *Beleidsdoorlichting Wet Stedelijke Vernieuwing*, 2007
- Ministerie van VWS, *Factsheet gemeente Amsterdam*, 2010.
- MOgroep, *Brancherapport MOgroep bedrijfsvoering 2013*, 2013.
- MOgroep, *De staat van professioneel jeugd- en jongerenwerk in Nederland anno 2009*, Utrecht, 2009.

Moolenaar, D.E.G., B. Nauta, en F.P. van Tulder, Kosten van criminaliteit. In: Rosmalen, M.M., van (red.), S.N. Kalidien (red.), en N.E. de Heer-deLange, *Criminaliteit en rechtshandhaving 2011. Ontwikkelingen en samenhangen*, WODC/CBS/Raad voor de rechtspraak, Boom Lemma, Den Haag, 2012.

Moolenaar, D.E.G., Jaarlijkse kosten van criminaliteit. In: Eggen, A.Th.J. (red.) en S.N. Kalidien (red.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2007. Ontwikkelingen en samenhangen*, Boom Juridische Uitgevers/CBS/WODC, Den Haag, 2008.

Mouter, N., J.A. Annema en B. van Wee. *Maatschappelijke kosten- en batenanalyse inhoudelijk geëvalueerd. 86 hoofdrolspelers in de Nederlandse MKBA-praktijk over inhoudelijke problemen, voordelen, nadelen en oplossingsrichtingen voor het inzetten van de MKBA bij ruimtelijk-infrastructurele projecten*, Nicis Institute, 2012.

MOVISIE, *Feiten en cijfers vrijwillige inzet*, Utrecht, 2013.

Nicis Institute, *En...Actie! Jongeren aan boord. Nicis Adviescollege maatschappelijke uitval jongeren*, Den Haag, 2010.

Nicis Institute, *Risicjongeren. Een bundeling van inzichten uit onderzoek, beleid en praktijk over een effectieve aanpak*, Den Haag, 2009.

NIZW, *Zicht op zorg en welzijn. Beleid en voorzieningen*, Utrecht, 2000.

NJi, *Dossier Transitie jeugdzorg. Cijfers*, Utrecht, 2013.

NJi, *Dossier Voortijdig Schooloverlaten en Verzuim*, geraadpleegd dd. 04-12-2013.

Noorda, J., *Arbeid voor risicjongeren. Achtergronden en oplossingen voor jeugdwerkloosheid van risicjongeren*, Instituut Jeugd en Welzijn, VU Amsterdam, Amsterdam, 2005.

Noorda, J., *Buurtjongeren aan het werk. Projectplan voor arbeidstoeleiding van 400 werkloze jongeren in Amsterdam Nieuw-West met aandacht voor doelgroep, regionale arbeidsmarkt en resultaten*, Amsterdam, 2012.

Noorda, J. en A. van Dijk, *Wat werkt bij werkloze jongeren?Onderzoek naar ondersteuning richting werk, scholing en sport in stadsdeel Nieuw-West*, Noorda en Co, Amsterdam, 2013a.

Noorda, J. en A. van Dijk, *Jongeren aan het werk, Doelgroep, methodiek en effecten arbeidstoeleidingsproject horeca in stadsdeel Nieuw-West in het kader van het project 'Jongeren naar werk'*, Noorda en Co, Amsterdam, 2013b.

Noorda, J. en T. Pehlivan, *Kredietcrisis onder risicjongeren*, SDU Uitgevers, Den Haag, 2009.

Noorda, J., M. Danker en H. Reubsæet, *Geef jongeren een kans. Begeleidingsmogelijkheden voor laagopgeleide en werkloze jongeren bij bedrijven en maatschappelijke organisaties in het Amsterdamse stadsdeel Osdorp*, Instituut Jeugd en Welzijn Vrije Universiteit, Amsterdam, 2006.

Noorda, J., M. Danker, H. Reubsæet en D. Vosskühler, *Jeugd zonder werk. Aantal, aard en arbeidsmarktgeschiktheid van werkloze jongeren in Amsterdam-Noord*, Instituut Jeugd en Welzijn VU, Amsterdam, 2005.

Noorda, J., M. Danker, *De weg naar werk. Intensieve arbeidstoeleiding van risicojongeren bij Stichting Herstelling*, Provincie Noord-Holland, Haarlem, 2003.

Noorda, J. en R. Veenbaas, *Voortijdig schoolverlaten, een kostbare verspilling. Vooronderzoek naar omvang, aard en kosten van voortijdig schoolverlaten*, VU Amsterdam, 1997.

NVVK, *Jaarverslag 2012. Kwaliteit en innovatie*, Utrecht, 2013.

Ommeren, C.M. van, L.S. de Ruig, en P. Vroonhof, *Huishoudens in de rode cijfers. Omvang en achtergronden van huishoudens met (een risico op) problematische schulden*, Panthea, Zoetermeer, 2009.

Platform 31, *Verbetering van het MKBA-proces bij analyse van ruimtelijk-infrastructurele plannen*, Den Haag, 2013.

Platform 31, *Bouwstenen voor een effectieve wijkaanpak. Wat werkt in de wijk en tien voor MKBA*, Delft, 2013.

Pol, M., van de, en J. Noorda, *Buurtsport voor jeugd. Goed voor sociale cohesie, school en werk*, Uitgeverij Jeugdzaken, Amsterdam, 2011.

Priemus, H., en G. Mariën, *Ruimtelijk-economisch investeringsbeleid en stedelijke vernieuwing. Deel 2: Grotestedenbeleid en stedelijke vernieuwing*, B&G, 2002 (2), pp. 6-10.

Reebergen, G., en G. Pols, *7.000 probleemjongeren in de opvang kosten een vermogen*, *Zorg en Welzijn*, 21 oktober 2010

Rekenkamer Amsterdam, *Begeleiding van bijstand naar werk*, Amsterdam, 2007.

Rekenkamer Den Haag, *Meedoen met ambitie. Onderzoek naar de resultaten van het Haagse re-integratiebeleid*, Den Haag, 2009.

Rijksoverheid, *Sociale verzekeringen en Bijstandsuitkeringen per 1 januari 2014*, 18-12-2013.

Rijksoverheid, *Sociale verzekeringen en Bijstandsuitkeringen per 1 januari 2014*, 18-12-2013.

Rijksoverheid, *Bedragen minimumloon (bruto) per 1 januari 2014*, geraadpleegd dd. 08-01-2014.

Rijksoverheid, *Rijksbegroting 2013*, Den Haag, 2013.

Rijksoverheid, *Een kennismaking met de maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA). Handreiking voor beleidsmakers*, Den Haag, 2012.

Romijn, G. en G. Renes, *Algemene leidraad voor maatschappelijke kosten-batenanalyse*, CPB/PBL, Den Haag, 2013.

Rosmalen, M.M., van (red.), S.N. Kalidien (red.), en N.E. de Heer-de Lange (red.), *Criminaliteit en rechtshandhaving 2011. Ontwikkelingen en samenhangen*, WODC/CBS/Raad voor de rechtspraak, Boom Lemma, Den Haag, 2012.

RWI, *Omdat iedereen nodig is. Voorstellen voor een aanpak van de problemen aan de onderkant van de arbeidsmarkt*, Den Haag, 2005.

RWI, *Duizenden werkloze jongeren buiten bereik arbeidsmarktbeleid*, Den Haag, 2004.

Salverda, W., *Amsterdams Instituut voor Arbeidsstudies in NRC 9 juni 2012*.

Schuring, M., F.A. Reijnga, B. Carwier en A. Burdorf, *Gezondheidsbeleving van werklozen: wat is bekend en wat zijn witte vlekken?*, Erasmus MC Rotterdam afdeling Maatschappelijke Gezondheidszorg/AStri Beleidsonderzoek en -advies, Rotterdam/Leiden, 2010.

Schuyt, K., *Over het recht om wij te zeggen. Groepstegenstellingen en de democratische gemeenschap*, AUP, Amsterdam, 2009.

SCP, *Aanvullend voorzieningengebruikonderzoek AVO '03*, Amsterdam, Steinmetzarchief (P 1660), 2003.

Sensor, *Jaarverslag 2012*, Utrecht, 2013.

SER, *Maak baan voor een nieuwe generatie*, Den Haag, 2013.

SER, *Kansen geven, kansen nemen. Bevordering arbeidsdeelname etnische minderheden*, Den Haag, 2003.

SER, *Anders op de arbeidsmarkt. De positie van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt in Nederland en Vlaanderen*, Den Haag, 2003.

Slachtofferhulp Nederland, *Jaarverslag 2012*, Utrecht, 2013.

Stadsdeel Nieuw-West, *Begroting 2013*, Amsterdam, 2012a.

Stadsdeel Nieuw-West, *Prezi Nieuw West Werkt*, Amsterdam, 2013.

Stadsdeel Nieuw-West, *Uitwerkingsplan armoedebestrijding in stadsdeel Nieuw-West*, Amsterdam, 2012b.

Steeg, M., van der, en D. Webbink, *Voortijdig schoolverlaten in Nederland: omvang, beleid en resultaten*, Centraal Planbureau, Den Haag, 2006.

Steketee, M., B. Tierolf, J. Mak, en E. Brolsma, *Kinderen in Tel Databoek 2012. Kinderrechten als basis voor lokaal jeugdbeleid*, Verwey-Jonker Instituut, 2012.

Steward Redqueen, *Sociaal-economische impact van Scouting Nederland. Onderzoek i.o.v. Goede Doelen Loterijen*, Haarlem, 2013.

UWV, *Basiscijfers jeugd. Van de niet-werkende werkzoekende jongeren, stageplaatsen- en leerbanenmarkt regio Groot Amsterdam*, UWV/SBB, Zoetermeer, oktober 2013.

UWV Werkbedrijf/ Afdeling arbeidsmarktinformatie, *Rapportage NWW in aandachtswijken*, 2011.

Veldheer, V., *De ontwikkeling van de sociale problematiek in (stedelijk) Nederland*, SCP, Rijswijk, 1998.

Vennema, B. en R. Koekoek, *Social Impact Bonds. Introductie van een nieuw financieringsmodel in Nederland*, Amsterdam, 2013.

Verveen, E. en M. van der Aalst, *De werkloze jongere in beeld. Eindrapport*, Research voor beleid, Leiden, 2005.

Vos, W., D. Holt en W. Hulsker, *Terugploegen Maatschappelijke Baten. Creatieve vormen van Stedelijke Vernieuwing*, Ecorys, Rotterdam, 2012.

Vries, S., de, *AMW: Factsheet*, 2012a.

Vries, S., de, *Erop af... en dan?*, SWP Uitgeverij, Amsterdam, 2012b.

Wartna, B., D. Alberda en S. Verweij, *Afschrikken, onschadelijk maken of resocialiseren. Nederlands onderzoek over effectieve preventie van recidive*, *Secondant*, 2013/oktober.

WEF, *Outlook on the global agenda 2014*, Keulen/Genève, 2013.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), *Vertrouwen in de school. Over de uitval van 'overbelaste' jongeren*, AUP, Amsterdam, 2009.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), *Een werkend perspectief. Arbeidsparticipatie in de jaren '90*, SDU, 's-Gravenhage, 1990.

Wever, E. en F. Rosenberg, *Omgevingskwaliteiten bij MIRT-projecten. Overzicht van methoden voor het meten en waarderen van welvaartseffecten in een MKBA*, Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Den Haag, 2012.

Wilkens, M. en B. Cuelenaere, *Goed beleid loont: de maatschappelijke kosten en baten van het verminderen van voortijdig schoolverlaten*, *TPEdigitaal*, 2009-3 (3), 28-45.

Wittebrood, K., *Probleemgedrag onder jongeren*. In: K. Wittebrood en S. Keuzenkamp (red.), *Rapportage jeugd 2000. Trajecten van jongeren naar zelfstandigheid*, SCP, Den Haag, 2000.

Zwiers, T., J. Schellevis en J. Kruytzer, *Sociale firma's in beeld. Het huidige werkveld van en het toekomstbeeld voor sociale firma's in Amsterdam*, KPMG Plexus, Amstelveen, 2013.

www.combinatiefuncties.nl, geraadpleegd dd. 6-11-2013.

www.sensoor.nl, geraadpleegd dd. 4-11-2013.

www.sociaalraadslieden.nl, geraadpleegd dd. 4-11-2013.